

T.C.

**SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI
SINIF ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI**

**İLKÖĞRETİM SINIF ÖĞRETMENLERİNİN ELEKTRONİK
KİTAP ALGILARI VE İLKÖĞRETİM 5. SINIF
ÖĞRENCİLERİNİN ELEKTRONİK KİTAP İLE İLGİLİ
GÖRÜŞLERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Işılınur ÖZTÜRK

MART-2014

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI
SINIF ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI

İLKÖĞRETİM SINIF ÖĞRETMENLERİNİN ELEKTRONİK
KİTAP ALGILARI VE İLKÖĞRETİM 5. SINIF
ÖĞRENCİLERİNİN ELEKTRONİK KİTAP İLE İLGİLİ
GÖRÜŞLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ
İŞILNUR ÖZTÜRK

DANIŞMAN:
Yrd.Doç.Dr. Ergün ÖZTÜRK

MART-2014

BİLDİRİM

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

Işılur ÖZTÜRK

JÜRİ İMZA SAYFASI

'İlköğretim Sınıf Öğretmenlerinin Elektronik Kitap Algıları ve İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Elektronik Kitap İle İlgili Görüşleri' başlıklı bu yüksek lisans tezi İlköğretim Anabilim Dalı Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalında hazırlanmış ve jürimiz tarafından kabul edilmiştir.

Başkan: Yrd.Doç.Dr. Mehmet Barış HORZUM (İmza)

Akademik Unvanı, Adı ve Soyadı

Üye: Yrd.Doç.Dr. Mustafa BEKTAŞ

(İmza)

Akademik Unvanı, Adı ve Soyadı

Üye: Yrd.Doç.Dr. Ergün ÖZTÜRK

(İmza)

Akademik Unvanı, Adı ve Soyadı

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim görevlilerine ait olduğunu onaylıyorum.

10.103/2014

(İmza)

Pro.Dr. İsmail GÜLEÇ

Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

Bu araştırmada, günümüz teknolojisinde öğretmenlerin ve öğrencilerin elektronik kitaplara bakışlarını inceleme amaçlanmıştır. Araştırma, ilköğretim sınıf öğretmenlerinin elektronik kitap algıları ve ilköğretim öğrencilerinin elektronik kitaplara ilişkin görüşleri ortaya çıkarılmaya yönelik yapılmıştır.

Elektronik kitapların eğitim yaşantılarına etkisi düşünüldüğünde öğretmenlerin ve öğrencilerin elektronik kitapla ilgili görüşleri önem teşkil etmektedir. Bu çalışmanın ülkemizde elektronik kitapla ilgili yeni çalışmalara, uygulamalara örnek olmasını temenni ederim.

Bu araştırmanın başından sonuna kadar, araştırmanın gerçekleşmiş olmasında bilgi birikimi ve desteğini esirgemeyen saygıdeğer hocam Yrd. Doç. Dr. Ergün ÖZTÜRK'e, görüş ve önerileri ile araştırmanın şekillenmesindeki yardımlarından dolayı Yrd. Doç. Dr. Mustafa Bektaş'a, Yüksek Lisans eğitimimde katkısı bulunan değerli hocalarım Doç. Dr. Halil İbrahim SAĞLAM'a, Yrd. Doç. Dr. Mehmet Barış HORZUM'a ve katkılarından dolayı tüm hocalarıma teşekkür ederim.

Görüşleri ile bana yardımcı olan öğretmen arkadaşlarıma ve yüksek lisans arkadaşlarıma, eğitimimin başından beri bana destek olan babam Ümit Can, annem Melek CAN'a, kardeşlerim Semanur CAN ve Şevket Eren CAN'a çok teşekkür ederim. Desteklerini hiçbir zaman benden esirgemeyen, fedakarlık gösteren dedem Şevket CAN ve babaannem Fatma CAN'a sonsuz teşekkür ederim.

Tezimi bitirmemde çok yardımcı olan, bana cesaret veren, sabrını, sevgisini ve desteğini hiçbir zaman esirgemeyen değerli eşim Gökmen ÖZTÜRK'e çok teşekkür ederim.

Işılınur ÖZTÜRK

ÖZET

İLKÖĞRETİM SINIF ÖĞRETMENLERİNİN ELEKTRONİK KİTAP ALGILARI VE İLKÖĞRETİM 5. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN ELEKTRONİK KİTAP İLE İLGİLİ GÖRÜŞLERİ

Öztürk, Işılınur

Yüksek Lisans Tezi, İlköğretim Anabilim Dalı, Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Bilim
Dalı,

Danışman: Yrd.Doç.Dr. Ergün Öztürk

Mart, 2014. xiii+106 sayfa

Bu araştırmanın amacı, elektronik kitaplara ilişkin ilköğretim sınıf öğretmenlerinin algılarını ve 5.sınıf öğrencilerinin elektronik kitap ile ilgili görüşlerini belirlemektir.

Araştırmada elektronik kitaplara ilişkin ilköğretim sınıf öğretmenlerinin algılarını ve ilköğretim 5.sınıf öğrencilerinin görüşlerini saptamak amacıyla hem nitel hem de nicel veri toplamak için ‘karma araştırma deseni’ kullanılmıştır. Araştırmada nitel ve nicel araştırma yöntemleri kullanılmıştır. Araştırmanın nicel boyutunda tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın nicel bölümünde; araştırmanın evrenini İstanbul ilinde 2012-2013 eğitim-öğretim yılında devlet okullarında görev yapan sınıf öğretmenleri oluşturmaktadır. Örneklem bu evrenin içinden tesadüfi olarak belirlenen 182 Sınıf öğretmeninden oluşmaktadır. Verileri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen ‘*Elektronik kitaplara ilişkin İlköğretim Sınıf Öğretmenlerinin Algıları*’ Ölçeği kullanılmıştır.

Araştırmanın nitel boyutunda uygun örnekleme yöntemlerinden kolay ulaşılabilir durum örnekleme kullanılmıştır. Çalışma grubu, 2011–2012 eğitim-öğretim yılı İstanbul ilinde bulunan seçkisiz olarak belirlenen bir devlet ilköğretim okulunun 5.

sınıfında öğrenim gören 12 ilköğretim öğrencisinden oluşmaktadır. Veriler araştırmacı tarafından geliştirilen '*Yarı yapılandırılmış görüşme*' formu kullanılarak elde edilmiştir.

Araştırmada elde edilen nicel verilerin analizinde SPSS istatistik paket programı kullanılmıştır. Betimsel istatistiklerin incelenmesinin yanı sıra, varyansların eşit olmadığı durumlarda Kruskal Wallis testi, Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Araştırmada elde edilen nicel verilerin analizinde, betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır.

Sonuç olarak; araştırmanın nicel bölümünde, İlkokul öğretmenlerinin cinsiyet, mesleki kıdem, mezun olunan fakülte göre elektronik kitap algılarında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür. Öğretmenlerin okuma amacıyla teknoloji kullanma tercihlerine göre elektronik kitabın okumaya olan yararı alt boyutunda anlamlı fark bulunmuştur. Araştırmanın nitel bölümünde; 5. sınıf öğrencilerinin elektronik kitaplarla ilgili olumlu olarak öğrenmeyi kolaylaştırdığı, olumsuz olarak gözleri yorduğu görüşlerine sahip olduğu görülmüştür. Araştırmanın sonunda, elektronik kitapların kullanılabilirliğine yönelik öneriler sunulmuştur.

Anahtar kelimeler: Elektronik Kitap, Sınıf Öğretmeni, Algı.

ABSTRACT

THE PRİMARY CLASSROOM TEACHERS' PERCEPTION OF ELECTRONİC BOOKS AND 5TH GRADE STUDENTS' VİEWS ABOUT ELECTRONİC BOOK

Öztürk, Işılınur

Abstract of Master's Thesis, Department of Primary Education, Subfield of Primary
Education

Supervisor: Assist. Prof. Dr. Ergün ÖZTÜRK

March, 2014. xiii+106 pages

The purpose of this study is determine to Primary classroom teacher's perception of electronic boks and 5th grade student's views on electronic boks.

In research collect both qualitative and quantitative data on the 'mixed research design' is used in order to determine the views of to Elementary school teachers' perceptions of electronic books and 5th grade Primary school students.

Quantitative part of the study, was used descriptive survey method. The qualitative part of the study; The population of the study are that Primary Classroom teachers in primary schools in Istanbul in 2012-2013 academic year . The sample is composed 182 Classroom teacher that designated as random in this population. As a means of collecting data used on the '*Primary Teachers Perceptions of Electronic books*' Scale prepared by the researcher.

Convenience sampling was used in the qualitative part of research. The study group designated 12 primary students that 5th grade Primary school students of the state in İstanbul in 2011-2012 academic year. Data of the study were collected that '*semi-structured interviews*' prepared by the researcher.

SPSS statistical software used in the quantitative data analysis. as well as descriptive statistics were used Kruskal-Wallis test, Mann-Whitney U test. Content analysis method was used in the quantitative data analysis.

At the end of the study, observed that there is no significant difference that perceptions of electronic books according to Primary school teachers' gender, seniority, the graduated faculty, in the qualitative part. But there were significant differences the benefit of electronic book reading in subscale that according to teachers preferences to use technology for reading. In the study of Qualitative part ; determined that 5th grade student's views on read electronic books. Grade 5 students was found to have opinions about electronic books that facilitate learning in a positive, tired eyes negatively. At end of study, suggestions are presented for the availability of electronic books.

Key Words: Electronic book, Classroom teacher, Perception.

İÇİNDEKİLER

Bildirim.....	i
Jüri İmza Sayfası.....	ii
Önsöz.....	iii
Özet.....	iv
Abstract.....	vi
İçindekiler.....	vii
Tablolar Listesi.....	xi
Şekiller Tablosu.....	xiii
I.Bölüm.....	1
Giriş.....	1
1.1 Problem Durumu.....	1
1.2 Alt Problemler.....	7
1.3 Araştırmanın Amacı.....	8
1.4 Araştırmanın Önemi.....	8
1.5 Sayıtlılar.....	9
1.6 Araştırmanın Sınırlılıkları.....	10
1.7 Tanımlar.....	10
II. Bölüm.....	12
Kuramsal Çerçeve.....	12
2.1 Okuma.....	12
2.2 Okuduğunu Anlama.....	14
2.3 Okumaya İlişkin Tutum.....	16
2.4 Elektronik Kitap.....	17
2.4.1 Elektronik Kitapların Sınırlılıkları.....	22
2.4.2 Elektronik Kitapların Avantajları.....	24

2.5 Elektronik Kitapların Gelişimi.....	28
2.6 Elektronik Kitap ve Eğitim.....	32
2.7 İlgili Araştırmalar.....	37
2.7.1 Okuduğunu Anlama İle İlgili Yapılan Araştırmalar.....	37
2.7.2 Elektronik Kitaplarla İlgili Yapılan Araştırmalar.....	40
2.7.2.1 Yurt Dışında Yapılan Çalışmalar.....	40
2.7.2.2 Yurt İçinde Yapılan Çalışmalar.....	43
III. Bölüm.....	48
Yöntem.....	48
3.1 Araştırmanın Modeli.....	48
3.2 Evren ve Örneklem.....	50
3.3 Veri Toplama Araçları.....	51
3.3.1 Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu.....	52
3.3.2 Elektronik Kitaplara İlişkin İlköğretim Sınıf Öğretmenlerinin Algıları Ölçeği (EKİİSÖA).....	53
3.4 Ölçeğin geçerliği ve Güvenirliği.....	54
3.4.1 Açımlayıcı Faktör Analizi.....	54
3.4.2 Ölçeğin İç Tutarlılık Katsayıları.....	57
3.5 Verilerin Toplanması.....	58
3.6 Verilerin Analizi.....	58
3.6.1 Nicel Verilerin Analizi.....	58
3.6.2 Nitel Verilerin Analizi.....	59
IV. Bölüm.....	61
Bulgular ve Yorum.....	61
4.1 İlköğretim Sınıf Öğretmenlerinin Elektronik Kitap Algılarına İlişkin Bulgular ..	61
4.1.1 İlköğretim Sınıf Öğretmenlerinin ‘Elektronik Kitaplara İlişkin İlköğretim Sınıf Öğretmenlerinin Algıları’ ölçeği puanlarının Cinsiyete Göre Dağılımı.....	64

4.1.2 İlköğretim Sınıf Öğretmenlerinin ‘Elektronik Kitaplara İlişkin İlköğretim Sınıf Öğretmenlerinin Algıları’ ölçeği puanlarının Mesleki Kıdeme Göre Dağılımı	66
4.1.3 İlköğretim Sınıf Öğretmenlerinin ‘Elektronik Kitaplara İlişkin İlköğretim Sınıf Öğretmenlerinin Algıları’ ölçeği puanlarının Mezun Oldukları Fakültelele Göre Dağılımı	67
4.1.4 İlköğretim Sınıf Öğretmenlerinin ‘Elektronik Kitaplara İlişkin İlköğretim Sınıf Öğretmenlerinin Algıları’ ölçeği puanlarının okuma amacıyla teknolojiyi kullanma sıklığı tercihlerine Göre Dağılımı	69
4.2 İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Elektronik Kitap Hakkındaki Görüşleri ile ilgili Bulgular	71
V.Bölüm: Sonuç Tartışma ve Öneriler	79
Sonuç ve Tartışma	79
5.1 İlköğretim Sınıf Öğretmenlerinin Elektronik Kitap Algılarına İlişkin Tartışma ve Yorum	79
5.2 İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Elektronik Kitap İle İlgili Görüşleri ile ilgili Tartışma ve Yorum	83
5.3 Öneriler	86
5.3.1 Araştırma Sonuçlarına Dayalı Öneriler	86
5.3.2 İleride Yapılabilecek Araştırmalara Yönelik Öneriler	87
Kaynakça	89
Ekler	102
Özgeçmiş	106

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. Araştırmanın Değişkenleri ve Ölçme Araçları	49
Tablo 2. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Cinsiyet Durumlarına Göre Dağılımı	51
Tablo 3. Elektronik Kitaplara İlişkin İlköğretim Öğretmenlerinin Algıları Ölçeği Açımlayıcı Faktör Analizi.....	56
Tablo 4. Örneklem Grubunun Cinsiyet, Mezun Olunan Fakülte, Mesleki Kıdem ve Elektronik Kitapların Eğitim Ortamında Kullanma Tercihlerine Göre Dağılımı	62
Tablo 5. Örneklem Grubunun Ölçekten Aldıkları Puanların Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	62
Tablo 6. İlköğretim Sınıf Öğretmenlerinin ‘Elektronik Kitaplara İlişkin İlköğretim Sınıf Öğretmenlerinin Algıları’ Ölçeği Puanlarının Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	63
Tablo 7. İlköğretim Sınıf Öğretmenlerinin Elektronik Kitaplara İlişkin Algı Puanlarının Cinsiyete Göre Mann-Whitney U-Testi Sonucu.....	65
Tablo 8. . İlköğretim Sınıf Öğretmenlerinin Elektronik Kitaplara İlişkin Algı Puanlarının Mesleki Kıdeme Göre Kruskal Wallis-H Testi Sonucu.....	66
Tablo 9. İlköğretim Sınıf Öğretmenlerinin Elektronik Kitaplara İlişkin Algı Puanlarının Mezun Olunan Fakülteye Göre Kruskal Wallis H-Testi Sonucu .	68
Tablo 10. İlköğretim Sınıf Öğretmenlerinin Elektronik Kitaplara İlişkin Algı Puanlarının Okuma Amacıyla Teknolojiyi Kullanma Sıklığı Tercihlerine Göre Kruskal Wallis H-Testi Sonucu.....	70
Tablo 11. Okuma Amacıyla Teknolojiyi Kullanma Sıklığı Tercihlerine Göre Mann- Whitney U-Testi Sonucu.....	71
Tablo 12. Öğrencilerin İnternete Erişim Kaynakları İle İlgili Görüşleri	72
Tablo 13. Öğrencilerin İnternette Vakit Geçirme Biçimleri İle İlgili Görüşleri	72
Tablo 14. Öğrencilerin Kitaplara Ulaşma Biçimleri İle İlgili Görüşleri.....	72
Tablo 15. Öğrencilerin Elektronik Kitap Seçimindeki Belirleyiciler İle İlgili Görüşleri.....	73
Tablo 16. Öğrencilerin Okuduğu Kitap Türleri İle İlgili Görüşleri.....	73
Tablo 17. Öğrencilerin Elektronik Kitap Okumanın Faydaları İle İlgili Görüşleri ...	74
Tablo 18. Öğrencilerin Elektronik Kitap Okumanın Zararları İle İlgili Görüşleri.....	74
Tablo 19. Öğrencilerin Elektronik Kitapların Özellikleri İle İlgili Görüşleri	75

Tablo 20 Öğrencilerin Basılı ve Elektronik Kitap Tercihi İle İlgili Görüşleri	75
Tablo 21 Öğrencilerin Sanal Kitaplık Oluşturma İle İlgili Görüşleri	76
Tablo 22. Öğrencilerin Kitapların Sesli ve Hareketli Görüntülerle Desteklenmesi İle İlgili Görüşleri	77
Tablo 23. Öğrencilerin Elektronik Kitap Okurken Öğrenme İle İlgili Görüşleri	78

ŞEKİLLER TABLOSU

Şekil 1.Elektronik Kitap Taslağı	18
Şekil 2.Vannevar Bush'un Geliştirdiği Memex.....	30
Şekil 3.Alan Kay Tarafından Tasarlanmış Dynabook Modeli.....	31
Şekil 4.İlköğretim Okullarına E-Kitap Entegrasyonu(Wen,Chuang ve Kuo,2012) ...	34
Şekil 5.Scree-plot Grafiği Faktör Yapısı Şekli.....	55

I.BÖLÜM

GİRİŞ

Araştırmanın bu bölümünde problem durumuna, alt problemlere, varsayımlara yer verilmiştir. Ayrıca araştırmanın önemi, sınırlılıkları, tanımlar ve kısaltmalar açıklanmıştır.

1.1 PROBLEM DURUMU

Geçmişten günümüze kadar okuma önemli bir beceri olmuştur. Bu beceri farklılaşan okuma kaynaklarına, metinlere ve ortama göre değişim göstermiştir. İnsanlar bilgi edinmek, öğrenmek için okumaya ihtiyaç duymuşlardır. Okuma ortamları önceleri resimleri ve işaretleri mağaraların duvarlarından okuma iken yazı ile birlikte kil tabletlere, papirüse, kağıda ve matbaanın icadı ile kitaba dönüşmüştür. İnsanoğlunun okumaya yükledikleri anlam her gelişmeyle şüphesiz farklılaşmıştır. Bugün ise bilgisayar, akıllı tahta, çok amaçlı tablet pc, Ipad vb. birçok teknolojik ürün okuma amacıyla kullanılır. Bu ürünler geleneksel eğitim araçlarının yanında kullanılır hale gelmiş ve okullarda yer almaya başlamış durumdadır. Bütün bunlarla birlikte kil tabletlerden bu yana okuma alışkanlığında da değişim meydana gelmiştir. Bu değişim günümüzde metinleri basılı materyallerden farklı olarak ekrandan okuma şeklindedir.

Güneş'e (2009) göre 'Ekrandan okumanın en belirgin farklılığı, kâğıt sayfanın yarısı ya da çeyreği kadar yazının bölünmüş sayfalar halinde ekrandan sunulmasıdır' diye belirtmiştir.

Günümüz okuma anlayışında okuyucular bilgisayar, mobil cihaz, e-okuyucuların ekranından okuma yapmakta ve bilgiyi internet üzerinden elektronik yollarla sağlamaktadırlar. Bilgilerin elektronik yollardan sağlanması, elektronik kaynaklara yönelimi beraberinde getirmiş, elektronik kitaplara ihtiyaç duyulmuştur. Elektronik kitaplar; resim, internet bağlantıları, grafik, ses, video gibi birçok özelliği sayesinde geleneksel kitaplarla yarışır duruma gelmiştir.

E-kitaplar gerek sınıf içindeki, gerek öğrenciler arasındaki, gerekse öğretmen ile öğrenciler arasındaki etkileşimin artırılması yönünde oldukça kullanışlı araçlardır. Uygun ortam tasarımları yapıldığında ve teknik sorunların önüne geçildiğinde, e-kitaplar günümüz öğrenme-öğretme sürecinin bir parçası olarak verimli sonuçların ortaya çıkmasını sağlamaya aday materyaller olarak görülmektedir (Öngöz, 2011). Okuma becerilerinin önemi düşünüldüğünde elektronik kitapların günümüz eğitim materyalleri arasında yer alması oldukça güzel bir gelişmedir. Okuma becerileri öğrencilerin eğitim yaşantıları açısından oldukça önemlidir. Eğitim ortamında basılı materyallerle gerçekleştirilen okuma, okuduğunu anlama çalışmaları günümüzde öğrencileri elektronik metinleri okuma deneyimlerini gerçekleştirmektedir. Bilgisayar ve internet teknolojisinin kullanıldığı günümüzde öğretim yöntemleri de değişmekte ve öğrencilerin ekrandan okumaları da oldukça önem kazanmaktadır. Elektronik metinlerin, hiper metinlerin vb. okunabilmesi için öğrencilerin ekrandan okuma becerilerini de kazanması gerekmektedir. Böylece elektronik kitaplar rahatlıkla okunabilecektir.

Çocuklar günümüzde ilköğretimden başlayarak ve yetişkinlik süreçlerinde dahi teknolojinin sınıflarında yer almasına alışmıştır. Buna ek olarak okumanın iyileştirilmesi için (bilgisayara dayalı teknolojilerin sınıflarda yer almasıyla, derinlemesine öğrenme ve öğrencilerin eleştirel düşüncülerinin gelişmesi sağlanır (Hyun, 2004). Böylece, günümüzde bilgisayara dayalı teknolojiler sınıflarda özellikle okuma çalışmalarında da kullanılarak, okumayı geliştirici etkinlikler yapılmaktadır. Teknolojik ürünlerin eğitim-öğretim ortamında kullanılması ile eğitimin vazgeçilmez unsurlarından kitaplarda da yenilikler olmakta elektronik kitaplar günümüzde kullanılabilir hale gelmektedir. Öyle ki

yeni çıkan birçok basılı kitap elektronik kitaplarının satış rekorlarıyla yarışır duruma gelmiştir.

Çocukların okuma becerileri, gelecekteki akademik başarıları ve kişisel gelişimleri için kritik bir öneme sahiptir. Okumaya katılım, çocuğun okuma-yazma gelişimi için önemli bir bileşendir. Okuma yazma faaliyetlerine zaman ayıran çocuğun düzeyi ve harcadığı zaman okuma başarısında motivasyonun belirleyicisidir (Wigfield, Guthrie, Kathleen, Perencevich, Taboada, Klauda, Mcrae ve Barbosa, 2008). Bu anlamda okuma becerileri eğitim yaşantıları açısından oldukça önemlidir. Kitaplar okuma becerilerini geliştirmede sıkça yararlandığımız eğitim materyalleri olduğundan günümüzde yararlandığımız elektronik kitapların okuma becerilerini ve okuma tutumlarını nasıl etkilediği merak konusudur.

Okuma, zihin gelişimine en büyük katkıyı sağlayan öğrenme alanıdır. Okuma sürecinde yazılar zihinsel kavramlara çevrilmekte, anlamlandırılmakta ve beyinde yapılandırılmaktadır. Bu nedenle okumaya Türkçe öğretiminde ayrı bir önem verilmektedir (Güneş, 2007). Öyleki eğitim yaşantısının temellerinin atıldığı ilköğretim yıllarında okuma etkinlikleri oldukça önemlidir.

Okuma becerileri, öğrencilerin kişisel gelişimleri ve gelecek akademik gelişimleri için kritik bir öneme sahiptir (Jones ve Brown, 2011). Okuma becerilerinin geliştirilmesi, öğrencilerin diğer alanlardaki becerilerini de etkileyebileceğinden oldukça önemlidir.

Okuma sevgisi ve alışkanlığını kazandırmak, okumayı bir beceri hâline getirmek okulun birinci ve en temel görevidir. Öğrencilerin okuma becerilerini geliştirmeleri ve okuma alışkanlığını kazanmaları özellikle ilköğretim düzeyinde gerçekleşmektedir. İlköğretim düzeyinde öğrencilerin okuma becerilerini geliştirmek yoluyla onların düşünen, anlayan, eleştiren, tartışan, ön bilgileriyle okudukları arasında ilişkiler kuran ve yeni anlamlara ulaşan okuyucular olmaları amaçlanmaktadır (Çiftçi ve Temizyürek, 2008). Okumaya karşı tutum öğrencilerin ileri eğitim yaşantılarını etkileyebilmektedir. Okuma, okuduğunu anlama bağlamında düşünüldüğünde ders başarısını da

etkileyebilmektedir. Elektronik kitapların öğrencilerin okuma motivasyonunu artırabileceği düşüncesi araştırmaları da beraberinde getirmiştir.

Gelişen yeni teknolojilerle, e-kitapların evrime uğramasının doğal bir sonucu olarak etkileşimli e-kitaplar hayatımızda yerini almıştır. Artık binlerce e-kitap telefonlarda, bilgisayarlarda ve her yerde ulaşılabilir durumdadır (Bozkurt ve Bozkaya, 2013). Elektronik kitap teknolojisi ve onun kullanımıyla ilgili araştırmalar başta Amerika olmak üzere gelişmiş ülkelerde yoğunlaşmaktadır. Ülkemizde eğitim bilimleri alanında yapılan araştırmalar incelendiğinde bu yönde kuramsal ve uygulamaya dayalı çalışma sayısının yok denecek kadar az olduğu görülmektedir.

Her alanda olduğu gibi e-kitap sektöründe de Türkiye için gelişim ve değişimin kaçınılmaz olduğu düşünülmektedir. Ağır adımlarla dahi olsa gerek eğitim hayatında gerekse günlük hayatta e-kitap teknolojisinin gün geçtikçe varlığını daha da çok hissettireceği kesindir. Bu noktada, Türkiye’de e-kitap teknolojisinin tanınması, kullanılması, kullanılmasının önündeki sorunların belirlenmesi gibi birçok alanda bilimsel çalışmanın yapılması bir gereklilik olarak ortaya çıkmaktadır (Öngöz, 2011). Özellikle okumanın eğitim yaşamı üzerindeki etkisi düşünüldüğünde elektronik kitaplar ve okuma ile ilgili çalışmaların gerekliliği ön plana çıkmaktadır.

Open Üniversitesi ve Anadolu Üniversitesi gibi geleneksel açık ve uzaktan eğitim sunan kurumlar öğrencilerine dağıtmak için her yıl milyonlarca basılı eğitim materyali üreterek dağıtmaktadır. Bilginin üretilme ve dağıtılma aşamalarının öncesinde bile bilginin hızla değiştiği görülmektedir. Büyük kitlelere basılı kitap üretimi ve dağıtım süreci göz önüne alındığında kurumlar için oldukça maliyetli olduğu görülmektedir. Ayrıca Anadolu Üniversitesi gibi öğrenci sayısı 2 milyonu geçmiş mega üniversitelerde bir öğretim dönemi için milyonlarca kitap basılması ve dağıtılması gerekmektedir (Gümüş, Güler, Güler ve Erorta, 2012).

Elektronik kitaplar, geleneksel hikaye kitaplarının gücünün ötesine giderek öğretim araçları olarak gelecek vaat edebilir (Roskos, Burstein, You, Brueck,

O'Brien, 2011). Elektronik kitapların gelecek vaat etmesi, geleneksel basılı kitapların tamamen ortadan kalkacağı anlamına gelmemektedir.

Çocukların gelişmekte olan okuma yazma becerilerini etkilemesi ve desteklemesi için tasarlanmış iyi potansiyele sahip elektronik kitaplar mevcuttur. Ve bunlar bilgisayar tabanlı araştırmaların gövdesini oluşturmaktadır (Roskos, Burstein, You, Brueck, O'Brien, 2011). Bu araştırmalarla beraber elektronik kitap teknolojisi gelişerek, öğrencilerin okuma yazma becerilerini geliştirici bir takım etkinlikler öğrenmeye katkı sağlayabilir.

Shamir ve Korat (2009) genç okuyuculara yönelik üst düzey elektronik kitap tasarım özelliklerini sıralamıştır. Bunlar; Doğal baskı aydınlatması ile metin okuma (örneğin; sözcük sınırları), metinle uyumlu bağlantı aktivasyonları, metin modundan ayrı bir oyun modu, çocuk tarafından tekrar edilebilen sözlük seçeneğidir. Ayrıca bu şekilde tasarlanmış bir elektronik kitap tasarımının okuma sırasında dikkat dağınıklığını önlemek için yardımcı olabileceğini vurgulanmıştır.

Dijital dünyanın insanların yaşamında çok fazla yer almasıyla yayıncılık sektörü gelişmeye başladı. Geleneksel basım kitap formu yeni teknoloji ve dijital dünya içinde elektronik kitap ile karşı karşıya kalmıştır. Böylece okuma daha fazla dijital hale gelmiştir. E-okuma için mevcut teknolojilerin çoğu basılı kitap okumaya göre gezinme araçlarının eksikliği okuyucu deneyimini kısıtlayabilir (Fedigan, 2011). Bundan dolayı Fedigan (2011) her yaşta okuyucu için ı-pad gibi cihazlar üzerinde kullanıcının yön bulmaya ve sorun çözmeye odaklanan bir elektronik kitap tasarlamayı amaçlamıştır.

Elektronik kitapların tasarım özellikleri dikkati kelimelere çektiği zaman, çocuklar kelimeleri öğreniyorlar (Segers, 2009). Eğer tasarım belirlenmiş okuma yazma becerilerine vurgu yapıyorsa (örneğin, fonolojik farkındalık) onlar da bu becerileri öğrenir (Shamir ve Korat, 2009). Elektronik kitap formunun amaca uygun hazırlanması gerekir. Bunun için önce öğrencilere kazandırılmak istenen beceriler önceden belirlenip buna uygun bir elektronik kitap tasarımından faydalanılabilir.

Bilinçli bilişim teknolojilerini çok küçük yaşlarda kullanma beraberinde ekrandan okuma becerisini, elektronik metinleri anlama becerisini vb. becerileri gerektirmektedir. Yeni bir uygulamayla Türkiye’de ilköğretim düzeyinde elektronik kitap uygulaması başlatılması planlanıyor. Bu uygulama beraberinde şu soruları da gündeme getirmektedir: ‘Kaç öğrenci elektronik kitap kullanmayı biliyor?’ ; ‘Kaç öğrenci elektronik kitap okumayı biliyor?’ Bilgisayar teknolojisinin yaygınlaşması göz önünde bulundurulduğunda bu mesele artık bilgisayar metinlerinin okunması çerçevesinde ele alınması gerekmektedir (İleri, 2011). Gelişen teknolojinin eğitime yansımaları birtakım soruları da beraberinde getirmektedir. Bu sorular dikkate alındığında da bu araştırmaların gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır.

Okuma, okuduğunu anlama, yapılandırma süreci olarak düşünüldüğünde öğrenmenin temelini oluşturmaktadır. Günümüzde teknolojinin günlük yaşama yansması düşünüldüğünde, teknolojik ürünlerin eğitim ortamında da yer alması kaçınılmaz olmaktadır. Bu teknolojinin okuma etkinliklerine etkisi de önemli olmaktadır (Öztürk ve Can, 2013). Bütün bunlar düşünüldüğünde okuma aygıtları ve bu aygıtların kullanımı önemli bir hal almaktadır.

Eğitim-öğretim ortamında en sık kullanılan materyallerden kitapların önemi yadsınamaz bir gerçektir. Böylelikle geleneksel basılı kitapların yanında elektronik kitapların okuma üzerindeki etkileri de araştırılmaya değer görülür niteliktedir. Teknolojik gelişmelerin hızlandığı günümüzde, elektronik kitaplar çok sık duyduğumuz kavramlardan biri haline gelmiştir. Ülkemizde Fatih Projesi kapsamında okullarımızda öğrencilerimizin eğitiminde tablet pc kullanımına geçecek olması elektronik kitap kullanımının önemini bir kez daha ön plana geçirmiştir (Öztürk ve Can, 2013). Özellikle son otuz yıl içerisinde dünyada birçok çalışma ile Bilgi iletişim teknolojilerinin eğitim-öğretim amaçlı kullanılması araştırılmıştır. Gelişmiş ülkeler başta olmak üzere ayrıntıları bir sonraki bölümde paylaşılan bir çok ülke büyük çapta projeler ile bilgi iletişim teknolojilerini eğitim sistemlerine entegre etmek istemiştir. Türkiye de Fırsatları Artırma Teknolojiyi İyileştirme Hareketi (FATİH) projesi ile bu çabalar içerisinde yerini almıştır (Pamuk, Çakır, Ergun, Yılmaz ve Ayaz, 2013). Eğitimde teknolojiyi yararlı kullanmak amacıyla geliştirilen projeler

kapsamında sınıflarda bir takım (akıllı tahtalar, tablet bilgisayar vb.) değişiklikler yapılması ön görülmüştür.

Eğitim öğretim ortamında farklı materyallerin kullanılması öğrencilerin motivasyonunu ve ders başarılarını etkilemektedir. Bu bağlamda öğretmenlerin ve öğrencilerin elektronik kitaplara ilişkin görüşleri önem taşımaktadır. Bu tez çalışmasında elektronik kitaplara ilişkin ilköğretim sınıf öğretmenlerinin elektronik kitap algıları ve 5. sınıf öğrencilerinin elektronik kitap ile ilgili görüşleri araştırılmıştır.

Bu tez çalışmasında elektronik kitaplara ilişkin ‘ilköğretim sınıf öğretmenlerinin elektronik kitap algıları ve ilköğretim 5. sınıf öğrencilerinin elektronik kitap ile ilgili görüşleri nedir?’ sorusu problem durumunu belirtmektedir.

1.2 ALT PROBLEMLER

1. İlköğretim sınıf öğretmenlerinin elektronik kitap algıları ne düzeydedir?
2. İlköğretim sınıf öğretmenlerinin elektronik kitap algıları cinsiyetlerine göre farklılık göstermekte midir?
3. İlköğretim sınıf öğretmenlerinin elektronik kitap algıları mesleki kıdemlerine göre farklılık göstermekte midir?
4. İlköğretim sınıf öğretmenlerinin elektronik kitap algıları mezun olunan fakülteye göre farklılık göstermekte midir?
5. İlköğretim sınıf öğretmenlerinin elektronik kitap algıları okuma amacıyla teknolojiyi kullanma tercihlerine göre farklılık göstermekte midir?
6. İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin elektronik kitap okumaya ilişkin görüşleri nasıldır?

1.3 ARAŞTIRMANIN AMACI

Bilişim çağı olarak adlandırılan günümüzde teknolojik ürünlerin kullanımı bilgiye ulaşmada bir araç durumundadır. Teknolojik gelişmelerdeki hız insanların teknolojik ürünlere uyum sorununu da ortaya çıkarmaktadır. Gelişen teknoloji ile teknolojik ürünler eğitim ortamlarında yerini almıştır. Artık eğitim programları teknoloji uygulamalarını gerçekleştirebilecek yönde düzenlenmekte ve pilot uygulamalar gerçekleştirilmektedir. Bilgisayar, akıllı tahta, tablet pc, I-pad vb. eğitim ortamında kullanılmasıyla eğitimde oldukça öneme sahip basılı kitapların yanında elektronik kitaplar, hiper metinler oldukça yaygın kullanılmaya başlanmıştır. Elektronik ortamları çok sık kullandığımız yüzyılımızda eğitim de bu yönde gelişme göstermektedir. Öğrencilerin elektronik ortamları kullanmasıyla ekrandan okuma becerilerinin de bu yönde gelişmesi beklenmektedir.

Günümüzde ekrandan okuma becerilerini kazanmak önemli bir hal almıştır. Bununla beraber teknolojik araçların eğitimde yer alması vazgeçilmez bir durum haline gelmiştir. Çağın teknolojisinin eğitime yansımalarına baktığımızda bilgisayarlar, projeksiyonlar, akıllı tahtalar, tablet pc'ler göze çarpmaktadır. Bütün bunların yanında elektronik kitapların eğitimde kullanılması bir ihtiyaç haline gelmiştir. Bununla ilgili araştırmaların yapılması önemlilik ve gereklilik teşkil etmektedir. Bu gereklilik ve önem dolayısıyla böyle bir araştırmanın yapılmasına gerek duyulmuştur.

Bu araştırmanın amacı elektronik kitaplara ilişkin ilköğretim sınıf öğretmenlerinin elektronik kitap algılarını ve 5.sınıf öğrencilerinin elektronik kitap ile ilgili görüşlerini ortaya koymaktadır.

1.4 ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Okuma, öğrencinin zihinsel gelişimine en büyük katkıyı sağlayan öğrenme alanıdır. Okuma sürecinde duygu, düşünce ve bilgiler zihinsel kavramlara çevrilmekte, anlamlandırılmakta ve zihinde yapılandırılmaktadır. Bu nedenle Türkçe öğretiminde okuma alanına ayrı bir önem verilmektedir (MEB, 2005).

Türkçe öğretiminde önem verilen okuma alanı, öğrencilerin diğer eğitim yaşantılarının belirleyicisi olabilmektedir.

Eğitim-öğretim ortamında en sık kullanılan materyallerden kitapların önemi yadsınamaz bir gerçektir. Böylelikle geleneksel basılı kitapların yanında elektronik kitapların okuma üzerindeki etkileri de araştırılmaya değer görülebilir. Teknolojik gelişmelerin hızlandığı günümüzde, elektronik kitaplar çok sık duyduğumuz kavramlardan biri haline gelmiştir. Özellikle uzaktan eğitim alanında sık kullanılır durumdadır.

Elektronik kitaplarla ilgili olarak ilköğretim sınıf öğretmenlerinin algıları ve 5.sınıf öğrencilerinin elektronik kitap ile ilgili görüşleri araştırılmıştır. Araştırmanın günümüz sınıflarında alternatif okuma etkinlikleri üzerinde tartışma ve araştırma olanağı yaratacağı düşünülmektedir. Bu araştırmada elektronik kitap teknolojisi tercih edilerek;

Bu araştırma, günümüz eğitim anlayışındaki teknoloji ve elektronik kitap kullanımı ile iç içe olma özelliği bakımından **güncel**,

Türkçe öğretiminde, elektronik kitapların kullanılabilirliği üzerine düşünme ve tartışmalara olanak sağlayacağından **gerekli**,

Araştırmada elde edilen bulgularla okullarda Türkçe dersindeki okuma alanı ile ilgili etkinliklerin niteliğini ve okuma kaynaklarını etkileyebileceği için **işlevsel**,

Elektronik kitapların Türkçe dersi okuma öğrenme alanında kullanılması ve alanda yapılan ilk çalışmalardan biri olmasıyla **özgün** olarak görülmektedir.

1.5 SAYILTI LAR

Bu araştırmada aşağıdaki sayılıtlardan hareket edilmiştir.

1. Araştırma örneklemini evreni temsil etmektedir.
2. Öğrenciler görüşme sırasında sorulan soruları içtenlikle yanıtlamışlardır.

1.6 ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

Bu araştırmanın sınırlılıkları Őunlardır:

1. Araştırma, İstanbul'da ilköğretim okullarında görev yapmakta olan sınıf öğretmenlerinin ankete vermiş oldukları cevaplarla sınırlıdır.
2. Araştırma, ilköğretim 5. sınıf öğrencilerinin vermiş olduğu cevaplarla sınırlıdır.
3. Araştırma, geliştirilen ölçek ve görüşme formu ile elde edilen verilerle sınırlıdır.

1.7 TANIMLAR

Araştırmada geçen temel kavramlar, araştırmada kullanıldıkları anlamları bakımından tanımlanmıştır.

E-Kitap: Elektronik kitaplar basılı kitapların resim, ses, müzik, video, interaktif etkinlik, efekt, metin içi arama yapabilme, internet bağlantılarıyla desteklenme, kitap ayracı gibi özelliklerinin bir arada bulunduran özel tasarlanmış dijital halleridir.

Okuma: Okuyucunun metnin yazarı ile iletişimde olduğu, göz zihin koordinasyonunun karmaşık süreçleri ile anlam kurmadır.

Algı: Çevrede görülenlerin, duyulanların, yaşananların, duyu organlarıyla fark edilen verilerin zihince yorumlanmasıdır.

SİMGE VE KISALTMALAR

KMO : Kaiser-Meyer-olkin

N : Öğretmen Sayısı

\bar{X} : Aritmetik Ortalama

SS : Standart Sapma

Sd : Serbestlik Derecesi

P : Anlamlılık Düzeyi

PDF : Portable Document Format

HTML : Hyper Text Markup Language

E-Kitap : Elektronik Kitap

II. BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde araştırmanın kuramsal çerçevesi açıklanmış, ilgili araştırmalar hakkında bilgi verilmiştir. Elektronik kitap, okuma, okumaya ilişkin tutum kavramları ile ilgili alanyazın taramasının sonuçlarına ilişkin sonuçlara yer verilmiştir. Ayrıca okuma, elektronik kitap ve elektronik kitaplarla ilgili yurtiçindeki ve yurtdışındaki araştırmalara yer verilmiştir.

2.1 OKUMA

Okuma, bugünün eğitim çerçevesinin temel taşıdır. Okuma öğretim ve programlarının kapsamlı bir şekilde uygulanması ve geliştirilmesi okulların odak noktasını oluşturmuştur. Ulusal ve yerel yönetimler standartlara dayalı müfredat uygulamışlardır. Etkili öğretmenlik uygulamaları ve pedagoji için özel bir mali kaynak ayırmışlardır. Kitap yayıncıları, öğrencilerdeki farklılıklara göre çeşitli programlar geliştirmiştir. Panellerde okumanın sosyal ve bilişsel yönlerinin yanı sıra okuma sürecinin temel unsurları incelenmiştir (Towell, 2008).

Akyol'a (2006) göre, okuma ve okunandan anlam kurma becerilerini kazandırmak, insanın hayatını anlamlı hale getirmesine yapılan en büyük katkı olarak, eğitim programlarında ve öğretim sürecinde yerini almaktadır. Okuma, yazar ve okuyucu arasında aktif ve etkili iletişimi gerekli kılan, dinamik bir anlam kurma sürecidir. Okuma zihinsel bir süreçtir ve doğrudan gözlenmesi mümkün değildir. Günümüzde okumanın en önemli konusu okunandan anlam kurmadır yani okunanı yapılandırmadır.

Okuma; serbest becerilerin bir kümesi, sosyal ortamlardan bağımsız, ideolojilerden yoksun değildir. Topluluklar içine, insan ilişkilerine ve yaşam biçimlerine yerleşmiştir (Barton, Hamilton ve Ivanic, 2000). Okuma, bilişsel davranışlarla psiko-motor becerilerin ortak çalışmasıyla yazılı sembollerden anlam çıkarma etkinliğidir. Okuma ismi gözlerin ve ses organlarının çeşitli hareketleri ve zihnin yazılı sembolleri anlamasıyla oluşur. Okuma yoluyla yazar ile okuyucu arasında bir ilişki kurulmaktadır. Okuyucudan, yazarın verdiği mesajın ne olduğunu anlaması istenir. Eğer kişi bir metni okuduğunda anlam çıkaramıyorsa bu tür okuma belli sözcükleri seslendirmenin ötesine geçemez (Demirel, 1990).

Okuma, zihin gelişimine en büyük katkıyı sağlayan öğrenme alanıdır. Okuma sürecinde yazılar zihinsel kavramlara çevrilmekte, anlamlandırılmakta ve beyinde yapılandırılmaktadır. Bu nedenle okumaya Türkçe öğretiminde ayrı bir önem verilmektedir (Güneş, 2007). Okuma bireyin bütün hayatı boyunca kullanacağı ve ihtiyaç duyacağı çok yönlü bir bilişsel etkinliktir. Aile, yakın çevre ve öğretmenler çocuğa okuma alışkanlığı kazandırarak, onun okumaya yönelik olumlu tutum geliştirmesine yardımcı olmalıdır (Çakıcı, 2005).

Coşkun'a (2002) göre okuma; görme, algılama, dikkat, hatırlama, anlamlandırma, yorumlama, sentez ve çözümlenme gibi farklı zihinsel işlemlerin bir arada gerçekleştiği bir eylem olup aynı zamanda insanın kendisini, çevresini ve dünyayı tanımak için bilgi ve kültür kazanmasında ve eleştirel bilince ulaşmasında da rol oynayan çok önemli bir eğitim aracı ve dil becerisidir.

Okuduğunu anlayabilmek için okunan metindeki bilinmeyen kelimelerin anlamlarını kavramanın yanı sıra metni bir bütün halinde algılayabilmek gerektiğini, ayrıca okuduğunu anlayabilmenin göstergesinin metni değerlendirebilmek, ondaki bilgiyi kendine mal edebilmek ve yorumlayabilmek olduğunu ifade etmektedir. Okuduğunu anlama ve anlamlandırma düzeyinde ise etkili olan okurun ön bilgileridir (Çiftçi ve Temizyürek, 2008). Okuma açıkları sadece bireysel bir etkiye sahip değildir. Aynı zamanda toplum da okumada önemli zorluklar yaşayan çocuklar da risk altındadır. Bu riskler arasında; akademik hayatın uzaması, okuldan kaçma,

sosyal sorunlar, lise terk, erken gebelik, madde bağımlılığı, suç işleme ve hapsedilme vardır (McGill-Franzen, 1987; Burke, Mark ve Hagan-Burke, 2007). Okuma formlarının yapı oluşturan beş temel beceriler vardır. Bunlar fonolojik farkındalık, alfabetik ilke, akıcılık, kelime bilgisi ve anlamadır (NRP, 2000).

Okumanın nihai hedefi, yazılı metinden anlam üretmek üzere anlama yeteneğini içermesidir. Okumaya çabalayan okuyucular genellikle okuduğunu anlama boyutlarında; ana düşüncüyü belirleme, bilgileri hatırlama, metne anlam katma, ön bilgilerden çıkarım yapma ve anlamının izlenmesinde zorluk yaşamaktadır (Taylor, Alber ve Walker, 2002) .

Öğrencilerin okuma becerilerini geliştirmeleri ve okuma alışkanlığı kazanmaları özellikle ilköğretim düzeyinde şekillenmektedir. İlköğretim düzeyinde öğrencilerin okuma becerilerini geliştirerek düşünen, anlayan, eleştiren, tartışan, ön bilgileriyle okudukları arasında ilişkiler kuran ve yeni anlamlara ulaşan okuyucular olmaları amaçlanmaktadır. Bu nedenle öğrencilerin zihinsel ve üst düzey becerileri geliştirilmelidir (Palavuzlar, 2009). Bu becerilerinin geliştirilmesi için geleneksel yöntemlerin yanı sıra günümüzde bu beceriler teknoloji ile desteklenebilir.

2.2 OKUDUĞUNU ANLAMA

Okuma, anlamayı beraberinde getiren bir süreçtir. Anlama olmaksızın okuma bir anlam ifade etmez. Okuma yazarın iletmek istediği mesajı anlamayı beraberinde getirir.

Güneş'e (2009) göre okuma süreci görme, algılama, seslendirme, anlama, zihinde yapılandırma gibi beynin çeşitli işlemlerinden oluşan karmaşık bir süreçtir. Bu süreç çizgi, harf veya sembollerin algılanmasıyla başlamaktadır. Algılama işleminin ardından dikkat yoğunlaşarak kelimeler tanınmakta ve cümleler anlaşılmalıdır. Cümle ve paragraflarda ilgi duyulan önemli görülen bilgiler seçilmektedir. Seçilen bilgiler sıralama, sınıflama, ilişkilendirme, sorgulama, analiz, sentez, değerlendirme gibi çeşitli zihinsel işlemlerden

geçirilmektedir. Bu şekilde işlenen bilgi okuyucunun ön bilgileriyle birleştirilerek yeniden anlamlandırılmaktadır.

Okuduğunu anlama, sadece okunan metindeki bilinmeyen kelimelerin anlamlarını kavramak değildir. Anlamak, metni bir bütün halinde kavramak demektir. Kavramanın belirtisi ise metni değerlendirebilmek, ondaki bilgiyi kendine mal edebilmek ve onu yorumlayabilmektir. Yorum ise metnin ruhunda herhangi bir değişikliğe meydan vermeden metni farklı bakış açılarıyla yeniden ele almak, metnin özüne uygun çıkarımlarda bulunmaktır. Okunan metinde yazıya dökülmüş veya dökülmemiş mesajları almak okuyucunun anlama gücüne bağlıdır (Çiftçi, 2007).

Okuduğunu anlama, ön bilgilerini kullanarak metinlerde verilmek istenilen düşünceleri çözmek ve bunlara anlam yüklemektir. Okuyucu kelimeyi seslendirme yapmakla yazılı kodu çözmekte ve hemen ardından seslendirdiği kelimeyi zihinde anlamlandırmaktadır (Yılmaz, 2008).

Okumada amaç yazarın iletisini tam olarak alabilmek olduğuna göre, okuduğunu anlama yani ana düşünceyi bulma çok önemlidir. Okuma, sözcükler için değil; düşünceyi saptama amacıyla olmalıdır. Kimi öğrenciler (okuyucular) her sözcük üzerinde ayrı ayrı durarak, anlamdan çok, sözcük okuma çabası içine girerler. Sözcük okuma huyunu bırakmak için, tek tek sözcükleri okumak yerine; bir bakışta düşünceyi kavramaya yetecek sayıda sözcük okumaya çalışmak gerekir (Özen, 2001: 92).

Özen, (2001) okuduğunu anlayabilmenin başlıca şartlarını şu şekilde açıklamaktadır:

Dikkati Yoğunlaştırma: Dikkat yeteneği, metinde birbirini takip eden kelimelerin anlamlarına yoğunlaşmakla ilgilidir. Bu yeteneği geliştirebilmek için sınıftaki öğrencilerden oluşan küçük gruplar arasında karşılıklı tartışmalar, metni oyunlaştırma, canlandırma ve metinle ilgili hazırlıksız konuşma yapma gibi etkinlikler düzenlenebilir.

Yeniden Yapılandırma: Yeniden yapılandırma, metinden öğrenilen bilgilerin metnin konusu hakkında önceden edinilmiş bilgilerle ilişkilendirilerek zihinde

güncellenmesidir. Bilginin yeniden yapılandırılması, o andaki dikkate ve daha sonra bilgiyi yeniden elde etmek için harcanan çabaya bağlıdır.

Zihinde Canlandırma: Bu madde okunanların anlamları üzerinde düşünme ve bunları zihinde canlandırmayla ilgilidir. Düşünme oluşumu doğrudan doğruya okunanlara yoğunlaşmakla ilgilidir.

Çıkarımlarda Bulunma: Çıkarımda bulunma bir metindeki sebep-sonuç ilişkilerinin, şart ifadelerinin, durumlar, olaylar vb. arasındaki kıyaslamaların tespit edilmesini gerektirir.

Anlama Nüfuz Etme: Bu aşama diğerlerine göre daha karışık zihinsel etkinlikleri içermektedir. Çıkarımda bulunma ile birlikte bu aşamada yapısal ipuçları, ton, vurgu ve metnin odak noktası da kullanılır.

2.3 OKUMAYA İLİŞKİN TUTUM

Tutumu, bireyin çevresiyle etkileşimi sonucunda gelişen; onun bir obje ile ilgili düşünce, duygu ve davranışlarını gösteren; bilişsel, duyuşsal ve psikomotor davranışlarını etkileyen, nispeten kalıcı izli eğilim olarak tanımlamak mümkündür (Başaran ve Ateş, 2009).

Okumaya yönelik tutumu etkileyebilecek faktörler anne babanın eğitim düzeyi, okuma olanakları, yakın çevresindeki insanların okumaya yönelik yaklaşım ya da tutumları olarak sıralanabilir. Yapılan araştırmalarda özellikle anne babanın eğitim seviyesi arttıkça o ailede yetişen çocukların okumaya yönelik olumlu tutumlarının da aynı oranda arttığı görülmektedir. (Kanmaz ve Saracaloğlu, 2012)

Okuduğunu anlama başarısı, bireylerin okumaya isteyerek katılım sağlaması ile içsel motivasyonla ilgilidir (Thomas ve Oldfather, 1997). Bazen ilköğretim öğrencileri zorluklara rağmen okumaya yönelik iyi tutuma sahiptirler. Kimi öğrencilerin okumaları oldukça iyidir ancak okumaya yönelik tutumları zayıftır. Bu öğrencileri dinlersek, kendi yaşamlarında ve toplumlarında okumaya yükledikleri anlamların farklılaştığını görebiliriz (Roettger, 1980).

Öğrenciler okumaya yönelik farklı tutumlarla sınıflarda bulunmaktadır. Ayrıca öğrencilerin bu tutumları öğrencinin derslerine ve dersle ilgili etkinliklere katılımını etkilemektedir. Çok okuyan kişilerle beraber olan veya o ortamlarda büyüyen öğrencilerin okumaya yönelik tutumlarının olumlu olması beklenir (Grabe ve Stoller, 2002).

Tutumlar üzerinde insanların değişen, nesnelere, durumlar ya da konular üzerinde olumlu olumsuz arasında nispeten istikrarlı değerlendirmeleri vardır (Wood, Wood ve Boyd, 2007).

Tutumların üç bileşeni vardır;

1. Bilişsel Bileşeni: Nesne hakkındaki düşünce ve inançlardan oluşan tutumlardır.
2. Duygusal Bileşeni: Nesneye yönelik doğrudan oluşmuş duygulardır.
3. Davranışsal Bileşeni: Nesneye yönelik yatkın eylemlerin oluşmasıdır (Wood, Wood, ve Boyd, 2007).

Bazı tutumlar insanlar, nesnelere, durumlar ve sorunlarla ilgili ilk deneyimler yoluyla elde edilir. Diğerleri tutumlar ise çocukların anne-baba, arkadaş ve öğretmenlerin belli konularda insanlara yönelik olumlu veya olumsuz ifadelerini duyması ile edinilir (Wood, Wood, ve Boyd, 2007).

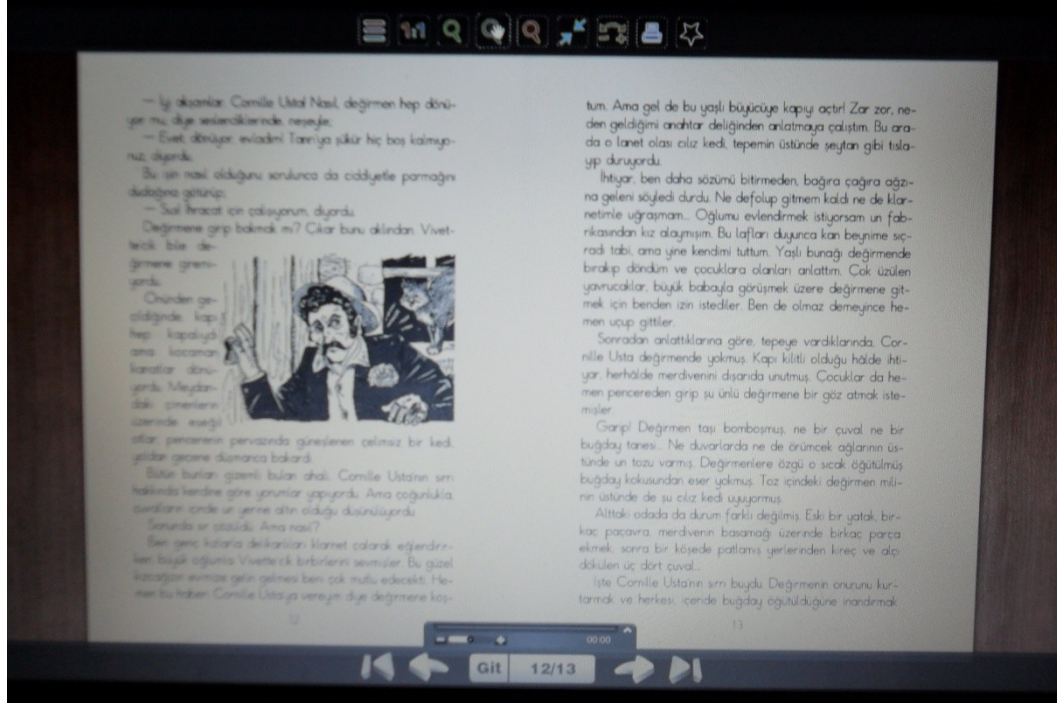
2.4 ELEKTRONİK KİTAP

Elektronik kitaplar, okuyuculara herhangi bir kitabın içeriğine elektronik formda erişim olanağı veren kitaplardır. Bu kitaplar, diz üstü, masa üstü, cep bilgisayarları ve diğer e-kitap okuyucu cihazlar ile okunabilir. Elektronik kitaplar donanım ve yazılım unsurlarından meydana gelmektedir. Bu açıdan değerlendirildiğinde e-kitaplar, özel olarak geliştirilmiş taşınabilir bir elektronik cihaz üzerindeki elektronik veriyi okumak amacıyla kullanılan bir yazılım-donanım kombinasyonunu çağrıştırmaktadır (Rukancı ve Anameriç, 2003). Elektronik kitaplar genellikle animasyonlar, metnin dramatize edilmiş

videoları, müzik, düzenleyici elemanlar, interaktif etkinlikler, efektler, ‘etkin noktaları’ (bir tık ile aktif hale gelebilen) gelişmeleri bir arada içerir.

Elektronik kitaplar aslında basılı kitapların digital formata dönüştürülmüş şeklidir. Bir masaüstü bilgisayardan farklı olarak, elektronik kitap; taşınabilir, erişilebilir ve tek bir cihazda birden fazla kitabı barındırabilir (Culen ve Gasparini, 2011). En temel anlamda elektronik kitap mürekkepsiz ve kağıtsız sadece elektronik bir cihaz kullanılarak okunan kitaptır (DeFosse, 2012).

Şekil 1. Elektronik Kitap Taslağı

Şekil 1’de Elektronik bir kitap örneği gösterilmiştir. Elektronik kitaplar, okuyuculara bir kitabın içeriğine elektronik formda erişim fırsatı veren hızlı kitaplardır (Chen, 2002). Bilgisayardan ya da herhangi bir teknolojik cihazdan okuduğumuz her elektronik metin elektronik kitap değildir. Metnin elektronik kitap olabilmesi için yazılımında belli işlevleri (metin içi arama yapabilme, not alma, sesli okuma, yazı karakteri değiştirme, yazı boyutu değiştirme vb.) olması gerekir. Günümüzde elektronik kitaplara sadece bilgisayarlarla ulaşmak, kullanmak yeterli olmamaktadır. Elektronik kitaplar diğer teknolojik

cihazlarla da (cep telefonları, Ipad, Android gibi çok amaçlı tablet pc'ler vb.) görüntülenebilir, erişilebilir, kullanılabilir olmalıdır (Önder, 2011). Elektronik kitapları okumak isteyen okuyucuların günümüzde elektronik kitap okuyucu bir cihaz, tablet pc, mobil cihaz ya da bir bilgisayar edinmeleri gerekmektedir.

Elektronik kitaplar, geleneksel basılı kitapların temel özelliklerini içeren elektronik metin biçimi olarak tanımlanır. Okuma deneyimini niteliksel olarak farklı kılan, belki de destekleyici (sayfayı çevirmek gibi) dijital gelişmeleri içerebilir (Horney ve Anderson-Inman, 1999). Elektronik kitaplar genellikle geniş bir şekilde tanımlanır. Mevcut yazılım üzerine homojen olarak çeşitli dijital özellikleri dahil edebilirsiniz (De Jong ve Bus, 2003). Geleneksel kitapları insanlar okuyarak anlamaya çalışırlar, e-kitapları insanlar okuyarak ve zengin içerik desteğiyle anlamaya çalışırlar. Etkileşimli e-kitaplar ise insanlara içeriği anlatmaya çalışır, yönlendirir, yardımcı olur ve kendi içeriğini kişilerin ihtiyacına göre şekillendirebilirler (Bozkurt ve Bozkaya, 2013).

Elektronik kitaplar pek çok özellikleri olan elektronik metinlerdir. Temelde üç parçadan oluşurlar; bir e-kitap dosyası, e-kitabı okumak için gerekli yazılım ve okumak için kullanılacak olan donanımdır. Bu donanım bir masa üstü bilgisayar, diz üstü bilgisayar, el bilgisayar veya e-kitap okuyucular olabilir. E-kitaplar elektronik kütüphanelerden, kitapçılardan temin edileceği gibi, bir program vasıtasıyla belli formlardaki elektronik dokümanlardan oluşturulabilirler (Hatipoğlu, 2011).

Elektronik ortamın sağladığı olanaklar sayesinde konular, yazının yanında ses, müzik ve görüntü gibi görsel ve işitsel unsurlarla desteklenebilmektedir. E-kitapla farklı bölümlere not almak, işaretler koymak, sayfa çevirerek ve saatlerce okunarak ulaşılamayacak bilgilere arama yaparak saniyeler içinde erişmek olanaklıdır (Soydan, 2012). Elektronik kitapların birçok işleve sahip olması okumayı keyifli hale getirmekte, okuyucuların okumaya yönelik tutumlarını etkilemektedir. Okuyucular rahat bir okuma ortamı sağlayan bu kitaplar günümüzde öğrenmeyi kolaylaştırmaktadır. Aynı zamanda elektronik kitaplar okuyucuların okuma alışkanlığını değiştirmekte ve teknolojiyi okuyucu ile buluşturmaktadır.

Elektronik kitaplar, sadece bir basılı yayının bir elektronik versiyonu olabilir iken genelde dijital ortama özgü özellikleri de içerir. Bu özelliklerde sürekli içeriği güncelleme olanağı verir. Bir dizi interaktif ve multimedya bileşen, ilgili web sayfa linkleri, gelişmiş arama özellikleri, özel gereksinimli okuyucular için metni sese dönüştürme ve metin boyutunu değiştirme özellikleri dahil edilebilir. Elektronik kitapların bazı tipleri altını çizerek metni vurgulama, kenar notları almak, yer imleri yapma özellikleri ile işlevsellik sağlayarak geleneksel çalışma tekniklerine hitap ediyor. (Abbott ve Kelly, 2004).

Çocuklar bilgisayarı bazen eğlence aracı olarak bazen de ders çalışma amacıyla kullanmaktadırlar. Dolayısı ile çocuklar için hazırlanan elektronik kitaplar hem zevkli ve eğlenceli vakit sağlar, hem de kolayca ulaşılabilirlik özelliğine sahiptirler. Çocukların gelişim özelliklerine uygun olarak hazırlanan ve internette çeşitli yaş grubuna ayrılarak sunulan bu kitapları bilgisayar da açmak da çok kolaydır (Gönen ve Balat, 2002). Çocuklar için elektronik kitap özellikleri dikkat çekici olmaktadır. Bu anlamda çocukların okumaya yönelik tutum geliştirmenin ilk aşamasında elektronik kitaplardan faydalanabilir.

Önder (2010) elektronik kitabın tanımıyla ilgili dört farklı görüş saptandığını belirtmiştir.

- E-kitap, ekranı bulunan herhangi bir aygıtta ya da özel bir donanımda görüntülenebilen elektronik içeriktir.
- Metnin e-kitap olabilmesi için metni zenginleştirici özellikler sağlayan bir yazılım gerekir.
- E-kitap bir yazılım ve donanım bileşimidir. Bu özelliğiyle dijital kitaptan farklıdır.
- E-kitap, elektronik metnin okunmasını sağlayan bir donanımdır.

Bazı elektronik kitap özellikleri; sadece yüksek sesli bir dinleme değil, bu yolla kelime algılama becerilerini de arttırmayı sağlayabilir. Örneğin; çoğu elektronik kitap herhangi bir özellik içerir. Kelimeleri vurgulayarak belirgin bir baskı yapar veya cümleleri yüksek sesle okur ve birçok elektronik kitap öğrencilerin kelimeleri telaffuz edebilmeleri için kelimelere bireysel tıklama fırsatı verir. Böylece kelimenin işitsel ve görsel biçimi arasında görme-söyleme

bağlantısını destekler (McKenna, Reinking, ve Bradley, 2003). Farklı zekaya ve öğrenme stillerine sahip öğrenciler için elektronik kitapla bilginin farklı sunumlarının olması öğrencilerin öğrenmelerini desteklemektedir. Örneğin, öğrenci okuduğu bir metni aynı zamanda kitaptaki linke tıklayarak aynı zamanda görsel içeriğini de izleyebilir. Bu şekilde bir öğrenme şüphesiz kalıcı hale gelecektir.

Milliyet Kitapta Özkartal'ın (2007), *Yazarlar e-kitaba nasıl bakıyor?* yazısında ünlü yazarlara elektronik kitap hakkındaki düşüncelerini sormuştur. Aşağıda yazarların elektronik kitap hakkındaki görüşlerine yer verilmiştir.

Pınar KÜR

İnternette indirilen her türlü sanat eserine karşıyım. İnternet, aşırı kolaylık, fakat yanlış kolaylık sağlıyor. Bir edebiyat eserinin yaratılması sırasında harcanan emeğin böyle bir ortamda yeterince değerlendirilmediği düşüncesiyim. Sağladığı kolaylığın sanat eseri için geçerli olmaması gerek. Son zamanlardaki değer kayıplarını biraz da internette bir tuşa basar basmaz her şeyi elde edebilme düşüncesine bağlıyorum.

Hasan Ali TOPTAŞ

Teknolojiye çok uzağım, e-kitapları ilk defa sizden duyuyorum. Ben kitapların ağırlığı ve kokusu olduğuna inanıyorum. Ekrandan okumanın zevki varsa bile ben buna aşına değilim. İnsanın sayfaları çevirirken parmaklarının arasında ağırlık hissetmesi gerek. Kitap sadece bir nesne değil, okundukça, satırların altı çizildikçe kişilik kazanıyor. Bazen kaybettiğiniz bir kitabın yenisini alıyorsunuz ama onun yerini tutmuyor. Çünkü kitapla aranızda gönül bağı oluşuyor.

Elif ŞAFAK

İnternet kitapçılığı bir yandan muazzam bir demokratikleşme ve dinamizm getirdi, tekelleri sarstı, bilgiyi ve kitapları ulaşılabilir kıldı ki, ben bunun gayet pozitif bir gelişme olduğuna inanıyorum. Ama bir yandan da emeğin ve sanatın kalitesizleşmesine sebep oldu, bilgi kirlenmesi yarattı. Ben her şeye rağmen interneti sevenlerden,

önemseyenlerdenim. Kitapların şekli değişmek zorunda kalır mı? Sanmıyorum. Kitap okumak iptiladır, tutkudur.

Ahmet ÜMİT

Yazı ilk ortaya çıktığında kitap yoktu, tabletler vardı. Önemli olan, yazının ilettiği düşünce ve duygudur, zaman içerisinde yazıyı döktüğümüz form değişiklikler geçirebilir. Mesele, yazının yahut edebiyatın kalıcı olması. Belki Hititler'e sorsak "Kitaba karşıyım, tabletler güzel" diyecekti. Bu nedenle ben de kitaptan okumayı sevmeme rağmen ilkesel olarak e-kitaba karşı değilim.

2.4.1 Elektronik Kitapların Sınırlılıkları

Metnin uzunluğu ile orantılı olarak meydana gelen okuma zorlukları bulunmaktadır. Eğitim alanındaki e-kitap uygulamalarında en büyük engellerden biri, içerik eksikliğidir. Yayıncılar, okullardan önemli ölçüde kayda değer bir e-kitap talebi olana kadar ders kitaplarını ve ilgili eğitim materyallerini e-kitap olarak yayınlamaktan çekinmektedirler. Dolayısıyla henüz yatırım değeri taşıyacak boyutta eğitim-öğretime yönelik e-kitaplar mevcut değildir (Rukancı ve Anameriç, 2003). Elektronik ortamdaki bilginin güvenilirliği tartışmaları sürdüğünden ders kitapları ve eğitim materyallerinin elektronik ortamda sunumuna ilişkin eğitim sektöründe yeterli talep oluşmamıştır (Önder, 2010).

Ahuja ve Goal (2010) Elektronik kitapların sınırlılıklarını şu şekilde sıralamıştır:

- Elektronik kitapların uzun bir ömrü yoktur.
- Elektronik kitapların satışı düşüktür.
- Elektronik kitaplar okuma için donanım gerektirir.
- E-kitaplar düşük pazar nüfusuna sahiptir ve farklı standartları şu anda kullanımdadır.
- E-kitaplar Adobe Acrobat için PDF, metin biçimleri, HTML, Windows diskleri gibi artık çeşitli biçimlerde mevcuttur.

E-kitapların kullanımı için özel bir kullanıcı eğitim programı veya yazılımı (yardım menüleri gibi) gerekmektedir. Özellikle e-kitap okuma cihazlarının

kullanımı hakkında hem ilgili personel hem de kullanıcılar karşılaşılabilecek aksaklıklara karşı eğitilmelidirler (Rukancı ve Anameriç, 2003).

Soydan'a (2012) göre elektronik kitapların en büyük dezavantajı sadece elektronik ortamda kullanılabilmesidir.

E-kitaplarda uluslar arası bir standardın belirlenmemiş olması, e-kitap biçimleri ve e-kitap okuyucu donanımlar arasında kimi zaman uyumsuzluklara sebep olmaktadır. Geliştirilen yazılımların çeşitliliği ve her birinin kendine özgü standartları, e-kitapların her donanımda görüntülenememesine ve okunamamasına sebep olmaktadır. Ayrıca e-kitap endüstrisinde hızla artan yazılımlar ve donanımlarla birlikte gelişen e-kitap biçimlerinin çeşitliliği, farklı pazarlama ve dağıtım biçimleri, taraflar arası ilişkileri düzenleyen standartların ve yasaların tam belirlenmemiş olması, e-kitapların tanımlanmasında ortak bir görüş geliştirilememesi gibi sebepler de hak sahiplerinin fikri haklarının ve telif haklarının korunmasını güçleştirmektedir (Önder, 2010).

Elektronik kitaplar, yazılım ve donanımlardan oluşan cihazlarla okunabilmektedir. Bu yazılım ve donanımların bozulması durumunda, hızlı servis imkânına sahip olunma zorluğu bu tür kitapların dezavantajlarından birisidir (Duran ve Ertuğrul, 2012).

Ülkemizde elektronik yayımlara ilişkin telif hakları sorunlarının giderilememesi nedeniyle e-kitapların üretimi ve dağıtımını tam anlamıyla güvence altına alınamamıştır (Rukancı ve Anameriç, 2003). Ülkemizdeki bu durum elektronik kitapların kullanımını da etkilemektedir. Telif hakkı sorununun güvence altına alınmaması yazarlar, okuyucular ve yayıncılar için sorun teşkil etmektedir. Bu sorunlar elektronik kitap fikrine olumlu yaklaşmayan okuyucuları, yazarları beraberinde getirmektedir.

E-kitap okuma cihazlarından bazıları her ne kadar yüksek çözünürlükte okuma olanağı sağlasalar da, (Microsoft ClearType) uzun süreli (bir saatten uzun) okuma yapıldığında baş ağrısı ve göz yorgunluğu ortaya çıkabilmektedir (Rukancı ve Anameriç, 2003). Elektronik kitapların, öğrenci sağlığını (görme, ortopedi, vb) tehdit etme ve konuların anlaşılabilirlik düzeylerinin azalmasına

sebepe olma ihtimalleri ise dezavantaj olarak görülebilir (Duran ve Ertuğrul, 2012).

E-kitap teknolojisinin yeterince yaygınlaşmamış olması e-kitapların birtakım dezavantajlarının da olduğunu göstermektedir. En önde gelen olumsuz yönü ise bir türlü teknolojiyle barışamayan okurların ekran başında rahat olamamaları ve dikkatlerini verememelerinden kaynaklanmaktadır. Birçok kişi ekranın karşısında yüzlerce sayfa okunamayacağını belirtmektedir. Kabul edilmeli ki televizyon ile yirmili yaşlarda tanışan bir neslin bilgisayar ya da e-kitap ekranlarını kabul etmesiyle yeni nesillerin kabullenmesi elbette aynı olmayacaktır (Hatipoğlu, 2011).

Elektronik kitapların sınırlılıkları olduğu gibi avantajları da olabilmektedir.

2.4.2 Elektronik Kitapların Avantajları

E-kitapların yayıncılar ve yazarlar için maliyetinin düşük olması, yerden ve zamandan tasarruf sağlaması, her an erişilebilir olması gibi erişim ve sağlama kolaylıkları var. İnternet üzerinden çevrimiçi okunabildiği gibi e-kitap okuyucu adı verilen araçlar yardımıyla çevrimdışı olarak da okunabiliyor (Önder, 2011).

Elektronik kitaplarla yazarlar, kendi tecrübe ve bilgi birikimini elektronik ortamda uygun formatta hazırlayarak yayımlayabilme şansına sahip olmaktadır. Basılı kitap yayımlatmanın zorluğu karşısında İnternet'in sunduğu avantajla yazarlar artık istedikleri gibi eserlerini yayımlayabilmektedirler (Gürcan, 2005).

Elektronik kitaplar ve geleneksel kitaplar arasındaki benzerlikler göz önüne alındığında elektronik kitapların satın almayı kolaylaştıracağı görünüyor. Çocukların sesli okumayı dinlerken edindiği veya bağımsız okuma yaparken edinilen becerileri aynıdır. Geleneksel sesli okuma; çözümleme becerileri, kavrama ve dil becerileri ile bağlantılı olabilmektedir (Stahl, 2003).

Ahuja ve Goal (2010) Elektronik kitapların avantajlarını sıralamıştır:

- Elektronik kitaplar az yer kaplar.
- Elektronik kitaplar hızlı elde edilir.

- Elektronik kitaplar güncel ve yükseltilmiştir (dakika bilgileri mevcut ve en güncel şeklindedir).
- Elektronik kitaplar zamandan tasarruf sağlar.
- Elektronik kitaplar kağıt hamuru fabrikalarından kaynaklanan çevre kirliliğinin azaltılmasına ve ağaçları kurtarmamıza yardımcı olur.
- Elektronik kitaplar taşınabilirdir ve hızlı erişim sağlarlar.
- Elektronik kitapla kaynaklara çalışırken anında bağlantı olabilir; Web sitelerine kolay bağlantılar ve başvuru diğer bilgiler elektronik kitaplara yerleştirilebilir.
- Bir sanal kütüphane oluşturulması yönünde bir ilerleme olabilir.
- Yazarlar ve editörler seçilmiş konular ve veriler üzerinde tartışma listeleri oluşturabilir.
- Teknoloji gelecekte daha iyi olacak: bu gelişmekte olan bir teknolojidir ve insanlar değiştirmek için genellikle yavaştır; Elektronik kitapları okuyacağımız monitördeki nitelikleri geliştirmek gibi.

Elektronik kitaplar engelli okuyucular için kolaylık sağlamaktadır. Görme engelli insanlar geleneksel basılı kağıtlardaki bilgilere kağıt üzerinde erişemedikleri için, elektronik kitap okuyucu cihazlarının ses özellikleri onlara büyük olanak sağlamaktadır (Rao, 2001). Elektronik kitapların sesli okuma özelliğine sahip yazılımlarının olması görme duyusu zayıf olan okuyucular için avantaj sağlamaktadır.

E-kitaplar kolay güncellenebilir, çevre dostudur, yazarların eserlerini tanıtmasını kolaylaştırır, baskı maliyeti yoktur ve yayın süreci daha kısadır, içerdiği çoklu ortam öğeleri ile etkileşimli ortamlar sunar, engelli insanlar için özelleştirilebilir, aydınlatmasına sahip diz üstü bilgisayar ve e-kitap okuyucu cihazlar sayesinde karanlıkta ve başkalarını rahatsız etmeden okunabilir (Öngöz, 2011).

E-kitap, yeni donanım ve yazılım araçları ile yeni bir okuma biçiminin oluşmasına neden olmuştur. Elektronik kitapların sunduğu olanaklar sayesinde; bir roman, müzik, ses etkileri, canlandırma ve video görüntüleri ile desteklenerek büyük bir zevkle okunmakta; ayrıca bu tür elektronik kitaplar

kullanıcıya etkileşimde bulunma olanağı sağlamaktadır (Çatal, 2008). Elektronik kitapların ses, görüntü, müzik, animasyon gibi özellikleri onu basılı kitaplardan farklı kılan en önemli özelliklerdir. Elektronik kitaplara ses ve sesli görüntünün eklenebilir olması bu eğitim aracının basılı kitaplardan daha ilgi çekici olmasını sağlayabilir. Örneğin, elektronik kitapların sesli okuma özelliği okul çağı çocukları için ilgi çekici bir özelliktir. Böylelikle öğrencilerin elektronik kitaplar ile öğrenmeleri desteklenebilir.

Akyüz ve Akbayraktürk (2006), kütüphane ve bilgi merkezlerinde elektronik kitabın sağladığı katkı ve yararlarından en önemlileri aşağıdaki gibi sıralamıştır:

- 24x7 yararlanma olanağı
- Tam metin içinde kelime taraması ve çapraz linkleme özelliği
- Kapsamlı kullanım istatistikleri ile koleksiyon geliştirmeye katkısı
- Raf yerleştirme, raf okuma ve envanter kontrolü yapılmaması ile ödünç verme ve koleksiyon bakım denetim hizmetlerine katkısı
- İade, kayıp / hasar, gecikme ve ceza sorunun olmaması ile ödünç vermeye katkısı
- Daha az teknik servis gereksinimi

Etkileşimli e-kitapların sağladığı birçok avantaj görülmektedir. Taşınabilir olma, sadelik, etkileşimlilik, okunabilirlik, süreklilik, güncellenebilirlik, erişim kolaylığı ve kişiselleştirilebilir olma bu avantajlardan sayılabilir (Gümüş, Güler, Güler, ve Erorta, 2012)

Elektronik kitapların bir avantajı basılı kitaplardaki taşıma zorluğunun olmaması ve elde kolayca taşınmasıdır. Bir elektronik kitap okuyucu cihaz, yüzlerce kitabı içinde saklayabilmekte ve yeni kitapları indirebilme olanağı sunmaktadır (Gunter, 2005).

Elektronik kitapların avantajlarını gerçekleştirmek için bir okulun her öğrenci için bir bilgisayara ihtiyacı yoktur. Çünkü bütün sınıf, küçük bir grup, bireysel ve merkezi tabanlı eğitim ile elektronik metin etkin bir şekilde kullanılabilir (Cavanaugh, 2006).

Duran ve Ertuğrul'un (2012) çalışmasına katılan öğretmenler elektronik kitapların avantajlarını şu şekilde belirtmişlerdir; “çantasız eğitime geçişi sağlamaları”, “daha cazip ve çekici olmaları”, “kâğıt israfını önleyecek olmaları”, “zamanı verimli kullanmaya imkân tanınmaları”, “öğretmen motivasyonunda artış sağlamaları” ve “interaktif eğitim sürecine katkıda bulunma”.

Eğitimciler açısından bakıldığında, e-kitaplar güncelliğini yitirmiş bilgiler kapsam dışı bırakabilir. Öğrenciler ve öğretmenler, ders kitaplarının güncellenmiş yeni baskılarını ve uyarlamalarını (ortalama 6-8 yıl) beklemek yerine, güncellenmiş materyalleri yayıncılar aracılığıyla anında indirebilme olanağına sahip olabileceklerdir (Doğan, 2012).

Önder (2010), elektronik kitapların eğitimcilere sağladığı yararları şu şekilde belirtir: e-kitap biçiminde yayınlanan ders kitaplarına ve ders notlarına herhangi bir donanımla internetten erişilebilmesi veya e-kitapların taşınabilir e-kitap okuyucu cihazlara yüklenerek kullanılmasıyla öğrencilerin taşımadan kaynaklanan fiziksel sorunları ortadan kalkmaktadır. E-kitapların üretim, dağıtım ve arşiv maliyeti basılı kitaplardan daha az olduğundan okullara mali açıdan yarar sağlamaktadır. E-kitaplar sayesinde öğrenciler ve öğretmenler, genellikle her yıl yenilenen müfredattan dolayı değişen ders kitapları ve notlarına ciddi maddi kaynak yatırmak yerine, güncellenen bilgilere hem baskı yenileme sürecini beklemeden anında hem de daha uygun fiyatla erişebilirler.

2.5 ELEKTRONİK KİTAPLARIN GELİŞİMİ

Kitap, her zaman insanın bilgilenme, öğrenme ve eğitim sürecindeki en temel iletişim aracı olmuştur. 1450’li yıllarda Johann Gutenberg’in matbaayı icat etmesiyle büyük bir gelişim gösteren kitap endüstrisi, iletişim ve bilgi teknolojilerine paralel olarak sürekli bir değişim içindedir. Elektronik kitaplar bu değişimin son halkasını oluşturmaktadır (Rukancı ve Anameriç, 2003). Elektronik kitap terimi 1960’lı yılların sonlarına kadar uzanır (Henke, 2001). Michael S. Hart 1971’de Gutenberg projesini başlattı. Zahur 1993’te dijital kitap okumak için ilk yazılım geliştirdi (Ahuja ve Goal, 2010).

Elektronik kitap teknolojisi, 1971 yılında Michael Hart tarafından Illinois Üniversitesi’nde bir elektronik halk kütüphanesi oluşturma hedefi ile başlamıştır (Project Gutenberg) e-kitapların gündeme gelip,gelişmesi açısından başlangıç tarihi olarak bilinen ilk ciddi projedir (Ebook..., 2002; Rukancı ve Anameriç, 2003).

Elektronik kitapların doğuşu dendiğinde ilk akla gelen ve e-kitapların başlangıcı kabul edilen ilk ciddi proje “Project Gutenberg”dir. Projede başlangıçta dijital kitaplar kullanılmış, zamanla elektronik kitaba geçiş sağlanmıştır. 1971 yılında Michael Hart tarafından geliştirilen Project Gutenberg’in amacı, edebi alanda dünyaca tanınmış eserlere dünyanın her yerinden okuyucuların elektronik ortamda ve ücretsiz olarak erişebilmesini sağlamaktır. Project Gutenberg, internet üzerindeki ilk bilgi sağlayıcı ve en eski dijital kütüphanedir (Önder, 2010). Gutenberg projesi ile kitap sayfalarının taranması, sayısal ortama aktarılması ve arşivlenmesi bir anlamda kitap paylaşım hareketini başlatmıştır.

15. yüzyılın ortalarında baskı teknolojisinin bulunması ile basılı kitap üretimi devrim yarattı. Kitap yayını ve manyetik ortamda mikrofilm üzerinde dergi ve bunu 1930 da mikrofilm yaprağı izledi. Bu arada bilgisayar teknolojisi 1960’larda gelişmiş ve onunla birlikte bir süre sonra 20. yüzyılın sonlarına doğru optik diskler, bilgilerin kaydı için dijital çok yönlü diskler gibi diğer ortamlar icat edildi. Bilgiler çeşitli biçimlerde çeşitli ortamlarda mevcuttur.

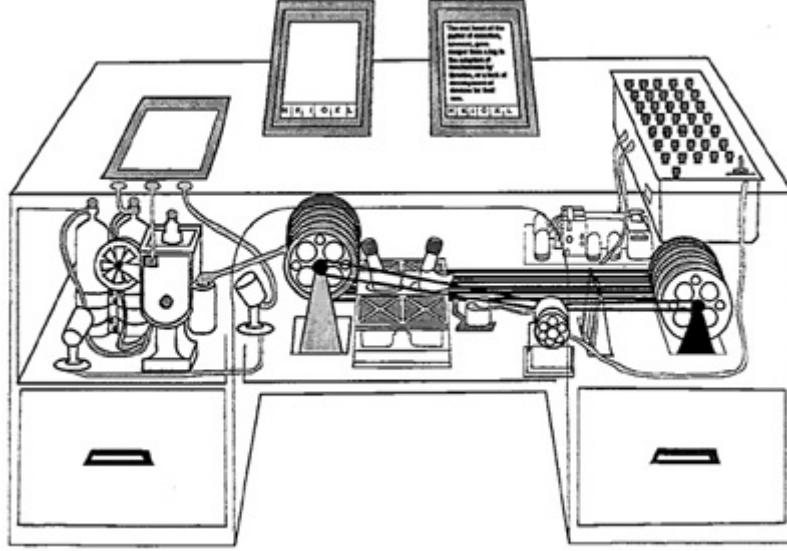
Kitap endüstrisinde en son eğilim, Gutenberg'in icadından bu yana çoğu kapsamlı değişim için potansiyel elektronik kitaplar (e-kitap) geliştirilmesidir (Ahuja ve Goal, 2010).

Gutenberg Projesine dayalı olarak elektronik kitapların ortaya çıkışı ve kullanımı ile ilgili ilk gelişmeler 1987 yılında bilgisayar oyunları üreten bir firma olan Eastgate Systems'in Michael Joyce'un "Afternoon" adlı kitabını diskette yayınlaması ile görülmektedir (Ebook..., 2002; Rukancı ve Anameriç, 2003). Bir öğretim aracı olarak e-kitapların arkasındaki kısa tarihsel bağlamdan başlamak yararlıdır. 1967 yılında Andries van Dam Brown Üniversitesinde teknoloji profesörüken ana bilgisayar üzerinde hipermetin geliştirirken 'elektronik kitap' terimini icat etti (Anuradha ve Usha, 2006).

1988'den itibaren geliştirilen elektronik kitap cihazlarının (palm, pocket pc gibi) da elektronik kitap yayıncılığının gelişmesini sağladığı görülmektedir (Gürcan, 2005). 1990 yılında da Serendipity Systems'in "PC-Book" isimli elektronik kitap görüntüleme programını geliştirmesiyle ortaya çıktığı bilinmektedir. 1992 yılında ise, elektronik kitaplar metin tabanlı DOS ortamından, grafik tabanlı Windows ortamındaki edisyonlara dönüştürülmüş ve böylece daha kolay okunabilecek bir biçime kavuşturulmuştur (Anameriç ve Rukancı, 2003).Birçok araştırmacı elektronik kitabın ilk tanımının, Vannevar Bush tarafından 1945'te Memex denilen bir donanım aygıtı tarifi (desteklenmiş insan belleği olarak Memex seçilmiş) olduğuna inanmaktadır. Kullanıcılar kendi kitap, fotoğraf, kayıtlarını, iletişim ve evrakların arşivlenmiş indeksini ve dinamik ihtiyaç olarak güncelleyebilir, depolayabilir (Henke, 2001). Bu aygıt elektronik kitabın ortaya çıkması için zemin oluşturmuştur. Bu donanım aygıtı ile kitaplar ve kayıtlar depolanabilecek ve incelenebilecekti.

Aşağıda şekil 2’de Vannevar Bush’un geliştirdiği Memex görseli verilmiştir (URL1).

Şekil 2. Vannevar Bush’un geliştirdiği Memex

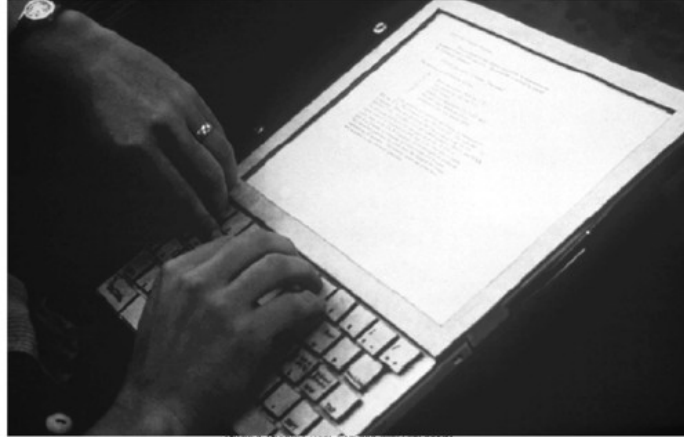

Taşınabilir e-kitap fikri; 1968’de Utah Üniversitesi yüksek lisans öğrencisi Alan Kay tarafından Dynabook olarak adlandırılmış, “etkileşimli ve taşınabilir kişisel bilgisayar” kavramını karşılayan bir aygıt olarak gündeme getirilmiştir. Dynabook, kablosuz iletişim ve bunun kişisel bilgisayara uygulanabilir olma özelliğine sahip araçlara karşılık gelen ve internet ortaya çıkmadan çok önce Kay tarafından öne sürülmüş bir düşüncedir (Wilson, 2001; Çatal, 2008). Alan Kay böylelikle elektronik kitap fikrini fiilen gerçekleştiren bir hareket başlatmıştır.

Dynabook fikri bilgisayar bilimcisi Alan Kay rehberliğinde Xerox Palo Alto merkezinde öğrenme araştırma grubu tarafında 1970’lerde oluşturulmuştur. Dynabook tasarımı ilgi çekici bir görüş olarak tasarlanmıştır. Dynabook sadece teknoloji odaklı değil, öğrenme ile ilgili güçlü bir bağlama bağlanmış olmasıyla ilgi çekicidir (Löwgren ve Stolterma, 2004). Alan Kay tarafından 1968’de online kitap okumak için bir bilgisayar donanım cihazının ilk prototipi ‘Dynabook’ önerilmiştir (Henke, 2001).

Aşağıda şekil 3'te Alan Kay tarafından tasarlanmış bir Dynabook modeli gösterilmiştir (URL2). Tasarlanmış bu Dynabook elektronik kitap düşüncesi için somut bir adımdır.

Şekil 2. Alan Kay Tarafından Tasarlanmış Dynabook Modeli

Hızla gelişen kitap endüstrisi, bilişim teknolojileriyle orantılı olarak matbaa makinesinin bulunuşundan sonra sürekli bir değişime yönelmiştir. İnsanoğlu, kendini ifade etmeye çabalarken taş, papirüs kâğıt gibi maddelerle yola çıkmış, zamanla klavye ve ekrana ulaşmıştır. Papirüslere ilk yazıyı yazarların amaçlarından birisi de, “kendilerinden sonrakilere edindikleri bilgilerini aktarabilmektir” diye düşünürsek, Gutenberg’in matbaası ve internetin yayılması içinde aynı düşüncenin, bir başka deyişle bilgi ve tecrübelerin yaygınlaştırılması için bu keşiflerden söz edebiliriz. Günümüzde ise bu değişimin son evrelerinden birini elektronik kitaplar oluşturmaktadır (Hatipoğlu, 2011). Teknolojik gelişimler okuma şeklinde de değişimleri beraberinde getirmiştir. Bugünkü teknolojik gelişmelerde elektronik önemli bir hal almış ve bugünün elektronik kitaplarını ortaya çıkarmıştır.

E-kitapların temelini e-mürekkep (e-ink) kavramı oluşturmaktadır. 1997 yılında MIT Media Laboratuvarının bir ürünü olarak ortaya çıkmıştır. Böylece e-kitap okuyucularının satışı başlamış ve bu kitap okuyucular için içerik üretimine başlanmıştır (Gümüş, Güler, Güler ve Erorta, 2012). Elektronik kitaplar hızlı bir şekilde teknolojik gelişmelerle günlük yaşantımızda yer almıştır. Özellikle tablet bilgisayarlar, akıllı telefonlar ve dokunmatik ekrana

sahip diğerk mobil cihazlar elektronik kitapların gelişmesine katkı sağlamıştır. Teknolojinin gelişim hızı düşünüldüğünde elektronik kitaplarla bu teknolojilerin entegrasyonunun da uzun sürmeyeceği görülmektedir.

Kullanıcı ile etkileşimi ve iletişimi arttırmayı sağlayan tablet bilgisayarlar, akıllı telefonlar, dokunmatik ekrana sahip donanımlar; bulut teknolojisi ve semantik yazılımlar; dijital neslin tercihlerinin genellikle dijital nesnelere yönelik olması etkileşimli e-kitapların hızlı bir şekilde gelişmesini sağlamıştır. (Bozkurt, 2013).

Son iki yıl içinde, elektronik kitap ile ilgili bilgi ortaya çıktı. Öğretimin desteklenmesini içeren, özellikleri ve eğlenceli multimedya özellikleri birçok dilde elektronik kitap ile sonuçlanmıştır (De Jong ve Bus, 2003). Öyle ki elektronik kitapların yaygınlaşması sanal mağazalarda online kitap alışverişini başlatmıştır. İnsanlar oturduğu yerden internet mağazasından online olarak elektronik kitabını satın alabilmekte, online kitabevlerinden sipariş verebilmektedir. Bu kitaplar internet üzerinden bilgisayarlara, elektronik kitap okuma cihazlarına indirilebilmektedir. Bütün bu gelişmeler elektronik kitapların yaygınlaşmasıyla sonuçlanmış, elektronik kitapları basılı kitaplarla yarışır duruma getirmiştir. Dünyadaki gelişmelerle birlikte elektronik kitap Türkiye de hızla yayılmaya başlamış, ülkemizde elektronik kitap siteleri açılmıştır. Bu sanal mağazalardan kitap satın alma işleminin online olarak yapılması dağıtım ve erişilebilirlik bakımından okuyuculara kolaylık sağlamıştır.

2.6 ELEKTRONİK KİTAP VE EĞİTİM

Eğitim sektöründe özellikle internet aracılığıyla uygulanan uzaktan eğitimle elektronik yayınlar (kitap, dergi vb.) giderek artıyor. Kütüphaneler koleksiyonlarına e-yayınları ekliyor ve e-kitapların yer aldığı veritabanlarına üye oluyorlar. Okullarda pahalı ve ağır basılı kitaplar yerine yüzlerce kitabı hafızasında taşıyabilen e-kitap okuyucular kullanılıyor (Önder, 2010). İletişim ve etkileşimin üst seviyede olduğu etkileşimli e-kitaplar eğitimdeki

paradigmaları değiştirmiş ve öğrenenlere birçok açıdan esneklik sağlamıştır (Bozkurt ve Bozkaya, 2013).

Çocuklar bilgisayarı bazen eğlence aracı olarak bazen de ders çalışma amacıyla kullanılmaktadırlar. Dolayısı ile çocuklar için hazırlanan elektronik kitaplar hem zevkli ve eğlenceli vakit geçirtir, hem de kolayca ulaşılabilirlik özelliğine sahiptirler. Çocukların gelişim özelliklerine uygun olarak hazırlanan ve internette çeşitli yaş grubuna ayrılarak sunulan bu kitapları bilgisayar da açmak da çok kolaydır (Gönen ve Balat, 2002). Elektronik kitapların ilgi çekici özellikleri sayesinde öğrencilerin motivasyonları da artırılmaktadır.

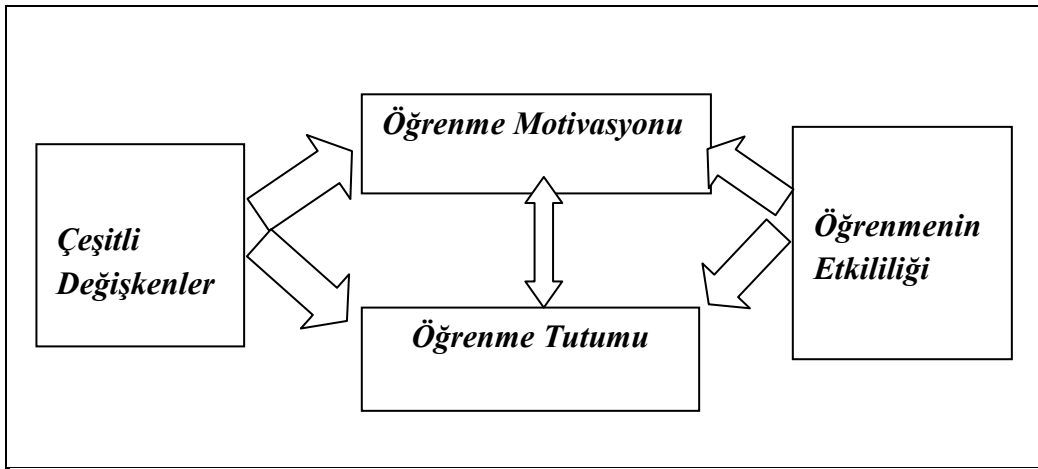
Birkaç e-ders kitabı tek bir kerede (bilgisayar hafızasında ya da bir ağda) taşınabilmektedir. E-ders kitaplarını okullarda kullanmaya başlamak demografi ve nesil açısından bir geçiş süreci yaratabilir. Çocuklar genç yaşlarında okulda e-kitap kullanacak olursa elektronik gelişimlere doğal biçimde alışmaları ve baskısı yapılan kitaplara bağılılıkları daha az olacaktır (İleri, 2011). Elektronik kitaplar öğrencilerin elektronik gelişmelerle iç içe olmalarına katkı sağlayarak, çanta taşıma sıkıntısını bir ölçüde gidermiş olacaktır.

Yeni teknoloji çocukların dikkatini çeker ve çocukları hayran bırakır. Bir elektronik cihazdan okuma kendisini geleneksel baskı biçiminden ayıran okuma benzersizdir. Örneğin; bu cihazlarda sayfayı çevirme eğlenceyi içerir, etkileşimli ekran üzerinde bir parmak kaydırma gibi basit bir eylemle sayfayı çevirirsin (Grimshaw, Dungworth, McKnight ve Morris, 2007).

Günümüzde sınıflarda elektronik kitapların kullanımı artan bir eğilim göstermektedir. Eğitimciler özellikle okuma hataları fazla olan, risk altında olan çocukların okumalarını desteklemek amacı ile elektronik kitaplarla ilgilenmektedir. Dersliklerde yaygın olarak kullanılan elektronik kitaplar, okuryazarlık gelişimini desteklerken kitap okumaya da teşvik etmektedir. Elektronik kitaplar okuma ve dinleme özelliklerinin yanında, okuma alışkanlığını dijital özellikleri (örneğin; animasyon, kelime telaffuzları vb.) sayesinde desteklemektedir (Moody, 2010). Elektronik kitapların görsel içeriklerle desteklenmesi öğrencilerin konuya dikkatlerini vermelerine ve anlatılanları anlamlandırmalarına katkı sağlayacaktır.

Bilgisayar destekli okuma öğretimi olarak bahsedilen öğretim potansiyeli değerlendirme çalışmalarının çeşitliliğinde etkili olmuştur (Wise vd., 1989). Elektronik kitle iletişim araçlarının etkisiyle okuma ve yazma kültürümüz, bir başka deyişle kültür tekniğimiz de evrim geçirmekte, değişmektedir. Okuma kavramı, artık yalnızca kâğıt üzerindeki bir metni okumak değil, görsel-ışitsel olarak da ekran okurluğunu gündeme getirmiştir (Asutay, 2009).

Şekil 3. İlköğretim Okullarına E-Kitap Entegrasyonu (Wen, Chuang ve Kuo, 2012)

Şekil 4'te görüldüğü gibi ilköğretimde elektronik kitap kullanımı çeşitli değişkenlerin etkisi ile öğrencilerin öğrenme tutumlarını, öğrenme motivasyonunu ve öğrenmenin etkililiğini etkilemektedir. Çeşitli değişkenler öğrenme motivasyonunu, öğrenme tutumu üzerinde etkili olmaktadır. Öğrenme motivasyonu ve öğrenme tutumu birbiri ile ilişkilidir. Bütün bunlar öğrenmenin etkililiğini etkilemektedir.

Elektronik kitap kullanımı sınıflarda teknolojinin mükemmel bir uygulamasıdır. Hatta elde taşınır dizüstü bilgisayar, masaüstü bilgisayar, hesap makinesi, cep telefonları, mp3'ler, elektronik kitaplar hayatımızın gerçeğidir ve biz anne-babalar, öğretmenler, okul yöneticileri olarak bu teknolojilerin kendi potansiyellerini en üst düzeye çıkarmalıyız. Bir gün okullara basılı kitaplar yerine dijital elektronik kitaplar gelirse, elektronik kitapların mevcut rolü sınıf okuma materyallerini tamamlamaktır (Cavanaugh, 2006). Elektronik kitaplar

okumayı destekleyerek sınıflarda yerini alabilmektedir. Elektronik kitaplar okuma materyallerini zenginleştirerek okumaya katkı sağlayacaktır.

Elektronik kitapların kullanıldığı dönemde, elektronik kitapları öğrenciler öğrenme için eğlenceli bir yol olarak, öğretmenler basılı kitaplara yeni bir meydan okuyabilecek, öğrenme sürecinin bir parçası olarak kullanır. Öğrencilerin bilgi, özellikleri ve ilgilerine uygun mevcut e-kitaplar çeşitleri vardır (Emborg, Noor, Ali, Bakar ve Amin, 2012). Günümüzde bilgisayar çocukların vazgeçilmez eğlence kaynağı haline gelmiştir, çocukların ilgileri bu teknolojik araca oldukça fazladır. Elektronik kitaplar ses ve etkileşim, animasyon, gibi özellikler nedeniyle derslerde kullanılabilir.

Öğretmenler, elektronik ders kitaplarıyla yapılandırılmış ders içeriklerini kolaylıkla öğrencilere aktarabilmekte, yayıncılar daha düşük maliyetli ve kolay güncellenebilen kitaplar sunabilmekte, öğrenciler ise ders kaynaklarına ‘her zaman ve her yerde’ çevrimiçi erişim imkânına sahip olmaktadır (Öngöz, 2011). Elektronik ders kitapları, çantasız eğitime imkân tanıyabilecek olması ise elektronik ders kitaplarının yadsınamaz diğer bir özelliğidir. Özellikle ilköğretim öğrencileri için ders kitapları, defterler ve eğitim materyalleri ile dolu çantalar, öğrencinin fiziksel gelişimine zarar vermektedir. Elektronik ders kitaplarına geçiş bu yönüyle faydalı olacaktır (Duran ve Ertuğrul, 2012).

Okuyucular için hazırlanmış ‘konuşan kitap’, metni duymaya yönelik pek çok seçenek (metnin tamamını, tek tek kelimeler ya da cümlelerin ayrı ayrı duyulabileceği) sunar. Eğitimsel elektronik kitapları okumaya yeni başlayanların fonolojik farkındalıkları gelişir (Wise vd., 1989). Shamir ve Korat (2004) bunu destekler nitelikte bir çalışma yapmıştır. Çocuk yuvalarındaki çocuklar üzerinde yaptığı bir araştırmada, çocuk yuvalarındaki çocukların, içinde fonolojik etkinlik ve sözlük bulunan bir eğitimsel elektronik kitap kullandıklarında gördükleri sözcükleri tanıma konusunda gelişim kaydettiklerini tespit etmişlerdir.

Öğrencilerin tablet bilgisayarlar üzerinde sıklıkla kullandığı uygulamalar arasında e-kitap okuma araçları, sosyal medya uygulamaları, oyunlar, video uygulamaları gibi programların olduğu görülmektedir. Bu açıdan bakıldığında

öğrenme ortamlarının öğrencilerin sıklıkla kullandığı uygulamalar göz önüne alınarak tasarlanması sunulan eğitimin daha etkili ve verimli geçmesini sağlayabilir. Genel olarak etkili e-ders içerikleri geliştirilebilir ve sosyal ortamlar üzerinden ders uygulamalarının etkin bir şekilde kullanımına imkan tanınabilir (Yıldırım, Karaman, Çelik ve Esgice, 2010).

Eğitim alanındaki e-kitap uygulamalarında en büyük engellerden biri, içerik eksikliğidir. Yayıncılar, okullardan önemli ölçüde kayda değer bir e-kitap talebi olana kadar ders kitaplarını ve ilgili eğitim materyallerini e-kitap olarak yayınlamaktan çekinmektedirler. Dolayısıyla henüz yatırım değeri taşıyacak boyutta eğitim-öğretime yönelik e-kitaplar mevcut değildir (Rukancı ve Anameriç, 2003).

Ülkemizde elektronik kitapla ilgili gelişmeler takip edilmiştir. Milli Eğitim Bakanlığı bu alandaki gelişmeler paralelinde bir takım çalışmalar yürütmüştür. Milli Eğitim Bakanlığı'nın elektronik kitapla ilgili başlattığı bir pilot uygulama bulunmaktadır. Milliyet Gazetesi'nin 25.05.2009 tarihli 'Okullarda Elektronik Kitap dönemi!' başlıklı haberinde; MEB, Ankara'daki 3 ilköğretim okulunda, öğrencilerin daha fazla üretmesini ve teknolojinin yaygınlaşmasını sağlayarak aktif bir sanal eğitimin gelişebilmesi için 'elektronik kitap' uygulaması başlatmıştır. MEB Eğitim Teknolojileri Genel müdürlüğünün yaptığı açıklamada, elektronik kitap uygulaması çalışmaları daha az ağaç kesilerek çevreye yararlı olmak amacıyla yaklaşık 2 yıl önce başladığını belirtmiştir. Elektronik kitap uygulamalarından biri, 5. sınıftaki 60 öğrenciye pilot olarak uygulanmıştır. Öğrencilerin dersleri kulaklıkla sesli olarak da dinleyebildiği elektronik kitapta, ders kitabının yanı sıra öğrenci çalışma kitabı ve dersin anlaşılmasını kolaylaştıracak görsel sunular yer almıştır. İçindeki animasyonlarla öğrencilerin ders konusunu daha iyi anlaması amaçlanırken, ayrıca not alabilecekleri de bir sayfa bulup, kitap, dokunmatik ekran kalemiyle kullanılmıştır. Öğrencilere Türkçe sözlük, müzik dinleme imkanı da sunan kitapta ayrıca öğrencilerin beğenisi dikkate alınarak yüklenen şarkılarının videoları da yer almıştır. Bu uygulama sonunda yetkililer, öğrencilerin e-kitapla ağır kitapları taşımaktan kurtulduklarını, öğretmenlerin bu uygulamayla derslerin öğrenciler için daha cazipleştiğini ifade ettiklerini, bilgisayar

kullanmayı bilen her öğretmenin elektronik kitapla eğitim verebileceğini ancak uzun kullanımlarda öğrencilerde göz yorgunluğuna neden olabileceğini belirtmiştir.

E-kitaplar, geleneksel kitapların aksine; metinlerdeki hataları kolay ve çabuk düzeltir, yer kaplamaz, çoğaltılırken kağıt ve mürekkep gibi doğal kaynakları tüketmez ve zaman içinde sayfaları yıpranmaz. Ama yine de; okurların basılı kitap okuma alışkanlığından vazgeçmeleri çok da kolay olmayacaktır (Çatal, 2008).

Elektronik ders kitaplarına geçiş kaçınılmaz görülmektedir. Elektronik kitaplara geçiş için gerekli alt yapıların hazırlanmasına ve bu kitaplar için uygun ve ekonomik yazılımlara ihtiyaç vardır. Elektronik ders kitapları yazılım ve donanımlardan oluşan cihazlarla okunabilmektedir. Bu yazılım ve donanımların ilköğretim öğrencileri tarafından kolayca bozulması ihtimal dâhilindedir. Bu durumlarda gerekli ve hızlı servis imkânına sahip olunup olunmayacağı çok önemlidir.

2.7 İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.7.1 Okuduğunu Anlama İle İlgili Yapılan Araştırmalar

Çiftçi'nin (2007) yaptığı 'İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Türkçe Öğretim Programında Belirtilen Okuduğunu Anlamayla İlgili Kazanımlara Ulaşma Düzeyinin Belirlenmesi' adlı araştırmasında, ilköğretim beşinci sınıf öğrencilerinin sosyoekonomik durumları ve cinsiyetlerine göre ilköğretim Türkçe öğretim programındaki okuduğunu anlama ile ilgili kazanımlara ulaşma düzeyleri incelenmiştir. Araştırmanın sonunda sosyoekonomik düzeye göre başarı sırası; üst sosyoekonomik, orta sosyoekonomik ve alt sosyoekonomik düzey şeklinde görülmüştür. Cinsiyete göre yapılan değerlendirmede ise kız öğrencilerin erkek öğrencilere oranla daha başarılı oldukları görülmüştür.

Palavuzlar'ın (2009) yaptığı 'Hikaye ve Deneme Türü Metinlerde Okuduğunu Anlama Becerilerinin İncelenmesi' adlı araştırmada ilköğretim beşinci sınıf öğrencilerinin hikaye türü ve deneme türüne göre okuduğunu anlama başarısı incelenmiştir. Veriler, hikaye ve deneme türü metinlere göre iki başarı testi ile toplanmıştır. Araştırma Edirne ili Merkez İlköğretim Okulu'nda öğrenim görmekte olan, seçkisiz (random) yöntemle seçilmiş 50 adet 5. Sınıf öğrencisi ile yürütülmüştür. Araştırma sonunda beşinci sınıf öğrencilerinin hikaye türü metinlerde okuduğunu anlama ve deneme türü metinlerde okuduğunu anlama becerilerinin birbiriyle ilişkili olduğu görülmüştür. Hikaye türüne ait okuduğunu anlama testindeki soruları erkek öğrencilerin yaklaşık %65'i; kız öğrencilerin ise yaklaşık olarak %72'si doğru olarak yanıtlamıştır. Deneme türüne ait okuduğunu anlama testindeki soruları erkek öğrencilerin yaklaşık %66'sı; kız öğrencilerin ise yaklaşık olarak %70'i doğru olarak yanıtlamıştır. Kız öğrencilerin başarı puanlarının, her iki tür için de uygulanan deneme ve hikâye ölçeğinde erkeklerden daha fazla olduğu görülmüştür. Kızların %71,1'lik oranla erkeklerden (%65,7) daha başarılı olduğu görülmüştür.

Coşkun'un (2010) yaptığı 'İlköğretim 4. Sınıf Öğrencilerinin Okuduğunu Anlama ve Yazılı Anlatım Becerilerindeki Gelişimin Birbirini Etkileme Durumu: Eylem Araştırması' adlı araştırmasında ilköğretim 4. sınıf öğrencilerinin okuduğunu anlama ve yazılı anlatım beceri düzeyleri tespit edilmiş ve çeşitli yapılandırıcı okuma ve yazma etkinlikleriyle geliştirilmiştir. Çalışma grubu, Ankara ili, Keçiören ilçesi Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı 10 ilköğretim 4. sınıf öğrencisinden oluşturmaktadır. Çalışmada 5 öğrenci araştırmanın "Yazma Grubunu", 5 öğrenci ise araştırmanın "Okuma Grubunu" oluşturmuştur. Araştırma nitel araştırma modelinin eylem araştırması desenine göre uygulanmıştır. Araştırmanın sonunda hikâye edici metinlerdeki okuduğunu anlama düzeyi ile bilgilendirici metinlerde okuduğunu anlama düzeylerinde öğrencilerin hikâye edici metinleri daha iyi anladıklarını göstermiştir. Hem okuma hem de yazma gruplarının okuduğunu anlama becerilerinde artış görülmüştür.

Yıldız'ın (2010) yaptığı 'İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Okuduğunu Anlama, Okuma Motivasyonu ve Okuma Alışkanlıkları Arasındaki İlişki' adlı araştırmada ilköğretim 5. sınıflarda okuduğunu anlama, okuma motivasyonu ve okuma alışkanlığı arasındaki ilişkileri açıklanmaya çalışılmıştır. Araştırma 481 ilköğretim 5. sınıf öğrencisi ile yürütülmüştür. Araştırmada Okuma Motivasyonu Ölçeği Türkçe Formu, Okuduğunu Anlama Testi, Kişisel Eğilimden Kaynaklanan Okuma Miktarı Ölçeği, Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Araştırmada nedensel ve karşılaştırmalı analizler yapılmıştır. Araştırmanın sonunda okuduğunu anlamada yalnızca bilişsel süreçlerin değil motivasyon süreçlerinin de etkili olduğu görülmüştür. Ayrıca kız ve erkek öğrencilerin okumaya yönelik içsel motivasyon düzeylerinde anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Kızların dışsal motivasyondan erkeklerden daha fazla etkilendiği görülmüştür. Üst sosyoekonomik düzey öğrencilerin okumaya yönelik içsel motivasyonu Alt ve Orta sosyoekonomik düzey öğrencilerden yüksek bulunmuştur. Orta sosyoekonomik düzey öğrencilerin de dışsal motivasyonunun Alt ve Üst sosyoekonomik düzey öğrencilerden yüksek olduğu görülmüştür.

İleri'nin (2011) yaptığı 'Ekrandan Okumanın İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Okuduğunu Anlama ve Okuma Motivasyonu Düzeylerine Etkisi' adlı araştırmada ekrandan okumanın ilköğretim 5. sınıf öğrencilerinin okuduğunu anlama ve okuma motivasyonu düzeylerine etkisinin belirlenmesi amaç edinilmiştir. Araştırma deneysel modellerden öntest-sontest kontrol gruplu seçkisiz modele uygun olarak yürütülmüştür. Araştırma 60 İlköğretim 5. sınıf öğrencisi ile yürütülmüştür. Araştırmada araştırmacı tarafından geliştirilen okuduğunu anlama testi ve okuma motivasyonu ölçeği kullanılmıştır. Araştırmanın sonunda, bilgilendirici metinleri bilgisayar ekranından okuyan öğrencilerin okuduğunu anlama düzeyleri basılı materyalden okuyan öğrencilerin okuduğunu anlama düzeylerinden istatistiksel olarak anlamlı derecede yüksek bulunmuştur. Metinleri bilgisayar ekranından okuyan öğrenciler ile basılı materyalden okuyan öğrencilerin okuma motivasyonu düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

2.7.2 Elektronik Kitaplarla İlgili Yapılan Araştırmalar

2.7.2.1 Yurt dışında yapılan çalışmalar

Maynard ve Cheyne'nin (2005) 'E-kitaplar çocukların öğrenmesine yardım edebilecekler mi?' başlıklı araştırmalarında, çocukların öğrenim ve eğitimindeki pozitif artışta e-kitapların sahip olduğu potansiyelin araştırmışlardır. Araştırma, 5 gruba ayrılmış 60 öğrenci ile yürütülmüş, her beş grup alt gruplara bölünmüştür. Alt gruplardan birine basılı ders kitap diğer alt gruba bir dizüstü bilgisayarda kitap okutulmuştur. Öğrenciler araştırmanın sonunda ders kitaplarındaki bilgilerden oluşan çoktan seçmeli testleri tamamlamışlardır. Araştırmanın sonunda, elektronik ders kitabındaki katılımcıların motivasyonu çok kabul edilmiştir. Elektronik ders kitabı kullanan grubun grup testi ortalamaları anlamlı bir şekilde daha yüksek çıkmıştır. Yüksek olan bu ortalama bireysel testlerde elektronik ders kitabı kullanan kullanıcılardan elde edilmiş olduğu görüldü.

Larson (2007), yaptığı araştırmada ilköğretim 5. sınıftaki öğrencilerin elektronik okuma çalışmaları ile sınavlarını değerlendirmiştir. Araştırma nitel bir durum çalışması olmak üzere 5. sınıf öğrencilerinin elektronik okuma çalışmalarının çok boyutunu açıklar. Çalışma, elektronik okuma atölyesi kapsamında okuma-yazma teknolojinin entegrasyonu için genişletilmiş olanakları aydınlatır. Çalışmanın bulguları gösteriyor ki; mevcut teknolojilerin öğrencilerin kullanımı yeni okuryazarlığı desteklerken okuryazarlığın teknoloji ile bütünleşmesini destekler niteliktedir. Elektronik okuma çalışmaları, mevcut bilgi ve iletişim teknolojilerine erişilebilir ve buna bağlı olarak öğrencilere etkileşimin olduğu bir öğrenme ortamı sağlar.

Grimshaw, Dungworth, McKnight ve Morris (2007) yaptıkları çalışmalarında elektronik kitaplar ile öğrencilerin okumalarını ve anlamalarını karşılaştırmışlardır. Araştırma 132 çocukla ve iki farklı hikaye kitabı kullanılarak yürütülmüştür. 51 çocuk bir kitabın yaklaşık yarısını online sözlük kullanarak elektronik versiyonu ile okumuştur. Ve geri kalanını basılı kitap ve basılı sözlük ile okumuştur. 81 çocuğun 26'sı bir Küçük Prens kitabının elektronik versiyonu ile, 26'sı elektronik kitap ve sesli versiyonu ile, 29'u

kitabın basılı versiyonu ile okumuştur. Bu Öğrencilerde kitap sözlük ile desteklenmemiştir. Araştırmanın sonunda her iki hikaye kitabının da çocukların motivasyonunu önemli ölçüde etkilemediği görülmüştür. Anlamli farklılığın sadece Küçük prens kitabının elektronik versiyonunu okuyan çocukların okumalarını uzun sürede gerçekleştirdikleri görülmüştür. Sözlük kullanımı ilk kitapta elektronik kitapta daha fazladır. Küçük Prens elektronik ve sesli versiyonunda okuduğunu anlama puanları yüksek çıkmıştır.

Zucker, Moddy ve McKenna (2009) yaptıkları araştırmada elektronik kitap etkinliğini araştırmışlardır. Elektronik kitap etkinliği değerlendirmek için iki yaklaşım kullanılmıştır. Birincisi meta-analiz, ikincisi ise elektronik kitap çalışmaları ile ilgili sistematik anlatı yorumlaması yapılmıştır. Rastgele seçilen 7 deneme çalışması ve 20 yarı deneysel çalışmayı bir araya getirmişlerdir. Anlama ile ilgili sonuçlar üzerinde elektronik kitapların etkileri orta ve küçük boyutludur. Sadece iki çalışmada çözümlene ile ilgili sonuçlar incelendiğinde kesin sonuçları önleyicidir. Bazı etkileşimli elektronik kitap özellikleri anlamayı olumsuz engelleyebilir sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma sonunda eğitime etkileri ve gelecekte yapılabilecek araştırmaları tartışmışlardır.

Jones ve Brown (2011), yaptıkları araştırmada ilköğretim okullarında geleneksel basılı kitaplar ile elektronik kitapları okuma başarısı açısından karşılaştırmışlardır. Araştırmaya 22 üçüncü sınıf öğrencisi katılmıştır. Araştırmada 11 öğrenci deney, diğer 11 öğrenci ise kontrol grubunu oluşturmuştur. Bir gruba basılı kitap diğer gruba elektronik kitap şeklinde hikaye okutulmuştur. Deney ve kontrol grubuna ön test ve son test uygulanmıştır. Araştırmanın sonunda öğrencilerin teknolojiyi memnuniyetli karşıladıkları ve çocukların elektronik kitapla hızla rahat okumaya başladıkları görülmüştür. Ancak öğrencilerin basılı kitabı göz ardı etmeye tamamen hazır olmadığı görülmüştür. Elektronik kitap formatında okuduğunu anlama, zevk alma ve katılım önemli ölçüde artış göstermemiştir.

Kissinger (2011), yaptığı araştırmada üniversite düzeyindeki öğrencilerin mobil cihazlar üzerinde sosyolojiye giriş dersinde elektronik kitap okuma deneyimlerini incelemiştir. Araştırma bir durum çalışması olarak yürütülmüştür. Araştırma 2009 yılının ikinci yarısında, Kuzey Froridada yer

alan bir devlet üniversitesinde 22 öğrenci ile yürütülmüştür. Bu 22 üniversite öğrencisine Sosyolojiye giriş dersinde elektronik ders kitapları okutulmuştur. Araştırma hem nitel hem de nicel verileri içermektedir. Elektronik kitap etkinliklerinin gerçekleştirdiği öğrencilere açık uçlu sorular sorulmuş, memnuniyet anketi uygulanmıştır. Bunların yanı sıra araştırmacı notları, gönüllü öğrenciler ve öğretim elemanları ile yapılan görüşmeler ile de veriler elde edilmiştir. Verilerin analizinde nitel veri analiz teknikleri ve MAXQDA Plus (Nitel veri analiz yazılımı) kullanılmıştır. Araştırmanın sonunda, memnuniyet açısından öğrencilerin büyük çoğunluğu (19), arkadaşlarına derslerde elektronik kitap kullanmayı önereceğini söylemiştir. Yine 18 öğrenci tüm derslerde elektronik kitapların kullanılmasını istemiştir. Mobil e-kitapların kullanımı yoluyla öğrencilerin bireysel öğrenmeleri artmıştır. Bunların yanı sıra yapılan çalışmada geleneksel basılı metinlerle aynı yararları olduğunu da belirtilmektedir.

Kelly (2011) yaptığı çalışmada e-öğrenme ve okuma tekniklerini kullanarak öğrencilerin okuduğunu anlamalarını kolaylaştıracak bir elektronik kitap tasarlamayı amaçlamıştır. Elektronik kitap pilot uygulamasını 5.sınıf öğrencilerine uygulamıştır. Araştırma 2010-2011 eğitim-öğretim yılında 33 öğrenci ile yürütülmüştür. Öğrencilere bir hafta boyunca her gün e-kitap okutulmuştur. Araştırmacı tarafından öğrencilerin davranışları gözlenmiştir. Öğrencilere açık uçlu sorular sorulmuş, anket uygulanmıştır. Verilerin analizinde anket verilerinden, öğrencilerin geri dönütlerinden ve araştırmacı gözlemlerinden yararlanılmıştır. Bilgiler üç ana kategoride gruplanmıştır. Bunlar elektronik kitapların özelliklerinden; kelime özellikleri, anlatım, yapım öncesi gösterimi. Araştırma sonunda elektronik kitapların öğrencilerin okuma becerilerini geliştirdiği vurgulanmaktadır.

Emborg, Noor, Ali, Bakar ve Amin (2012) yaptıkları ‘Sınıfta ders kitabı olarak elektronik kitap kullanımına ilişkin öğretmenlerin algıları’ çalışmada, kağıdın sınıflarda basılı ders kitabı veya elektronik kitap şeklinde kullanımı ile ilgili öğretmenlerin algıları tartışılmaktadır. Araştırma tarama modelinde yürütülmüştür. Araştırma 14 ilköğretim okulundan ders kitabı olarak e-kitap kullanan 72 öğretmen üzerinde anket uygulanarak gerçekleştirilmiştir. Öğretmenlerden 62’si kadın 10’u erkektir. Araştırmanın sonunda öğretmenlerin

elektronik kitap kullanımıyla ilgili olumlu algıları olduğu görülmüştür. Ancak öğretmenlerin cihazların kullanımıyla ilgili küçük sorunları vardı. Bazı stratejiler ve önerilen çalışmalarla üstesinden gelinebilir.

Ramaiah (2012), yaptığı araştırmada Hindistan’da kullanıcıların elektronik kitap anlayışını ve kabulünü incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmada elektronik kitap kullanımı ile ilgili kullanıcı görüşlerini belirlemek için anket kullanılmıştır. Araştırma kütüphaneciler, yazılım uzmanları, öğrenciler, akademisyenler ve çeşitli meslek grubundan 120 kişi ile yürütülmüştür. Çalışma 2006 yılında gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonunda Hintlilerin basılı yayınları kullanma tercih etmelerine ve kullanmalarına rağmen elektronik kitap kullanımı ve okumaya istekli oldukları görüldü.

Quintavalle (2013), yaptığı araştırmada okul öncesi çocuklarda dinleyerek anlama ve kelime kazanımı üzerinde elektronik kitapların etkisini belirlemeyi amaçlamıştır. Çalışmada 18 öğrenci her grupta beş erkek dört kız olmak üzere iki gruba ayrılmıştır. Bir gruba basılı kitaptan diğer gruba elektronik kitap okuyucudan aynı hikaye okunmuştur. Hikaye okunmadan önce ve sonra kelime testi soruları uygulanmıştır. Araştırmanın analizinde SPSS paket programı kullanılarak Bağımsız örneklem için t-testi ve MANOVA yapılmıştır. Araştırmanın sonunda anlama son test ve kelime performansında gruplar içinde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Sonuç olarak elektronik kitaplar çocukların anlama ve kelime gelişiminde rol oynamıştır.

2.7.2.2 Yurt içinde yapılan çalışmalar

Çatal (2008) ‘Çocuk Hikaye Kitaplarının E-Kitap Olarak İnternet Ortamında Yapılandırılması ve Billur Köşk ile Elmas Gemi Masalı için Uygulama Çalışması’ adlı çalışmasında elektronik çocuk kitaplarında grafik tasarım ve işlev sorunları incelenmektedir. Araştırmada “Billur Köşk İle Elmas Gemi” adlı masal elektronik kitap olarak tasarlanmıştır. “Billur Köşk İle Elmas Gemi” masalı, sayısal ortamda, grafik tasarım öğeleri ve ekran tasarım özellikleri göz önüne alınarak, çoklu ortam araçları ile yapılandırılmıştır. Araştırmada öğrencilerin Billur Köşk ile Elmas Gemi masalı e-kitabını okurken

karşılaştıkları zorlukları belirlemek amacıyla 50 kişiden oluşan ilköğretim 5. sınıf öğrencilerine; görüntü, yazı, resimleme, buton, renk, ses ve duygudüşüncelerine yönelik bazı sorular sorulmuştur. Araştırma sonunda; E-kitap ve geleneksel basılı kitap tasarımları özünde birleşen disiplinlere sahip olmalarına rağmen, bir kitabın sayısal ortamda oluşturulabilmesi için bu alanda çalışan sanatçıların ekran tasarım bilgisine hakim olması gerekmektedir. Bu nedenle elektronik kitap tasarımı için donanım ve yazılımların tek başına yeterli olmadığı bilinmekte ve bu alanda çalışan tasarımcıların, yazarların, yayıncıların ve yazılımcıların işbirliğine ihtiyaç duyulduğu saptanmıştır.

Erol (2009) yaptığı çalışmada elektronik yayıncılık kavramını açıklamayı amaçlamıştır. Bu amaç doğrultusunda literatür taraması yapılarak, elektronik yayınlar, elektronik yayın türlerinden elektronik gazeteler, elektronik dergiler ve elektronik kitaplar, bu yayınların dünyadaki ve Türkiye'deki gelişimi, avantajları ve dezavantajları, elektronik dergilerden elektronik akademik dergiler ve bu dergilerin etki alanını incelenmiştir.

Öngöz (2011) yaptığı çalışmada bir öğrenme-öğretme aracı olarak elektronik kitapların ders içi ve ders dışı zamanlarda kullanımını incelemiştir. Araştırmasında yurt içinde ve yurt dışında yapılan örnek uygulamalara yer vermiştir. Elektronik kitap teknolojisinin sağlayacağı katkılar ve olumsuzlukları irdelemiştir. Çalışmada elektronik kitapların etkileşimli öğeleri sayesinde farklı öğrenme stillerine sahip öğrencilerin kendilerine uygun öğrenme ortamı oluşturmaları kolaylaşacağı sonucuna varılmıştır.

Yıldırım, Karaman, Çelik ve Esgice (2011) yaptığı çalışmada e- kitap okuyucu kullanımına ilişkin uygulama içeren bilimsel çalışmaları inceleyerek; e-kitap okuyucuların okuma sürecine etkileri, kullanıcı beğeni ve tercihlerini belirleyen özellikleri, cihazların kullanıcılara sağladığı avantajlar ile cihazların sınırlılıkları ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır. Çalışma 2000-2011 yılları arasında Web of Science ve ERIC veritabanlarında taranan e-kitap okuyucuların kullanımına ilişkin deneyimlerin yer aldığı çalışmalar incelenmiştir. Çalışmanın sonunda; e-kitap okuyucularının kapasite, taşınabilirlik ve çoklu ortam özelliklerinin öne çıktığı görülmüştür. Okuma

sürecini cihazların ekran boyutu ve çözünürlüğü etkilerken; cihazların arama, not alma, başka kaynaklara bağlantı verme gibi ek özelliklerinin kullanıcıların beğenisini hitap ettiği saptanmıştır.

Hatipoğlu (2011) yaptığı çalışmada e-öğrenme ortamlarında kullanılan elektronik içeriklerin e-kitap tasarım ölçütleri doğrultusunda şablon olarak hazırlamasına imkân sağlayan programları geliştirmeyi amaçlamaktadır. Araştırmanın sonunda e-öğrenme ortamları için e-kitap şablonu geliştirilmiştir.

Duran ve Ertuğrul (2012) yaptığı çalışmada ilköğretim ders kitaplarının dijital ortama taşınmasına yönelik öğretmen görüşlerini belirlemeyi amaçlamaktadır. Araştırmada nitel araştırma modeli ve betimsel analiz tekniği kullanılmıştır. Araştırma 143 Sınıf öğretmeni ile yürütülmüştür. Sınıf öğretmenlerine yarı yapılandırılmış bir görüşme formu uygulanmıştır. Araştırmanın sonucunda; Öğretmenler, elektronik ders kitaplarının en önemli avantajlarını, ders içeriklerinin görsellerle ve seslerle desteklenebilmeleri, interaktif eğitim süreçlerine imkan tanınmaları, kâğıt israfını önleyecek olmaları şeklinde belirtmektedir. Öğretmenler elektronik ders kitaplarının en önemli dezavantajlarını ise, sağlık tehdidi (görme, ortopedi, vb.), alt yapı ve servis hizmeti eksiklikleri belirtmektedirler.

Maden (2012) yaptığı çalışmada ekran okuma türlerine yönelik sınıflandırma ve Türkçe öğretmeni adaylarının ekran okumaya yönelik görüşlerinin belirlenmesi amaçlamıştır. Araştırmada betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Giresun Üniversitesi Eğitim Fakültesi ve Karadeniz Teknik Üniversitesi Fatih Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümlerinden 100 Türkçe öğretmeni adayı oluşturmuştur. Araştırmada veriler Türkçe öğretmeni adaylarının ekran okumaya yönelik görüşlerini belirlemek için 'Ekran Okumaya Yönelik Görüşme Formu' ile elde edilmiştir. Araştırma sonunda öğretmen adaylarının ekran okumaya yönelik hem olumlu hem de olumsuz yönde görüşe sahip oldukları belirlenmiştir.

Baştuğ ve Keskin (2012) yaptıkları çalışmada öğrencilerin okuma becerileri olarak hız, doğruluk ve anlama başarılarının ekran ve kâğıt okuma ortamları

açısından karşılaştırılması amaçlamışlardır. Araştırmada betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırma grubu, beşinci sınıflara devam eden 88 öğrencidir. Verilerin analizinde t-testi ve Mann Whitney-U testi kullanılmıştır. Araştırmanın sonunda elde edilen bulgulara göre öğrencilerin okuma hızı, doğru okuma ve anlama puanları ekran ve kâğıttan okuma durumuna göre anlamlı bir şekilde farklılaşmıştır.

Doğan (2012) yaptığı çalışmada okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 5 yaş çocuklarına masal öğretiminde insancıl (Hümanist) ve Teknolojik (E-kitap) yöntemlerinin etkililiğini karşılaştırmayı amaçlamıştır. Araştırmaya anasınıfındaki 42 öğrenci katılmıştır. Araştırmada deneysel araştırma modeli kullanılmıştır. Çocuklar deney ve kontrol grubu olmak üzere iki gruba ayrılmıştır. Deney grubuna insancıl öğretim yöntemi, kontrol grubuna da e-kitap öğretim yöntemi ile masal anlatımı uygulanmıştır. Araştırmada çocuklara masal öncesi, masal esnası, masal sonrası başlıkları altında 5 sorudan oluşan toplam 15 soru yöneltilmiştir. Verilerin analizinde bağımsız t testi kullanılmıştır. Araştırmanın sonunda, gruplar arasında masalı öğrenmede anlamlı bir farklılık olduğu bulunmuştur. İnsancıl yöntemle eğitim alan grup Teknolojik (E-kitap) yöntemle eğitim alan gruba göre masalı kavramada daha başarılı olduğu görülmüştür.

Dağtaş (2013) yaptığı araştırmada öğretmenlerin basılı sayfa ve ekrandan okuma tercihleri ile eğitimde elektronik metin kullanımına yönelik görüşlerini ortaya çıkarmayı amaçlamıştır. Araştırma 16 öğretmenin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırma betimsel araştırma niteliği taşımakta olup, araştırmada nitel araştırma desenlerinden fenomenoloji kullanılmıştır. Araştırmanın verileri yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak elde edilmiştir. Araştırmanın sonunda, elde edilen bulgulara dayanarak öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu, genelde bir metni ekrandan okumaktan ziyade basılı sayfadan okumayı tercih etmektedir. Öğretmenler, eğitimde elektronik metin kullanımına yönelik hem olumlu hem de olumsuz görüşlere sahiptir.

Bozkurt (2013) yaptığı çalışmada açık ve uzaktan öğrenme sistemleri için etkileşimli e-kitap değerlendirme kriterlerinin belirlenmesini amaçlamıştır. Araştırma, Delphi tekniği ve heuristic yaklaşımın kullanıldığı karma modelde yürütülmüştür. Araştırma iki aşamalı olarak uygulanmıştır. Araştırmanın ilk aşamasında, 30 panelisten oluşan bir Delphi uzman grubu aracılığıyla nicel ve nitel veriler toplanmıştır. Araştırmanın ikinci aşamasında, 20 etkileşimli e-kitap heuristic araştırma yaklaşımıyla incelenmiştir. Araştırmanın sonunda, açık ve uzaktan öğrenme sistemlerinde kullanılabilecek etkileşimli e-kitaplar için 4 tema altında, 14 boyut ve 37 kriter geliştirilmiştir.

Yapılan sonuçlar gösteriyor ki, özellikle son yıllarda gelişen teknolojinin okullarda yer almasıyla ve elektronik kitapların günümüzde kullanılmasıyla bu alanda yapılan çalışmalar artmıştır. Yapılan çalışmalarda genellikle basılı materyaller, elektronik materyaller karşılaştırılmıştır. Birçok araştırmada elektronik kitaplara ilişkin görüşlere bakıldığında, elektronik kaynakların kullanımına ilişkin hem olumlu hem olumsuz görüşlerin olduğu görülmüştür. Günümüz teknolojisinde elektronik kaynakların eğitimde kullanımı gittikçe yaygınlaşmıştır. Araştırmalar gösteriyor ki; Elektronik kitapların etkileşimli öğeleri sayesinde farklı öğrenme stillerine sahip öğrencilerin kendilerine uygun öğrenmelerinde ve motivasyonlarında olumlu etkiye sahiptir. Bazı araştırma sonuçlarında ise elektronik metinlerin geleneksel basılı metinlerle aynı yararları olduğu göstermektedir.

III. BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve verilerin analizine ilişkin bilgiler yer almaktadır.

3.1 ARAŞTIRMANIN MODELİ

Araştırmada elektronik kitaplara ilişkin ilköğretim sınıf öğretmenlerinin elektronik kitap algılarını ve ilköğretim 5. sınıf öğrencilerinin elektronik kitap ile ilgili görüşlerini saptamak amacıyla hem nitel hem de nicel veri toplamak için ‘karma araştırma deseni’ kullanılmıştır.

Karma araştırma deseni; görüşme, gözlem ve diğer deneyimlerin analizde sayısal değerlere dayalı kanıt sağlamak amacıyla nitel ve nicel araştırma yöntemlerinin kullanımını birleştirmektedir.

Karma araştırma deseninin amacı daha fazla soru oluşturmak ve cevap bulmak için nitel ve nicel araştırma yöntemlerinin en iyi yönlerini birleştirmektedir. Bir ölçekte sorular istatistiklere dayalı analiz edilebilir ve açık uçlu sorular daha önce verilen cevapları netleştirmek için kullanılabilir. (Creswell, 2005).

Karma araştırma yöntemi, araştırma soruları ile değişkenler arasındaki ilişkiyi keşfetmek için nicel ve nitel ölçümleri kapsar. (Leming ve Hendrick-Smith, 1997).

Tablo 1’de araştırmanın değişkenleri ve araştırmada kullanılan ölçme araçları verilmiştir.

Tablo 1. Araştırmanın Değişkenleri ve Ölçme Araçları

Araştırma Tekniği	Araştırmanın Değişkenleri	Ölçme Araçları
Nicel	1.Öğretmenlerin Cinsiyetleri, Mesleki kıdem, Mezun olunan fakülte, Okuma amacıyla teknolojiyi kullanma sıklığı (Bağımsız Değişken) 2.Öğretmenlerin elektronik kitaplara ilişkin algıları (Bağımlı Değişken)	<i>‘Elektronik kitaplara ilişkin İlköğretim sınıf Öğretmenlerinin Algıları’ Ölçeği</i>
Nitel	İlköğretim öğrencilerinin elektronik kitap okumaya ilişkin görüşleri	<i>Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu</i>

Tablo 1’de görüldüğü gibi araştırmanın nicel bölümünde cinsiyet, mezun olunan fakülte, öğretmenlik kıdemi, okuma amacıyla teknolojiyi kullanma sıklığı bağımsız değişken, öğretmenlerin elektronik kitaplara ilişkin algıları bağımlı değişkendir. Ve araştırmanın bu bölümünde ‘Elektronik kitaplara ilişkin ilköğretim sınıf öğretmenlerinin algıları’ ölçeği kullanılmıştır. Araştırmanın nitel bölümünde ilköğretim öğrencilerinin elektronik kitap okumaya ilişkin görüşleri değişkendir. Bu bölümde yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır.

Bu araştırma ilköğretim sınıf öğretmenlerinin elektronik kitap algılarının belirlenmesine yönelik nicel araştırma desenlerinden tarama modelinde, ilköğretim 5. sınıf öğrencilerinin elektronik kitap okumaya ilişkin görüşlerini derinlemesine belirlemeye yönelik olarak da nitel araştırma desenlerinden olgu bilim (fenomenoloji) kullanılmıştır.

Nicel verileri elde etmek için tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modeli; geçmişte veya halen var olan bir durumu, var olduğu şekli ile betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır (Karasar, 2000; 77).

İlköğretim öğrencilerinin elektronik kitap okuma hakkındaki görüşlerinin araştırıldığı bölümde; algıların ortaya konmasına imkân verilmesi,

araştırmacının katılımcı rolü olması, doğal ortama duyarlı olunması, araştırma deseninde esnekliğin olması, nitel verilerle tümevarımcı analizin gerçekleştirilmesi, gibi özellikleri taşıması nedeniyle nitel araştırma anlayışla tasarlanmış ve uygulanmıştır.

Nitel araştırma; gözlem, görüşme ve doküman analizi veri toplama araçlarının kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konulmasına yönelik sürecin izlendiği araştırma desendir (Yıldırım ve şimşek, 2006).

Nitel verileri elde etmek için nitel araştırma desenlerinden olgu bilim (fenomenoloji) kullanılmıştır. Olgubilim, bireylerin görüşlerini ve deneyimlerini açıklamak amacıyla tercih edilen olgu bilim deseni, farkında olunan ancak derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olunmayan olgulara odaklanmaktadır (Yıldırım ve şimşek, 2008).

3.2 EVREN VE ÖRNEKLEM

Araştırmanın nicel bölümünde; araştırmanın evrenini 2012-2013 eğitim-öğretim yılında İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı resmi eğitim kurumlarında çalışan sınıf öğretmenleri oluşturmaktadır.

Bu araştırmanın örnekleminde olasılığa dayalı, basit tesadüfi örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini 2012-2013 eğitim-öğretim yılında İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı resmi eğitim kurumlarında çalışan 182 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır.

Araştırmanın nitel bölümünde uygun örnekleme yöntemlerinden kolay ulaşılabilir durum örnekleme kullanılmıştır. Çalışma grubu, 2011–2012 eğitim-öğretim yılı İstanbul ilinde bulunan seçkisiz olarak belirlenen bir devlet ilköğretim okulunun 5. sınıfında öğrenim gören 12 ilköğretim öğrencisinden oluşmaktadır.

Nitel araştırmalarda elde edilmesi düşünülen verinin derinliği ve genişliği örneklemin büyüklüğü ile ters orantılıdır. Örneklem büyüklüğü, bilgi toplama

ve analiz yöntemlerinin özelliği, veri miktarı, kaynakların sınırlılığı nedeniyle çok sayıda bireyle çalışmak sağlıklı değildir (Yıldırım ve şimşek, 2008).

Araştırmaya katılan öğrencilerin bilgileri tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Cinsiyet Durumlarına Göre Dağılımı

Cinsiyet	N	%
Kız	8	66,6
Erkek	4	33,4
Toplam	12	100

Tablo 2 incelendiğinde; araştırmaya katılan öğrencilerin % 66,6’sı kız ve % 33’4’ü de erkek olduğu görölmektedir.

3.3 VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Araştırmanın nicel bölümünde, ilköğretim sınıf öğretmenlerinin elektronik kitaplara ilişkin algılarını araştırmada araştırmacı tarafından geliştirilen ‘*Elektronik kitaplara ilişkin İlköğretim Sınıf Öğretmenlerinin Algıları*’ ölçeği kullanılmıştır.

Araştırmanın nitel bölümünde, ilköğretim 5. sınıf öğrencilerinin elektronik kitap hakkındaki görüşlerini belirlemek için konu ile ilgili temel sorular, alternatif sorular ve sondalar hazırlanmıştır. Çalışmada ‘*Yarı yapılandırılmış görüşme formu*’ kullanılmıştır. Olgubilim araştırmalarında başlıca veri toplama aracı görüşmedir.

Olgulara ilişkin yaşantıları ve anlamları ortaya çıkarmak için görüşmenin araştırmacılara sunduğu etkileşim, esneklik ve sondalar yoluyla irdeleme özelliklerinin kullanılması gerekir (Yıldırım ve şimşek, 2008).

3.3.1 Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

Yarı yapılandırılmış görüşme formunu hazırlamak için konuyla ilgili mevcut alan yazından ve konunun uzmanlarıyla yapılan görüşmelerden yararlanılmıştır. Uzman görüşü formu; 1 Eğitim Bilimleri öğretim üyesi, 4 İlköğretim Bölümü öğretim üyesi, 1 Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü öğretim üyesi ve olmak üzere toplam 6 uzmana gönderilmiştir. Ayrıca soruların anlaşılabilirliği için 5 sınıf öğretmeni ile görüşülmüştür. Uzmanlardan ve sınıf öğretmenlerinden gelen görüşler doğrultusunda gerekli düzeltmeler yapılmıştır.

Yarı yapılandırılmış görüşme formu iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde görüşme yapılan katılımcıların kişisel bilgileri ile ilgili sorular bulunmaktadır. İkinci bölüm ise, öğrencilerin elektronik kitaplar hakkındaki düşüncelerini belirlemek amaçlı sorular bulunmaktadır. Bu soruların hazırlanma aşamasında öğretmenlerle ön görüşme yapılmış ve uzman görüşünden faydalanılmıştır.

Görüşme formunda yer alan ve öğrencilere yönetilen sorular şu şekildedir;

- İnternet erişimini nasıl sağlıyorsunuz?
- İnternette nasıl vakit geçiriyorsun?
- Kitap okumak istediğin zaman kitaplara nasıl ulaşıyorsun?
- Elektronik kitap senin için ne ifade ediyor?
- Bilgisayarda kitaplık oluşturma (sanal kitaplık) fikrini nasıl buluyorsun?
- Kitapların sesli ve hareketli görüntülerle desteklenmesini nasıl bulursun?
- Elektronik kitaplar derste kullanılıncı öğrencilere nasıl etkileri olur?
- Elektronik kitapları nasıl seçiyorsun?
- Basılı kitabı mı elektronik kitabı mı okumayı tercih edersin? Neden?

3.3.2 Elektronik Kitaplara İlişkin İlköğretim Sınıf Öğretmenlerinin Algıları Ölçeği (EKİİSÖA)

Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen *‘Elektronik kitaplara ilişkin İlköğretim Sınıf Öğretmenlerinin Algıları’* ölçeği kullanılmıştır. Geliştirilen ölçek uyarlama çalışması değildir. Birçok araştırmada (Maynard ve Cheyne, 2005; Korat ve Shamir, 2007; Jones ve Brown, 2011; Güney, 2007) elektronik ve basılı materyallerin karşılaştırıldığı görülmektedir. Yapılan araştırmalar sonucunda yurt içinde öğretmenlerin elektronik kitap algısına ilişkin ölçek geliştirme çalışmalarının hemen hemen hiç yapılmadığı, yurt dışında da sınırlı sayıda elektronik kitap ile ilgili bilimsel araştırmaların ve ölçek geliştirme çalışmalarının yapıldığı saptanmıştır. Bu nedenle, öğretmenlerin elektronik kitaplara ilişkin algılarını belirlemeye katkı sağlayacak bir ölçek geliştirme çalışmasının yapılması gereği duyulmuştur. Henke'nin (2002) *‘Elektronik Kitabın Özellikleri Anketi’*, Maynard ve McKnight'ın (2001) *‘Elektronik Kitap Ölçeği’*, Öngöz'ün (2011) *‘E-kitap Kullanıcı Arayüzü Kullanılabilirlik Değerlendirme Ölçeği’*, ve alanyazın incelemesi yapılarak, kuramsal kaynaklardan yararlanılarak bir ölçek geliştirilmiştir.

Ölçek geliştirilirken öncelikle alan yazın incelenerek madde havuzu oluşturulmuştur. Madde havuzu oluşturulurken maddeler ölçekte yer alabilecek maddeler haline getirilmiştir. Madde havuzunda toplam 60 madde yer almıştır. Maddelerde algı ifadelerinin yer almasına dikkat edilmiştir. Madde havuzu oluşturulduktan sonra uzman görüşüne başvurulmuştur. Uzman görüşü formu; 1 Eğitim Bilimleri öğretim üyesi, 3 İlköğretim Bölümü öğretim üyesi, 1 Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü öğretim üyesi ve 1 Türkçe Eğitimi Bölümü öğretim üyesi olmak üzere toplam 6 uzmana gönderilmiştir. Belirlenen maddelerin anlaşılabilirliği için sınıf öğretmenlerine başvurulmuştur. Uzmanlardan ve sınıf öğretmenlerinden gelen dönütlerle maddeler düzenlenmiştir. Gerekli düzenlemelerden sonra ölçekte yer alan maddelerle ilgili görüşler için 5’li Likert tipi dereceleme kullanılmıştır. Bu dereceleme “Tamamen Katılıyorum (5), Katılıyorum (4), Kararsızım (3), Katılmıyorum (2) ve Tamamen Katılmıyorum(1)” şeklinde oluşturulmuştur.

Olumsuz soru kökündeki maddeler için bu derecelemenin tersi uygulanmak suretiyle toplam puanlar hesaplanmıştır. Ölçek oluşturulduktan sonra 143 sınıf öğretmenine ulaşılarak ön uygulama yapılmıştır.

Ölçeğin ön uygulamasından sonra geçerlik güvenirlik çalışmaları yapılmıştır. Geçerlik ve güvenirlik çalışmalarının ardından ölçek düzenlenmiştir. Araştırma için hazır hale getirilmiştir. Ölçekte yer alan maddelerin yordayıcılık düzeylerine bakmak üzere alt %27 ve üst %27'lik gruplar için t-testi uygulanmıştır. Grubun alt %27'lik ve üst %27'lik kısmı için uygulanan t-testi sonucunda tüm maddelerde bu gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı derecede fark olduğu görülmüş ve sonuçta maddelerin yordayıcılık düzeyleri uygun bulunmuştur.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin elektronik kitaplara ilişkin algılarını ölçmeyi amaçlayan ölçek iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde öğretmenlerin kişisel ve mesleki özelliklerini ölçmeyi amaçlayan 4 soru (cinsiyet, mezun olunan fakülte, öğretmenlik kıdemi, okuma amacıyla teknolojiyi kullanma sıklığı) yer almaktadır. Ölçeğin ikinci bölümü, sınıf öğretmenlerinin elektronik kitaplara ilişkin algılarını ortaya koymaya yönelik 23 maddeden oluşmaktadır.

3.4 ÖLÇEĞİN GEÇERLİĞİ VE GÜVENİRLİĞİ

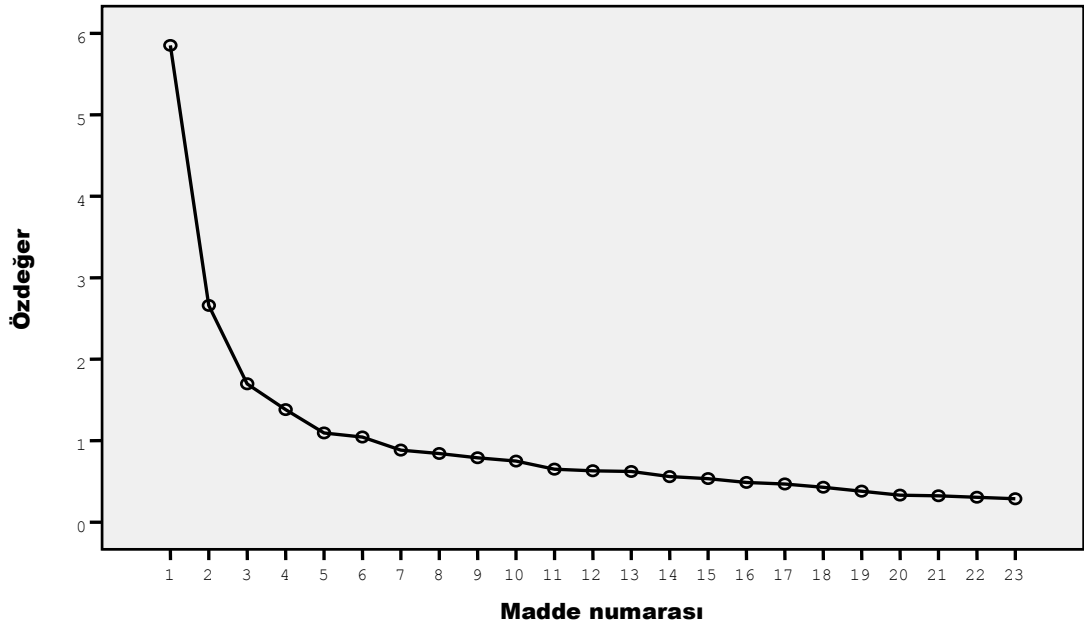
3.4.1 Açımlayıcı Faktör Analizi

Ön uygulama, uzman görüşüne göre düzenlenen ölçek deneme formu güvenirlik düzeyinin ve geçerliliğin belirlenmesi amacıyla 143 sınıf öğretmenine uygulanmıştır. Uygulama sonucunda toplanan veriler SPSS istatistik paket programı ile analiz edilmiştir. Verilere öncelikle yapı geçerliği için açımlayıcı faktör analizi yapılmıştır.

Araştırmada analizin yapılabilmesi için örneklemin yeterliliğini belirlemek amacıyla Kaiser-Mayer-Olkin (KMO) ve Barlett'in Küresellik (BTS) testleri

kullanılmıştır. KMO değeri .734 olarak bulunmuştur. Büyüköztürk'e (2007) göre bu değerin .70'den büyük olması nedeniyle bu veriler üzerinden faktör analizi yapılabileceği sonucuna varılmıştır. Bartlett'in Küresellik Testi'ne testine bakılarak ($\chi^2 = 2,541, p=.000$) elde edilen veriler anlamlı farklılık gösterdiği için faktör analizi yapmaya uygun olduğu tespit edilmiştir (Büyüköztürk, 2007). Ölçeklerden elde edilen verilere öncelikle yapı geçerliği için açımlayıcı faktör analizi yapılmıştır. Açımlayıcı faktör analizinde ölçekte yer alacak maddelerin belirlenmesinde maddelerin öz değerlerinin en az 1, maddelerin yük değerinin en az .30, maddelerin tek bir faktörde yer alması ve iki faktörde yer alan faktörler arasında ise en az .10 fark olmasına dikkat edilmiştir (Büyüköztürk, 2007). Geçerlik çalışmaları sonucunda maddeler 23 maddeye indirilmiş ve ölçeğin dört faktörlü bir yapıya sahip olduğu bulunmuştur. Ayrıca yapı geçerliği esnasında 25 derecelik varimax eksen döndürmesi yapılmıştır.

Şekil 4.Scree-plot Grafiği Faktör Yapısı Şekli

Faktör analizi sonucunda, öz değeri en az 1 alınan ölçekteki faktör sayısı scree-plot grafiği incelendiğinde; ölçekte altı faktör görüldüğü halde uzman görüşü alınarak dört faktörlü yapı tercih edilmiştir. Yapıdaki faktörlere karar verildikten sonra maddelerin faktör yükleri incelenmiştir.

Faktörler, *Elektronik kitabın işlevselliği, Elektronik kitabın sunduğu imkanlar, Elektronik kitabın okumaya olan yararı, Elektronik kitabın sınırlılığı* olarak isimlendirilmiştir.

Tablo 3. Elektronik Kitaplara İlişkin İlköğretim Öğretmenlerinin Algıları Ölçeği Açımlayıcı Faktör Analizi

Madde	Faktör Ortak Varyansı	Faktör Yük Değerleri			
		Faktör 1	Faktör 2	Faktör 3	Faktör 4
m1	.419			.506	
m2	.591	.711			
m3	.651	.764			
m4	.445				.601
m7	.572				.643
m8	.534		.696		
m9	.457		.532		
m10	.500				.669
m12	.532				.696
m13	.671		.693		
m14	.378		.479		
m15	.544		.723		
m19	.481			.506	
m23	.526		.613		
m26	.576			.501	
m27	.380				.564
m28	.497			.681	
m30	.528			.580	
m32	.425	.453			
m34	.454	.656			
m36	.503			.464	
m38	.585			.668	
m40	.536	.657			
Açıklanan Varyans %Toplam=50.205		14.411	13.348	11.765	10.681

Tablo 3 incelendiğinde *‘Elektronik kitaplara ilişkin İlköğretim Sınıf Öğretmenlerinin Algıları’* ölçeği dört faktörlü bir yapıdan oluşmuştur. Bu faktörlerden birincisinde 2., 3., 32., 34., 40. maddeleri olmak üzere toplam beş madde yer almaktadır. Bu maddelerin birinci faktördeki yük değerleri 0.45-

0.76 arasında değişmektedir. Ölçeğin toplam varyansının %14.41'ini açıklayan bu faktör “*Elektronik kitabın işlevselliği*” olarak isimlendirilmiştir.

Ölçekte yer alan ikinci faktör 8., 9., 13., 14., 15., 23. maddeleri olmak üzere toplam altı maddeden oluşmaktadır. Bu maddelerin ikinci faktördeki yük değerleri 0.47-0.72 arasında değişmektedir. Ölçeğin toplam varyansının %13.34'ünü açıklayan bu faktör “*Elektronik kitabın sunduğu imkanlar*” olarak isimlendirilmiştir.

Ölçekte yer alan üçüncü faktör 1., 19., 26., 28.,30.,36.,38 maddeleri olmak üzere toplam yedi maddeden oluşmaktadır. Bu maddelerin üçüncü faktördeki yük değerleri 0.46-0.68 arasında değişmektedir. Ölçeğin toplam varyansının %11.76'sini açıklayan bu faktör “*Elektronik kitabın okumaya olan yararı*” olarak isimlendirilmiştir.

Ölçekte yer alan dördüncü faktör 4.,7.,10.,12.,27. maddeleri olmak üzere toplam beş maddeden oluşmaktadır.Bu maddelerin dördüncü faktördeki yük değerleri 0.56-0.69 arasında değişmektedir. Ölçeğin toplam varyansının %10.68'ini açıklayan bu faktör “*Elektronik kitabın sınırlılığı*” olarak isimlendirilmiştir.

Ölçekte yer alan dört faktör toplam varyansın %50,20'sini açıklamaktadır.

3.4.2 Ölçeğin İç Tutarlılık Katsayıları

Güvenirlik çalışması için 23 maddenin iç tutarlılık katsayıları Cronbach Alfa hesaplanmıştır. Ölçeğin Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı .78 olarak bulunmuştur.

Ölçeğin alt boyutlarına ilişkin iç tutarlılık katsayıları ise şu şekildedir: ‘*Elektronik kitabın işlevselliği*’ alt faktörü için .77; ‘*Elektronik kitabın sunduğu imkanlar*’ alt faktörü için .71; ‘*Elektronik kitabın okumaya olan yararı*’ alt faktör için .77 olarak; ‘*Elektronik kitabın sınırlılığı*’ .70 bulunmuştur. Ölçeğinin güvenilirlik düzeyi için kabul edilebilir değerler olarak görülmektedir.

3.5 VERİLERİN TOPLANMASI

Araştırma iki aşamalı süreçte tamamlanmıştır. İlk aşamada öğrencilere farklı zamanlarda elektronik kitaptan ve basılı kitaptan metinler okutulmuştur. İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin elektronik kitaplara ilişkin görüşlerini belirlemek üzere yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır. Görüşme sorularının nitelikli hazırlanması amacıyla kapsamlı bir alanyazın taraması yapılmış ve öğrencilerle birebir görüşmeler yapılmıştır. Öğrencilerle yapılan görüşmeler araştırmacı tarafından görüşme formu kullanılarak yapılmıştır. İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin elektronik kitaplara ilişkin görüşleri alınmıştır.

Araştırmada, görüşme formunda yer alan sorular kullanılarak, öğrencilerle yüz yüze görüşme ile yapılmıştır. İlköğretim öğrencilerinin elektronik kitap okumaya ilişkin görüşlerine yönelik veriler, öğrenci görüşlerinden elde edilmiştir.

Araştırmanın ikinci aşamasında ilköğretim sınıf öğretmenlerine araştırmacı tarafından hazırlanan ölçek uygulanmıştır. Ölçeklerin okullara ulaştırılması, uygulanması araştırmacı tarafından yapılmıştır. Ölçeklerin uygulanması aşamasında öğretmenlere elektronik kitaplarla ilgili herhangi bir bilgi verilmemiştir. İlköğretim sınıf öğretmenlerinin elektronik kitap algılarına ilişkin bilgiler toplanmıştır.

3.6 VERİLERİN ANALİZİ

3.6.1 Nicel Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen nicel verilerin analizinde SPSS istatistik paket programı kullanılmıştır. Verilerin analizinde ilk olarak hangi istatistiksel testlerin yapılacağına karar vermek için verilerin normal dağılım gösterip göstermediği Kolmogorov – Smirnov testi ve çarpıklık - basıklık değerlerine bakılarak incelenmiştir.

Yapılan inceleme sonucunda gerek Kolmogorov – Smirnov testi, gerekse çarpıklık ve basıklık değerleri ile verilerin normal dağılım göstermedikleri tespit edilmiştir. Ölçek sonucu elde edilen bulgular frekans, yüzde, aritmetik

ortalama, standart sapma tekniklerinden yararlanılarak SPSS programıyla çözümlenmiştir.

İlköğretim sınıf öğretmenlerinin elektronik kitap algılarına ilişkin verilerin çözümlenmesi için beşli ölçek aralıkları 0.80 ($5-1=4$, $4/5=0,80$) oranında eşit aralıklar olarak şu şekliyle belirlenmiştir: '1.00-1.79 Tamamen katılmıyorum, '1.80-2.59 katılmıyorum, '2.60-3.39' kararsızım, '3.40-4.19' katılıyorum ve '4.20-5.00' tamamen katılıyorum biçiminde yorumlanmıştır. Aritmetik ortalamalara göre yorum yapılırken bu aralıklar kullanılmıştır.

Cinsiyet, kıdem, mezun olunan fakülte, okuma amacıyla teknolojiyi kullanma tercihi açısından gruplar arasındaki görüş farklılıklarını Mann-Whitney U testi ve Kruskal Wallis testi uygulanmıştır. Bu istatistiklerin tercih edilme nedeni verilerin normal dağılım göstermemesidir. Uygulanan testlerin anlamlılık düzeyi 0.05 olarak alınmıştır.

3.6.2 Nitel Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen nicel verilerin analizinde, içerik analiz yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada öğrencilerin görüşlerinden elde edilen veriler benzerliklerine göre belirli kavramlar etrafında kodlanarak temalar oluşturulur. Kodlar ve temalar organize edilir. Sonuçlar betimsel bir anlatımla sunulur ve alıntılara yer verilerek bulgular betimsel olarak açıklanır (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

Kodlamanın güvenilirliği için rastgele seçilen birer örnek üzerinde araştırmacı danışman ayrı ayrı kodlama yapmış ve sonuçlar karşılaştırılarak, kodlamanın önyargı ve yanlış anlamadan uzak, ortak bir anlayışa göre yapılması sağlanmıştır.

Veriler iki araştırmacı tarafından kodlanmıştır. Güvenirlik için her iki araştırmacı tarafından yapılan kodlamalar üzerinde Güvenirlik = $\frac{\text{Görüş Birliği}}{\text{Görüş Birliği} + \text{Görüş Ayrılığı}} \times 100$ formülü uygulanmıştır (Miles ve Huberman, 1994). İki kodlayıcı arası uyum yüzdesi % 90 olarak

hesaplanmıştır. Uyuşum yzdesinin %70 veya daha uestu olması yeterli gürldüğünden veri analizi açısından güvenirlilik sağlanmıştır.

IV.BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde, ilköğretim sınıf öğretmenlerinden ve ilköğretim 5. sınıf öğrencilerinden farklı veri toplama araçlarıyla elde edilen bulgular verilmiştir. Bulgular araştırmanın amaçları doğrultusunda ölçek ve görüşme bulguları olmak üzere iki başlık altında açıklanmıştır. Nicel bulguların sunumunda SPSS paket programından elde edilen veriler kullanılmıştır. Nitel bulguların sunumunda içerik analizi sonucunda elde edilen kategoriler kullanılmıştır.

4.1 İlköğretim Sınıf Öğretmenlerinin Elektronik Kitap Algularına İlişkin Bulgular

İlköğretim sınıf öğretmenlerinin alguların belirlemeye yönelik '*Elektronik kitaplara ilişkin İlköğretim Sınıf Öğretmenlerinin Alguları*' ölçeğinden elde edilen puanlar üzerinde istatistik yapılmıştır.

Tablo 4'te Örneklem grubunun cinsiyet, mezun olunan fakülte, mesleki kıdem ve elektronik kitapların eğitim ortamında kullanma tercihlerine göre dağılımı verilmiştir.

Tablo 4 incelendiğinde, araştırmaya katılanların %58,2'sinin kadın, %41,8'inin erkek olduğu görülmektedir. Örneklem grubunun mezun oldukları fakültelere bakıldığında; %76,9'unun Eğitim Fakültesi, %12,1 Fen-Edebiyat Fakültesi, %11,0'ının Diğer eğitim kurumlarından mezun olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılanların % 67,6'sının 1-10 yıl, % 29,1'inin 11-20 yıl, %3,3'ünün, 21 yıl ve üstü mesleki kıdeme sahip oldukları görülmektedir. Örneklem grubunu oluşturan öğretmenlerin Elektronik kitapların eğitim ortamında kullanma tercihleri sorulduğunda % 66,5'inin Evet, %3,5'inin Hayır cevabı verdiği görülüyor. Buradan elektronik kitapların eğitim-öğretim ortamında kullanılmasını tercih edenlerin daha fazla olduğu görülüyor.

Tablo 4. Örneklem Grubunun Cinsiyet, Mezun Olunan Fakülte, Mesleki Kıdem ve Elektronik Kitapların Eğitim Ortamında Kullanma Tercihlerine Göre Dağılımı

Cinsiyet	N	%
Kadın	106	58,2
Erkek	76	41,8
Toplam	182	100
Mezun Olunan Fakülte		
Eğitim Fakültesi	140	76,9
Fen-Edebiyat Fakültesi	22	12,1
Diğer	20	11,0
Mesleki Kıdem		
1-10 yıl	123	67,6
11-20 yıl	53	29,1
21 yıl ve daha fazlası	6	3,3
Elektronik kitapların eğitim ortamında kullanma tercihleri		
Evet	120	66,5
Hayır	61	33,5

Tabloda 5’te araştırmaya katılan 182 öğretmenin ‘Elektronik Kitaplara İlişkin İlköğretim Sınıf Öğretmenlerinin Algıları Ölçeği’nden aldıkları puanların aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri verilmiştir.

Tablo 5. Örneklem Grubunun Ölçekten Aldıkları Puanların Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Ölçeğin Boyutları	Alınabilecek EYP-EDP	\bar{X}	Ss
Elektronik kitabın işlevselliği	5-25	12.03	3.56
Elektronik kitabın sunduğu imkanlar	6-30	12.09	3.59
Elektronik kitabın okumaya olan yararı	5-35	18.41	4.66
Elektronik kitabın sınırlılığı	5-25	14.39	3.78
Ölçek Toplam Puan	23-115	56.93	9.54

Tablo 5’te görüldüğü gibi öğretmenler en yüksek ölçek puanını ‘Elektronik kitabın okumaya olan yararı’ boyutunda alırken, en düşük ölçek puanını ‘Elektronik kitabın sınırlılığı’ ve ‘Elektronik kitabın işlevselliği’ boyutunda almışlardır.

Tablo 6. İlköğretim Sınıf Öğretmenlerinin ‘Elektronik Kitaplara İlişkin İlköğretim Sınıf Öğretmenlerinin Algıları’ Ölçeği Puanlarının Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Madde No	Madde	\bar{X}	ss
1	Elektronik kitaplar zamanı verimli kullanmaya imkan sağlar.	3.70	.918
2	Elektronik kitaplar özellikleriyle ilgi çekicidir.	3.82	.917
3	Elektronik kitaplar okuma motivasyonunu artırır.	3.12	1.014
4	Elektronik kitaplar sağlığını olumsuz etkiler (görme, ortopedi vb.).	3.46	1.186
7	Elektronik kitaplar okuma hızını düşürür.	2.92	1.016
8	Elektronik kitaplar çantasız eğitim olanağı sağlar.	4.00	.876
9	Elektronik kitaplar interaktif eğitim ortamı sağlar.	3.72	.991
10	Elektronik kitaplar metinler arası karşılaştırmada zorluk yaşanmasına neden olur.	3.10	1.084
12	Elektronik kitap okumak dikkat dağınıklığına neden olur.	3.23	1.030
13	Elektronik kitaplar anlatılanların görsellerle, videolarla desteklenmesi anlamlandırmayı kolaylaştırır.	4.10	.844
14	Elektronik kitaplar kağıt tasarrufu sağlar.	3.65	1.128
15	Elektronik kitap okumak için cihaz (1-pad,notebook,laptop) temin etmek kolaydır.	4.42	.833
19	Elektronik kitaplar karanlıkta başkalarını rahatsız etmeden okunabilme olanağı sağlar.	3.82	.895
23	Elektronik kitabı temin etmek kolaydır.	3.93	.864
26	Elektronik kitapla bilgiler kolay hatırlanır.	2.86	1.148
27	Elektronik kitaplar gerçeklikten uzaktır.	2.73	1.113
28	Elektronik kitaplarla kitap tercihinin karar vermek kolaylaşır.	3.13	1.002
30	Elektronik kitapla okuduğunu anlama kolaylaşır.	2.96	.987
32	Elektronik kitaplar eğitim-öğretim ortamında kullanılabilir.	3.67	.928
34	Elektronik kitaplar farklı öğrenme stiline sahip kişilere hitap eder.	3.78	.904
36	Elektronik kitapla daha hızlı bir okuma gerçekleştirmeyi sağlar.	3.12	1.047
38	Elektronik kitap okuyuculara okuma materyallerini (1-pad,notebook,laptop) taşınma kolaylığı sağlar.	3.81	.933
40	Elektronik kitap temayı (içerik) anlamasını kolaylaştırır.	3.45	1.015

Tablo 6’da verilere göre sınıf öğretmenlerinin verdikleri cevapların aritmetik ortalamaları görülmektedir.

Ölçeğe verilen cevapların aritmetik ortalamaları incelendiğinde en yüksek aritmetik ortalamaya sahip ölçek maddesi 15. maddedir ($\bar{X}=4.42$). ‘Elektronik kitap okumak için cihaz (ı-pad, notebook, laptop) temin etmek kolaydır’. İkinci en yüksek aritmetik ortalamaya sahip ölçek maddesi 13. maddedir. ‘Elektronik kitaplar anlatılanların görsellerle, videolarla desteklenmesi anlamlandırmayı kolaylaştırır’. Öğretmenlerin elektronik kitabın sunduğu imkânlar ile ilgili olarak olumlu algıya sahip oldukları görülmektedir.

Ölçeğe verilen cevapların aritmetik ortalamaları incelendiğinde en düşük aritmetik ortalamaya sahip ölçek maddesi 27. maddedir. ‘Elektronik kitaplar gerçeklikten uzaktır’. İkinci en düşük aritmetik ortalamaya sahip ölçek maddesi 26. maddedir. ‘Elektronik kitapla bilgiler kolay hatırlanır’. Öğretmenlerin elektronik kitapların sınırlılıkları ve okumaya olan yararı ile ilgili olarak daha düşük bir algıya sahip oldukları görülmektedir.

4.1.1 İlköğretim Sınıf Öğretmenlerinin ‘Elektronik Kitaplara İlişkin İlköğretim Sınıf Öğretmenlerinin Algıları’ ölçeği puanlarının Cinsiyete Göre Dağılımı

İlköğretim sınıf öğretmenlerinin EKİİSÖA ölçeği puanlarının cinsiyete göre anlamlı bir şekilde farklılık gösterip göstermediğini incelemek üzere öncelikle t-testi yapılmış, analiz sonucunda gruplara ait dağılımların varyanslarının eşit olmadığı belirlendiğinden veriler Mann Whitney U testi ile analiz edilmiştir.

Tablo 7’de İlköğretim Sınıf Öğretmenlerinin ‘Elektronik Kitaplara İlişkin İlköğretim Öğretmenlerinin Algıları’ ölçeği puanlarının cinsiyete göre anlamlı farklılıklar gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Mann Whitney U testi sonuçlarını göstermektedir.

Tablo 7. İlköğretim Sınıf Öğretmenlerinin Elektronik Kitaplara İlişkin Algı Puanlarının Cinsiyete Göre Mann-Whitney U-Testi Sonucu

Ölçeğin boyutları	Cinsiyet	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Elektronik kitabın işlevselliği	Kız	106	89.57	9494.50	3.82403	.558
	Erkek	76	94.19	7158.50		
Elektronik kitabın sunduğu imkanlar	Kız	106	95.04	10074.50	3.65203	.282
	Erkek	76	86.56	6578.50		
Elektronik kitabın okumaya olan yararı	Kız	106	88.67	9399.00	3728.00	.391
	Erkek	76	95.45	7254.00		
Elektronik kitabın sınırlılığı	Kız	106	86.56	9175.50	3.50403	.134
	Erkek	76	98.59	7477.50		

Tablo 7’de veriler incelendiğinde erkeklerin ‘Elektronik kitabın sunduğu imkanlar’ alt boyutu hariç diğer alt boyutlar ve öğretmenlerin ‘Elektronik Kitaplara İlişkin İlköğretim Öğretmenlerinin Algı’ ölçeği toplam puanlara ait sıra ortalamaları bayan öğretmenlerin puanlarına ait sıra ortalamalarından daha yüksektir.

Mann Whitney U testi sonuçları incelendiğinde öğretmenlerin cinsiyete göre ‘Elektronik Kitaplara İlişkin İlköğretim Öğretmenlerinin Algı’ ölçeği puanları arasındaki farkların istatistiksel olarak *Elektronik kitabın işlevselliği* ($U=3.82403$, $p>0.05$), *Elektronik kitabın sunduğu imkanlar* ($U=3.65203$, $p>0.05$), *Elektronik kitabın okumaya olan yararı* ($U=3728.00$, $p>0.05$), *Elektronik kitabın sınırlılığı* ($U=3.50403$, $p>0.05$) alt boyutlarında anlamlı olmadığı görülmektedir. Diğer bir ifadeyle cinsiyete göre öğretmenlerin algıları farklılaşmamaktadır.

4.1.2 İlköğretim Sınıf Öğretmenlerinin ‘Elektronik Kitaplara İlişkin İlköğretim Sınıf Öğretmenlerinin Algıları’ ölçeği puanlarının Mesleki Kıdeme Göre Dağılımı

İlköğretim sınıf öğretmenlerinin EKİİSÖA ölçeği puanlarının mesleki kıdeme göre anlamlı bir şekilde farklılık gösterip göstermediğini incelemek üzere öncelikle tek yönlü ANOVA yapılmış, analiz sonucunda puanlarının mesleki kademelerine gruplara ait dağılımların varyansları eşit olmadığından veriler üzerinde Kruskal Wallis H testi uygulanmıştır. Tablo 8’de İlköğretim Sınıf Öğretmenlerinin ‘Elektronik Kitaplara İlişkin İlköğretim Öğretmenlerinin Algıları’ ölçeği puanlarının mesleki kademelerine göre anlamlı farklılıklar gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H testi sonuçlarını göstermektedir.

Tablo 8. . İlköğretim Sınıf Öğretmenlerinin Elektronik Kitaplara İlişkin Algı Puanlarının Mesleki Kıdeme Göre Kruskal Wallis-H Testi Sonucu

Ölçeğin Boyutları	Mesleki Kıdem	N	Sıra Ort.	Sd	χ^2	p
Elektronik kitabın işlevselliği	1-10 yıl	123	95.08	2	1.828	.401
	11-20	53	84.59			
	21 yıl +	6	79.08			
Elektronik kitabın sunduğu imkanlar	1-10 yıl	123	92.86	2	.279	.870
	11-20 yıl	53	89.01			
	21 yıl +	6	85.58			
Elektronik kitabın okumaya olan yararı	1-10 yıl	123	94.70	2	1.903	.386
	11-20 yıl	53	83.21			
	21 yıl +	6	99.17			
Elektronik kitabın sınırlılığı	1-10 yıl	123	92.16	2	.310	.857
	11-20 yıl	53	88.97			
	21 yıl +	6	100.25			

Tablo 8’de verilen grup sıra ortalamaları dikkate alındığında, en yüksek alt boyutlar ve ölçek toplam puanı açısından 21 yıl ve üzeri yıllık mesleki kıdeme sahip öğretmenlerde olduğu görülmektedir. Elektronik Kitaplara İlişkin İlköğretim Öğretmenlerinin Algı Ölçeği’nde yer alan ‘Elektronik kitapların Sınırlılıkları’ boyutunda en yüksek ikinci sıra ortalaması 1-10 yıl mesleki kıdemi olan öğretmenlere ait olmuştur.

Tablo 8’de veriler incelendiğinde öğretmenlerin mesleki kıdeme göre ‘Elektronik Kitaplara İlişkin İlköğretim Öğretmenlerinin Algı’ ölçeği puanları arasındaki farkların istatistiksel olarak *Elektronik kitabın işlevselliği* ($\chi^2_{(sd=2,n=182)}=1.828, p>0.05$), *Elektronik kitabın sunduğu imkanlar* ($\chi^2_{(sd=2,n=182)}=.279, p>0.05$), *Elektronik kitabın okumaya olan yararı* ($\chi^2_{(sd=2,n=182)}=1.903, p>0.05$), *Elektronik kitabın sınırlılığı* ($\chi^2_{(sd=2,n=182)}=.310, p >0.05$) alt boyutlarında anlamlı olmadığı görülmektedir. Diğer bir ifadeyle mesleki kıdeme göre öğretmenlerin algıları farklılaşmamaktadır.

4.1.3 İlköğretim Sınıf Öğretmenlerinin ‘Elektronik Kitaplara İlişkin İlköğretim Sınıf Öğretmenlerinin Algıları’ ölçeği puanlarının Mezun Oldukları Fakültelelere Göre Dağılımı

İlköğretim sınıf öğretmenlerinin EKİİSÖA ölçeği puanlarının mesleki kıdeme göre anlamlı bir şekilde farklılık gösterip göstermediğini incelemek üzere öncelikle tek yönlü ANOVA yapılmış, analiz sonucunda puanlarının mezun olunan fakülte gruplarına ait dağılımların varyansları eşit olmadığından veriler üzerinde Kruskal Wallis H testi uygulanmıştır.

Tablo 9’da İlköğretim Sınıf Öğretmenlerinin ‘Elektronik Kitaplara İlişkin İlköğretim Öğretmenlerinin Algıları’ ölçeği puanlarının mezun olunan fakültelelere göre anlamlı farklılıklar gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H testi sonuçlarını göstermektedir.

Tablo 9. İlköğretim Sınıf Öğretmenlerinin Elektronik Kitaplara İlişkin Algı Puanlarının Mezun Olunan Fakülteye Göre Kruskal Wallis H-Testi Sonucu

Ölçeğin Boyutları	Mezun Oldukları Fakülte	N	Sıra Ort.	Sd	χ^2	p
Elektronik kitabın işlevselliği	Eğitim Fakültesi	140	92.44	2	.233	.311
	Fen-Edebiyat Fakültesi	22	75.57			
	Diğer	20	95.42			
Elektronik kitabın sunduğu imkanlar	Eğitim Fakültesi	140	91.88	2	.653	.721
	Fen-Edebiyat Fakültesi	22	96.32			
	Diğer	20	83.55			
Elektronik kitabın okumaya olan yararı	Eğitim Fakültesi	140	91.10	2	.036	.982
	Fen-Edebiyat Fakültesi	22	92.66			
	Diğer	20	93.05			
Elektronik kitabın sınırlılığı	Eğitim Fakültesi	140	91.33	2	.092	.955
	Fen-Edebiyat Fakültesi	22	89.82			
	Diğer	20	94.55			

Tablo 9’da verilen grup sıra ortalamaları dikkate alındığında, en yüksek alt boyutlar ve ölçek toplam puanı açısından Fen-Edebiyat fakültelerinden mezun olan öğretmenlerde olduğu görülmektedir. Elektronik Kitaplara İlişkin İlköğretim Öğretmenlerinin Algı Ölçeği’nde yer alan ‘Elektronik kitabın sunduğu imkanlar’ boyutunda en yüksek ikinci sıra ortalaması Eğitim fakültelerinden mezun olan öğretmenlere ait olmuştur.

Tablo 9’da veriler incelendiğinde öğretmenlerin mezun olunan fakülteye göre ‘Elektronik Kitaplara İlişkin İlköğretim Öğretmenlerinin Algı’ ölçeği puanları

arasındaki farkların istatistiksel olarak *Elektronik kitabın işlevselliği* ($\chi^2_{(sd=2,n=182)}=.233, p>0.05$), *Elektronik kitabın sunduğu imkanlar* ($\chi^2_{(sd=2,n=182)}=.653, p>0.05$), *Elektronik kitabın okumaya olan yararı* ($\chi^2_{(sd=2,n=182)}=.036, p>0.05$), *Elektronik kitabın sınırlılığı* ($\chi^2_{(sd=2,n=182)}=.092, p >0.05$) alt boyutlarında anlamlı olmadığı görülmektedir. Diğer bir ifadeyle mezun olunan fakülteye göre öğretmenlerin algıları farklılaşmamaktadır.

4.1.4 İlköğretim Sınıf Öğretmenlerinin ‘Elektronik Kitaplara İlişkin İlköğretim Sınıf Öğretmenlerinin Algıları’ ölçeği puanlarının okuma amacıyla teknolojiyi kullanma sıklığı tercihlerine Göre Dağılımı

İlköğretim sınıf öğretmenlerinin EKİİÖA ölçeği puanlarının okuma amacıyla teknolojiyi kullanma sıklığı tercihlerine göre anlamlı bir şekilde farklılık gösterip göstermediğini incelemek üzere öncelikle tek yönlü ANOVA yapılmış, analiz sonucunda gruplara ait dağılımların varyanslarının eşit olmadığı belirlendiğinden veriler Kruskal Wallis H testi ile analiz edilmiştir.

Tablo 10’da İlköğretim Sınıf Öğretmenlerinin ‘Elektronik Kitaplara İlişkin İlköğretim Öğretmenlerinin Algıları’ ölçeği puanlarının okuma amacıyla teknolojiyi kullanma sıklığı tercihlerine göre anlamlı farklılıklar gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H testi sonuçlarını göstermektedir.

Tablo 10’da veriler incelendiğinde ‘Elektronik Kitaplara İlişkin İlköğretim Öğretmenlerinin Algı’ ölçeği toplam puanlara ait sıra ortalamaları en yüksek Hiçbir zaman görülmektedir. Kruskal Wallis H sonuçları okuma amacıyla teknolojiyi kullanma sıklığı tercihlerine göre incelendiğinde ‘Elektronik Kitaplara İlişkin İlköğretim Öğretmenlerinin Algı’ ölçeği puanları arasındaki farkların sadece ‘*Elektronik kitabın okumaya olan yararı*’ alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı olduğu ($\chi^2_{(sd=2,n=183)}=9.09, p<0.05$) görülmektedir.

Tablo 10. İlköğretim Sınıf Öğretmenlerinin Elektronik Kitaplara İlişkin Algı Puanlarının Okuma Amacıyla Teknolojiyi Kullanma Sıklığı Tercihlerine Göre Kruskal Wallis H-Testi Sonucu

Ölçeğin boyutları	Okuma Amacıyla Teknolojiyi kullanma	N	Sıra Ort.	sd	χ^2	p
Elektronik kitabın işlevselliği	Her zaman	55	88.14	2	2.19	.333
	Bazen	109	90.37			
	Hiçbir zaman	18	108.64			
Elektronik kitabın sunduğu imkanlar	Her zaman	55	82.42	2	2.71	.258
	Bazen	109	94.32			
	Hiçbir zaman	18	102.17			
Elektronik kitabın okumaya olan yararı	Her zaman	55	83.44	2	9.09	.011*
	Bazen	109	89.89			
	Hiçbir zaman	18	125.86			
Elektronik kitabın sınırlılığı	Her zaman	55	95.59	2	5.98	.050
	Bazen	109	94.17			
	Hiçbir zaman	18	62.83			

'Elektronik kitabın okumaya olan yararı' alt boyutundaki farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için Mann Whitney-U testi kullanılmıştır.

Tablo 11'de okuma amacıyla Teknolojiyi kullanma sıklığı tercihlerine göre Mann Whitney-U sonucu gösterilmektedir.

Tablo 11. Okuma Amacıyla Teknolojiyi Kullanma Sıklığı Tercihlerine Göre Mann-Whitney U-Testi Sonucu

Gruplar	n	Sıra Ortalamaları	Sd	χ^2	p	Anlamlı Fark
1.Her zaman	55	78.44	2	9.09	.011*	1-3
2.Bazen	109	84.55				
3.Hiçbir zaman	18	125.86				

Tablo 11 incelendiğinde, araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin elektronik kitabın okumaya olan yararı alt boyutunda okuma amacıyla teknolojiyi kullanma tercihleri arasında anlamlı farklılık olduğu görülmektedir ($U=9.09$, $p<0.05$).

Sıra ortalamaları incelendiğinde ‘her zaman’ tercihinde bulunan öğretmenlerin ($SO = 78.44$) elektronik kitap okuma algıları ‘Hiçbir zaman’ tercihinde bulunan öğretmenlere ($SO =125.86$) göre daha düşük bulunmuştur. Bu bulgu ilköğretim sınıf öğretmenlerinin elektronik kitabın okumaya olan yararı alt boyutunda okuma amacıyla teknolojiyi kullanma tercihleri arasında hiçbir zaman tercihinde bulunanların lehine anlamlı bir fark olduğunu ortaya koymaktadır.

4.2 İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Elektronik Kitap Hakkındaki Görüşleri ile ilgili Bulgular

İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin elektronik kitap ile ilgili görüşlerini belirlemeye yönelik uygulanan ‘Yarı yapılandırılmış görüşme form’undan elde edilen veriler üzerinde betimsel analizi yapılmıştır. Kodlama yapılırken öğrencilerin gerçek isimleri verilmemiştir. Bulgulara ilişkin oluşturulan temalar tablo üzerinde sunulmaktadır.

Tablo 12. Öğrencilerin İnternete Erişim Kaynakları İle İlgili Görüşleri

Temalar	f
Evdeki kişisel bilgisayar	8
İnternet cafe	4
Tanıdıkların bilgisayar	2
Toplam	14

Öğrencilere internete erişim kaynakları sorulduğunda Tablo 12'deki temalar elde edilmiştir. Tablo 12 incelendiğinde; *Evdeki kişisel bilgisayarlar* ($f=8$), *İnternet kafe* ($f=4$), *tanıdıkların bilgisayar* ($f=2$) sonuçları elde edilmiştir.

Tablo 13. Öğrencilerin İnternette Vakit Geçirme Biçimleri İle İlgili Görüşleri

Temalar	f
Oyun Oynama	8
Ders çalışma	7
Sosyal ağlar	3
Kitap okuma	3
Film izleme	3
Toplam	24

İnternette vakit geçirme şekilleri sorulduğunda Tablo 13'teki temalar elde edilmiştir. Tablo 13 incelendiğinde *oyun oynama* ($f=8$), *ders çalışma* ($f=7$), *sosyal ağlar* ($f=3$), *kitap okuma* ($f=3$), *film izleme* ($f=3$) sonuçları elde edilmiştir.

Tablo 14. Öğrencilerin Kitaplara Ulaşma Biçimleri İle İlgili Görüşleri

Temalar	f
Kişisel kütüphaneler	8
Okul kütüphanesi	5
Satın alma	6
İnternet	4
Toplam	23

Kitaplara ulaşma biçimleri sorulduğunda Tablo 14'teki temalar elde edilmiştir. Tablo 14 incelendiğinde; *kişisel kütüphaneler* ($f=8$), *okul kütüphanesi* ($f=5$), *satın alma* ($f=6$), *internet* ($f=4$) sonuçları elde edilmiştir.

Tablo 15. Öğrencilerin Elektronik Kitap Seçimindeki Belirleyiciler İle İlgili Görüşleri

Temalar	f
Konu	8
Okul dersleri ile ilgili oluşu	7
Yaşa uygunluğu	3
Yazı boyutu	2
Sayfa sayısı	1
Görselliği	1
Toplam	22

Öğrencilere elektronik kitap seçimlerindeki belirleyiciler sorulduğunda Tablo 15'teki temalar elde edilmiştir. Tablo 15 incelendiğinde; *Konu* ($f=8$), *okul dersleri ile ilgisi* ($f=7$), *yaşa uygunluğu* ($f=3$), *yazı boyutu* ($f=2$), *sayfa sayısı* ($f=1$), *görselliği* ($f=1$) sonuçları elde edilmiştir.

Tablo 16. Öğrencilerin Okuduğu Kitap Türleri İle İlgili Görüşleri

Temalar	f
Hikaye	8
Roman	3
Masal	3
Şiir	1
Toplam	13

Öğrencilere ders kitabı dışında okudukları kitaplar sorulduğunda tablo 16'daki temalar elde edilmiştir. Tablo 16 incelendiğinde; *hikaye* ($f=8$), *roman* ($f=3$), *masal* ($f=3$), *şiir* ($f=1$) sonuçları elde edilmiştir.

Tablo 17. Öğrencilerin Elektronik Kitap Okumanın Faydaları İle İlgili Görüşleri

Temalar	f
Öğrenmeyi kolaylaştırma	7
Anlamayı sağlama	4
Hatırlamayı kolaylaştırma	2
Toplam	13

Öğrencilere elektronik kitapların faydaları sorulduğunda Tablo 17'deki temalar elde edilmiştir. Tablo 17 incelendiğinde; *öğrenmeyi kolaylaştırma* ($f=7$), *anlamayı sağlama* ($f=4$), *hatırlamayı kolaylaştırma* ($f=2$) sonuçları elde edilmiştir. Öğrencilerin ifadelerinden bir örnek aşağıda verilmiştir.

Ayşe: *'Hem kitap okuyup, hem bilgisayarın yanında olması çabuk araştırma yapmamı sağlar. Çabuk ve daha kolay öğrenmemi sağlar. Hem de okuduğumu kolay anlamamı sağlar'.*

Tablo 18. Öğrencilerin Elektronik Kitap Okumanın Zararları İle İlgili Görüşleri

Temalar	f
Gözleri yorar	6
Gözleri bozar	4
Yorgunluk hissi	2
Toplam	12

Öğrencilere elektronik kitapların olumsuz özellikleri sorulduğunda Tablo 18'deki temalar elde edilmiştir. Tablo 18 incelendiğinde; *gözleri yorar* ($f=6$), *gözleri bozar* ($f=4$), *yorgunluk hissi* ($f=2$) sonuçları elde edilmiştir. Öğrencilerin ifadelerinden bir örnek aşağıda verilmiştir.

Mustafa: *'Bilgisayarın karşısında olmamız gözlerimizi bozabilir. Daha çok yorulmamıza neden olabilir. Gözlerimiz çok yorulur'.*

Pelin: *'Bilgisayarın karşısında ne kadar oturursak o kadar çok yoruluruz. Ayrıca bilgisayar gözlerimizi de bozar'.*

Tablo 19. Öğrencilerin Elektronik Kitapların Özellikleri İle İlgili Görüşleri

Temalar	f
Sesli okuma	8
Bir tık ile hareket	5
Yazı boyutunu ayarlama	5
Görüntü	2
Toplam	20

Öğrencilere elektronik kitapların özellikleri sorulduğunda Tablo 19'daki temalar elde edilmiştir. Tablo 19 incelendiğinde; *sesli okuma* ($f=8$), *bir tık ile hareket* ($f=5$), *yazı boyutunu ayarlama* ($f=5$), *görüntü* ($f=2$) sonuçları elde edilmiştir. Öğrencilerin ifadelerinden bir örnek aşağıda verilmiştir.

Hülya: *'Elektronik kitap denilince istediğimiz anda kitabı büyütme, Sesli okuma özellikleri aklıma geliyor. Sayfaları çevirebildiğimizi biliyorum. Ayrıca kitapta resimler ve görüntüler de var.'*

Tablo 20. Öğrencilerin Basılı ve Elektronik Kitap Tercih İle İlgili Görüşleri

Basılı kitap tercih nedenleri (temalar)	f	Elektronik kitabı tercih nedenleri (temalar)	f
Teknolojiye bağımlı değildir.	3	Özellikleri ilgi çekicidir	4
Yorucu değildir.	3	Taşıma yükünü azaltır	3
Toplam	6		7

Öğrencilere basılı bir kitabı mı yoksa elektronik bir kitabı mı tercih edecekleri sorulduğunda öğrencilerin 6'sı basılı kitap okumayı, 6'sı ise elektronik kitap okumayı tercih ettiğini belirtmiştir. Nedenleri sorulduğunda ise, *basılı kitap okumayı tercih edenler teknolojiye bağımlı değildir* ($f=3$) ve *yorucu değildir* ($f=3$) olduğundan tercih ettiklerini belirtmektedir. *Elektronik kitap okumayı tercih edenlerin ise özelliklerinin ilgi çekicidir* ($f=4$) ve *taşıma yükünü azaltır*

($f=2$) gibi özelliklerinden dolayı tercih ettiklerini belirtmektedir. Basılı kitap okumayı tercih eden öğrenci ifadelerinden bir örnek aşağıda verilmiştir.

Murat: ‘Elektronik kitabı her yere taşıyamıyorsun. Bilgisayarı her yere götüremiyorsun. Basılı kitabı yanımda taşıyabiliyorum. Gezmeye giderken yanımda götürebiliyorum. Canım sıkıldığında istediğim zaman okuyabiliyorum. Otobüste, uzun yolculuklarda okuyabiliyorum.’

Aslı: ‘Kitap okumak için teknoloji aletine gerek yok.’

Metin: ‘Gözümüz bilgisayardan okuma yaparken yorulur ama normal kitaptan okuma yaparsak gözümüz yorulmaz.’

Elektronik kitap okumayı tercih eden öğrenci ifadelerinden bir örnek aşağıda verilmiştir.

Dilara: ‘Elektronik kitaplar bana daha yararlı geliyor. Birçok özelliği var. Sayfayı büyütüp daha net okumamızı sağlar. Sayfaları kolayca değiştirebiliriz. Hem sesli özelliği var. Ayrıca okurken internete de girebiliriz. Bu yüzden elektronik kitap okumayı tercih ederim.’

Ömer: ‘Elektronik kitap okursak kitap taşımak zorunda kalmayız.’

Tablo 21. Öğrencilerin Sanal Kitaplık Oluşturma İle İlgili Görüşleri

Temalar	f
Kolay kitap seçebilme	6
Farklı türlerin bir arada olması	2
Gerçeklikten uzak	4
Toplam	12

Öğrencilere sanal kitaplık oluşturma ile ilgili fikirleri sorulduğunda öğrencilerin bir kısmı ($f=6$) ‘olumlu buluyorum’, diğer öğrenciler ise ‘olumlu bulmuyorum’ cevabını vermiştir. Nedenleri sorulduğunda tablo 20’deki temalar elde edilmiştir. Tablo 20 incelendiğinde; kolay kitap seçebilme ($f=6$), farklı türlerin olması ($f=2$), gerçeklikten uzak ($f=4$) sonuçları elde edilmiştir. Öğrencilerin ifadelerinden bir örnek aşağıda verilmiştir.

Kerim: ‘Sanal kitaplık oluşturma fikrini iyi, olumlu buluyorum. İnsanlar oraya girip istedikleri anda istedikleri kitabı kolayca seçebilirler. Evlerinde kitap olmadığı zaman oradan okuyabilirler.’

Öğrencilere kitapların sesli ve hareketli görüntülerle desteklenmesi sorulduğunda öğrencilerin ($f=8$) ‘olumlu buluyorum’, diğer öğrenciler ise ‘olumlu bulmuyorum’ cevabını vermiştir. Nedenleri sorulduğunda ise Tablo 20 elde edilmiştir.

Tablo 22. Öğrencilerin Kitapların Sesli ve Hareketli Görüntülerle Desteklenmesi İle İlgili Görüşleri

Olumlu düşünenler (temalar)	f	Olumsuz düşünenler (temalar)	f
Anlamayı kolaylaştırır	6	Bilgiler karışır	3
Kalıcı öğrenme sağlar	2	Yorgunluk hissi verir	1
Toplam	8		4

Kitapların sesli ve hareketli görüntülerle desteklenmesine ilişkin öğrencilerin ifadelerinden bir örnek aşağıda verilmiştir.

Kerem: ‘Kitapların sesli ve hareketli görüntülerle desteklenmesini iyi buluyorum. Okurken daha kolay anlamamızı sağlar. Sesli okuyunca daha etkileyici olabilir. Sesli okuduğumuzda ve görüntüleri gördüğümüzde öğrendiklerimizi hiç unutmayız.’

Aslı: ‘Kitaplarda sesin ve görüntünün olması, okuduklarımı karıştırmamama neden olur. Öğrendiğim şeyler birbirine karışır ve okuduklarımı anlayamam.’

Tablo 23. Öğrencilerin Elektronik Kitap Okurken Öğrenme İle İlgili Görüşleri

Olumlu düşüneler (temalar)	f	Olumsuz düşüneler (temalar)	f
İnternet sözlüğü kullanırır	4	Dikkati dağıtır	5
Anlamayı kolaylaştırır	4		
Motivasyonu artırır	3		
İnterneti kullanımını öğretir	2		
Toplam	13		5

Elektronik kitap okumanın öğrenmeye etkisi sorulduğunda Tablo 23'teki temalar elde edilmiştir. Tablo 23 incelendiğinde; *İnternet sözlüğü kullanma* ($f=5$), *motivasyon artışı* ($f=3$), *anlamanın kolaylaşması* ($f=4$), *dikkatin dağılması* ($f=5$), *internet kullanımını öğrenme* ($f=2$) sonuçları elde edilmiştir. Öğrencilerin ifadelerinden bir örnek aşağıda verilmiştir.

Sema: '*Hem internet kullanmayı daha iyi öğreniriz. Okurken bilmediğimiz kelimeler sözlükten bakarız. Ayrıca bizi öğrenmeye teşvik edebilir. İnternette öğrenme daha faydalı olabilir.*'

V.BÖLÜM: SONUÇ TARTIŞMA VE ÖNERİLER

SONUÇ VE TARTIŞMA

Bu bölümde, araştırma sonucuna elde edilen bulgulara dayalı olarak yapılan sonuç ve tartışmalar yer almaktadır. Araştırma'nın temel amaçlarına yönelik olarak sonuç ve tartışma iki başlık altında verilmiştir. Bunlardan birincisi, İlköğretim sınıf öğretmenlerinin elektronik kitap algılarına ilişkin sonuç ve tartışmalar, ikincisi ise ilköğretim 5. sınıf öğrencilerinin elektronik kitap hakkındaki görüşleri ile ilgili sonuç ve tartışmadır.

5.1 İlköğretim Sınıf Öğretmenlerinin Elektronik Kitap Algılarına İlişkin Tartışma ve Yorum

1. Bu araştırmada, İlköğretim sınıf öğretmenlerinin elektronik kitaplara yönelik algıları araştırılmış, buna yönelik öğretmenlere '*Elektronik kitaplara ilişkin İlköğretim Sınıf Öğretmenlerinin Algıları*' ölçeği uygulanmıştır. Araştırma sonucunda, Sınıf öğretmenlerinin ölçek maddelerine katılma dereceleri 23 ölçek maddesinden; 13 ölçek maddesi için 'Katılıyorum', 9 ölçek maddesi için 'Kararsızım' Ve 1 ölçek maddesi için 'Tamamen Katılıyorum' derecelerinde

yer almaktadır. Bu durum öğretmenlerin elektronik kitap algılarının çoğunlukla olumlu olduğunu gösterir.

Dağtaş (2013) yaptığı araştırmanın sonucunda; Öğretmenlerin, eğitimde elektronik metin kullanımına yönelik hem olumlu hem de olumsuz görüşlere sahip olduğu sonucuna ulaşmıştır. Maden'in (2012) yaptığı çalışmada da öğretmen adayları, ekrandan okumayla ilgili hem olumlu hem de olumsuz görüşlerde bulunmuşlardır.

2. Ölçeğe verilen cevapların aritmetik ortalamaları incelendiğinde en yüksek aritmetik ortalamaya sahip ölçek maddesi 'Elektronik kitap okumak için cihaz (ı-pad, notebook, laptop) temin etmek kolaydır'. Duran ve Ertuğrul'a (2012) göre; Özel yazılımları barındıran ve sadece okuma amaçlı hazırlanmış 'e-kitap aygıtları' mevcuttur. Bu bulgu öğretmenlerin elektronik kitap okuma teknolojilerine kolay ulaşabileceğini gösterir niteliktedir.

İkinci en yüksek aritmetik ortalamaya sahip ölçek maddesi 'Elektronik kitaplar anlatılanların görsellerle, videolarla desteklenmesi anlamlandırmayı kolaylaştırır' maddesidir. Araştırmanın bu bulgusunu diğer araştırmalar destekler niteliktedir. Grimshaw, Dungworth, McKnight, ve Morris (2007) yaptıkları çalışmaları öğretmenlerin görüşleri ile benzer nitelik taşımaktadır. Grimshaw, Dungworth, McKnight, ve Morris'in yaptıkları çalışmada elektronik ve sesli okunan kitapta okuduğunu anlama puanları yüksek çıkmıştır. Bu bulgu, öğretmenlerin eğitim-öğretim ortamında elektronik kitaplardan yararlanmalarını sağlayabilir.

3. Araştırma sonucunda öğretmenlerin cinsiyetlerine göre elektronik kitap algılarında bir farklılık olmadığı, bununla birlikte elektronik kitap algısının gerek alt boyutlar gerekse ölçek toplam puanı açısından erkek öğretmenlerde daha yüksek olduğu görülmüştür.

4. Araştırma sonucunda öğretmenlerin mesleki kıdeme göre elektronik kitap algılarında anlamlı bir farklılık olmadığı, bununla birlikte elektronik kitap algılarının gerek alt boyutlar gerekse ölçek toplam puanı açısından 21 yıl ve

üzeri yıllık mesleki kıdeme sahip öğretmenlerde daha yüksek olduğu görülmüştür.

5. Araştırma sonucunda öğretmenlerin mezun olunan fakülteye göre elektronik kitap algılarında bir farklılık olmadığı, bununla birlikte elektronik kitap algılarının gerek alt boyutlar gerekse ölçek toplam puanı açısından Fen-Edebiyat fakültelerinden mezun olan öğretmenlerde daha yüksek olduğu görülmüştür.

6. Araştırma sonucunda öğretmenlerin okuma amacıyla teknolojiyi kullanma sıklığı tercihlerine göre elektronik kitap algılarında bir farklılık olmadığı, bununla birlikte alt boyutlar incelendiğinde ‘Elektronik Kitaplara İlişkin İlköğretim Öğretmenlerinin Algı’ ölçeği puanları arasındaki farkların sadece ‘Elektronik kitabın okumaya olan yararı’ alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmektedir. Sınıf öğretmenlerinin okuma amacıyla teknolojiyi kullanma tercihlerine göre elektronik kitap algı düzeyleri ‘Elektronik kitabın okumaya olan yararı’ boyutunda anlamlı bir şekilde daha yüksektir. İlköğretim sınıf öğretmenlerinin elektronik kitabın okumaya olan yararı alt boyutunda okuma amacıyla teknolojiyi kullanma tercihleri arasında hiçbir zaman tercihinde bulunanların lehine anlamlı bir fark olduğunu ortaya koymaktadır. Okuma amacıyla hiçbir zaman teknolojiyi kullanmayan öğretmenlerin elektronik kitapların özelliklerinden haberdar olduklarını ve özellikleri sayesinde elektronik kitapların yararlı olabileceğini düşünmelerine sebep olmuş olabilir.

7. Araştırmada ölçeğe verilen cevapların alt boyutlara göre aritmetik ortalamaları incelendiğinde;

‘Elektronik kitabın işlevselliği’ alt boyutunda en yüksek aritmetik ortalamaya sahip ölçek maddesi ‘Elektronik kitaplar özellikleriyle ilgi çekicidir.’ maddesidir. Yıldırım, Karaman, Çelik ve Esgice (2011) de okuma sürecini cihazların ekran boyutu ve çözünürlüğü etkilerken; cihazların arama, not alma, başka kaynaklara bağlantı verme gibi ek özelliklerinin e-kitap kullanıcıların beğenisini hitap ettiğini saptamıştır. Bu durum, araştırmanın bulgusunu

destekler niteliktedir. Bu bulgu, elektronik kitapların öğretmenlerin okuma motivasyonlarının artmasını sağlayabilir.

‘Elektronik kitabın sunduğu imkanlar’ alt boyutunda en yüksek aritmetik ortalamaya sahip ölçek maddesi ‘Elektronik kitap okumak için cihaz (ı-pad, notebook, laptop) temin etmek kolaydır’ maddesidir. Bilgisayar teknolojisi gelişmeler nedeniyle, e-kitap cihazlarının okuma ve çalışma biçimini değiştirmesi beklenmektedir. Bugün ağır ve pahalı basılı ders kitapları, çok daha ekonomik ve güncel olan, hafif e-kitaplar ile kısa bir sürede değiştirilebilir (Gleason, 2012). Bu bulgu öğretmenlerin elektronik kitap okuyuculara, elektronik kitap teknolojilerine kolayca ulaşabileceğini göstermektedir.

‘Elektronik kitabın okumaya olan yararı’ alt boyutunda en yüksek aritmetik ortalamaya sahip ölçek maddesi ‘Elektronik kitaplar karanlıkta başkalarını rahatsız etmeden okunabilme olanağı sağlar.’maddesidir. Tabletlere ilişkin görüşlerde öne çıkan diğer bir tema ise; taşınabilirliktir. Öğrenciler tabletlerin sürekli el altında bulunması, tüm kitapların bir arada yer alması ve içeriklere daha kolay ve hızlı erişimin sağlanmasına vurgu yapmışlardır (Çelik, Yıldırım, Yıldırım ve Karaman, 2013). E-kitaplar aydınlatmasına sahip diz üstü bilgisayar ve e-kitap okuyucu cihazlar sayesinde karanlıkta ve başkalarını rahatsız etmeden okunabilir (Öngöz, 2011). Cihazı kullanmak için belirli bir yer kısıtlaması olmadan, öğrenciler seçtikleri her yerde kitap okuyabilir (Culen ve Gasparini, 2011). Araştırmanın bu bulgusu elektronik kitapların başkalarını rahatsız etmeden okunabilir özelliği sayesinde kullanımın yaygın olabileceğini akla getirmektedir.

‘Elektronik kitabın sınırlılığı’ alt boyutunda en yüksek aritmetik ortalamaya sahip ölçek maddesi ‘Elektronik kitaplar sağlımızı olumsuz etkiler (görme, ortopedi vb.)’ maddesidir. E-kitap okuyucu donanımlar gelişen teknolojileriyle gerçeğe yakın bir çözünürlükte görüntü sağlarlar dahi uzun süreli kullanımları baş ağrısı, göz yorgunluğu ve göz kuruluğuna neden olmaktadır (Önder, 2010). Duran ve Ertuğrul (2012) da benzer sonuçlara ulaşmıştır; Araştırmaya katılan öğretmenlere göre elektronik ders kitaplarının en büyük dezavantajları, öğrenci sağlığını (görme, ortopedi, vb) tehdit etmesidir. Araştırmanın bu bulgusu

birçok araştırma ile benzer sonuçlanmıştır. Öğretmenler ekrandan okuduğumuz elektronik kitapların görme kusurlarına neden olduğunu düşünmektedir. Bu durum elektronik kitapların tercih edilebilirliğini etkileyebilir.

5.2 İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Elektronik Kitap İle İlgili Görüşleri ile ilgili Tartışma ve Yorum

Araştırmanın diğer bölümünde, ilköğretim 5. sınıf öğrencilerinin elektronik kitap ile ilgili görüşleri araştırılmış, buna yönelik öğrencilere ‘*Yarı yapılandırılmış görüşme formu*’ uygulanmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre elde edilen sonuçlar aşağıda sırasıyla belirtilmiştir.

1. Öğrencilerin internete erişimini evlerindeki kişisel bilgisayarlardan sağlamaktadır. Bir kısım öğrenci ise internet kafelerden erişim sağlamaktadır. Aktaş (2005) tarafından yapılan araştırmada da araştırmanın bulgularına benzer şekilde, ilköğretim düzeyinde, çocukların zaman zaman internet kafelere gittikleri saptanmıştır.

2. Öğrencilerin kitap tercihlerinde belirleyici olan birinci etken kitabın konusu, ikinci faktör Okul dersleri ile ilgili olması ve üçüncü faktör ise yaşa uygunluğudur. Bu sonuçlar kitap tercihi konusunda öğrencilerin bilinçli olduklarını göstermektedir. Argan, Argan ve Kurulgan’a (2008) göre okuyucunun kitap içinde bulmak istediği konu veya dizin hakkında ayrıntılı bilgiler vermesi, kitap okumayı ve anlamayı etkileyecek belirgin özelliklerdir. Kitapların biçimsel özellikleri bir kitabın dikkat çekmesini ve tercih edilmesini etkilerken, aynı zamanda okuma esnasında okuyucuya bazı olumlu veya olumsuz deneyimler yaşatabilmektedir.

3. Öğrencilerin internette daha çok oyun oynayarak ve ders çalışarak vakit geçirdiği görülmektedir. Öğrencilerin interneti kitap okuma amaçlı kullanmadığı görülmektedir. Bireylerin interneti oyun oynama ve araştırma yapma amacıyla kullandıkları vurgulanır (Tahiroğlu ve ark., 2008). Öğrencilerin bir kısmı sosyal ağ uygulamaları ile vakit geçirmektedir Her bir sosyal ağ eğitim açısından kendi içinde farklı özellikleri, güçlü yanları olduğu

gibi olumsuz ya da yetersiz yönleri de bulunmaktadır. En fazla kullanılan sosyal ağlardan biri olan Facebook, özel veya herkese açık yazılarla kullanıcıların birbiriyle iletişim kurduğu, gruplara katıldığı ve kaynak paylaşımında bulunduğu sosyal bir ağıdır (Gonzales, 2010). Aksaçoğlu ve Yılmaz'ın (2007) yaptığı beşinci sınıf öğrencileri üzerine yaptığı araştırmanın sonuçları da benzer niteliktedir. Öğrencilerin bilgisayarı ağırlıklı olarak oyun oynamak ve ödevlerini araştırmak amacıyla kullandığı saptanmıştır.

4. Öğrencilerin kitaplara kendi kütüphanelerinden, okuldaki kütüphaneden ve satın alma yoluyla ulaştıkları görülmektedir. Öğrencilerin sadece bir kısmı kitaplara internetten ulaşmaktadır. Ayyıldız, Bozkurt ve Canlı (2006) yaptıkları araştırmada benzer bulgulara rastlanmaktadır. Ayyıldız, Bozkurt ve Canlı'nın yaptıkları araştırmada 'Okur kitaba nasıl ulaşıyor?' sorusu sorulmuştur. Öğrencilerin; 'Okuyacağım kitabı genellikle satın alırım', 'Okuyacağım kitabı ilk önce tanıdık çevrelerden araştırırım.', 'Okuyacağım kitabı kütüphanelerden elde ederim.' maddelerine katıldıkları görülmüştür.

5. Öğrencilerin ders kitabı dışında en çok hikaye kitabı okuduğu görülmüştür. Öğrencilerin bir kısmının ise masal, roman, şiir kitapları okuduğu görülmüştür. Şahin (2012) de yapmış olduğu çalışmasında 4 ve 5.sınıf alt,üst ve orta sosyo-ekonomik düzeydeki öğrencilerin en çok öykü okumaktan hoşlandığı bunu sırasıyla roman ve masal tercih ettikleri sonucuna ulaşmıştır. Araştırmanın bulguları Keleş'in çalışmasıyla da benzerlik göstermektedir. Keleş (2006); Öğrencilerin, öykü, roman, çizgi roman, şiir okumaktan hoşlandığını ifade etmektedir.

6. Öğrencilere göre elektronik kitapların en büyük faydası öğrenmeyi kolaylaştırmasıdır. Bir kısım öğrenciye göre ise kolay anlam kurulacağını ve bilgilerin hatırdaki kalıcılığıdır. Öngöz'e (2011) göre elektronik kitaplar öğrencilerin bireysel çalışmalarını sağladığı gibi diğer öğrencilerle ve öğretmenle iletişimlerini de artırıcı güce sahiptir.

7. Öğrencilere göre elektronik kitapların olumsuz özelliklerinin başında gözleri yorması gelmektedir. Metnin uzunluğu ile orantılı olarak meydana gelen okuma zorlukları bulunmaktadır (Rukancı ve Anameriç, 2003).

8. Öğrencilerin basılı ve elektronik kitapları tercih ettikleri görülmektedir. Bu bulguyu yapılan araştırmalar desteklemektedir. Grimshaw, Dungworth, McKnight, ve Morris (2007) basılı ve elektronik kitaplar okutmuştur. Yaptıkları çalışmalarında sonunda her iki hikaye kitabının da çocukların motivasyonunu önemli ölçüde etkilemediği görülmüştür. Anlamli farklılığın sadece kitabının elektronik versiyonunu okuyan çocukların okumalarının uzun gerçekleştirdikleri görülmüştür. Sözlük kullanımı elektronik kitapta daha fazladır. Kitabın elektronik ve sesli versiyonunda okuduğunu anlama puanları yüksek çıkmıştır.

9. Elektronik kitapların özellikleri ile ilgili en çok bilinenin sesli okuma özelliği olduğu görülmektedir. Bunun dışında bir tık ile hareket özelliği, yazı boyutunu ayarlama, görüntü gibi özelliklerinin de bilindiği görülmektedir. Bilgisayardan okuduğumuz her elektronik metne e-kitap demek doğru değildir. Metnin e-kitap olabilmesi için yazılımla gelen okumayı kolaylaştırıcı işlevleri (sesli okuma, yazı karakteri değiştirme, yazı boyutu değiştirme vb.) ve zengin metin özelliklerini (metin içi arama yapabilme, internet bağlantılarıyla desteklenmiş referanslar, not alma, metin işaretleme, kitap ayracı gibi) taşıması gerekir (Önder, 2011).

10. Sanal kitaplık oluşturma öğrencilerce kitapları kolay bulmayı beraberinde getirecektir. Ayrıca kitapların sesli ve hareketli görüntülerle desteklenmesi anlamayı kolaylaştırır. Bununla beraber elektronik kitap okurken internete erişim olanağı olması dikkatin dağılmasına neden olabilir. Bu bulguyu yapılan araştırmalar da desteklemektedir. Kelly (2011) yaptığı araştırmada e-öğrenme ve okuma tekniklerini kullanarak öğrencilerin okuduğunu anlamalarını kolaylaştıracak bir e-kitap tasarlamıştır. Araştırma sonucunda e-kitapların öğrencilerin okuduğunu anlama becerilerini geliştirdiğini vurgulamıştır. Anameriç ve Rukancı'ya (2003) göre de Öğretmen ve öğrencilere görüntülü, sesli, çok çeşitli metinler, şemalar ve fikirler sunar, çizimler, resimler şekiller, sorular ve diğer gereçler öğrencilere sırası geldikçe sunulur. Ekrandaki bu tür görüntülemelerde renk ve ses faktöründen de faydalanılabilir. Bu şekilde öğrencilerin dersi izlerken hayal kurup, başka şeyler düşünmeleri önlenerek “dikkat düzeyleri” oldukça yüksek tutulabilir .

11. İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin elektronik kitaplarla ilgili olumlu olarak öğrenmeyi kolaylaştırdığı, olumsuz olarak gözleri yorduğu görüşlerine sahip olduğu görülmüştür. Elektronik kitaplar kontrollü olarak öğrencilere okutulabilir. Elektronik kitapların özellikleri sayesinde öğrencilerin öğrenmeleri desteklenebilir. Özellikle okuma motivasyonları da desteklenebilir. Fakat öğrencilerin elektronik kitapların görme sağlığını tehdit etmesi ile ilgili olarak olumsuz görüşü bu çalışmaların kontrollü yapılabileceğini düşündürmektedir.

5.3 ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmanın sonuçları doğrultusunda uygulamaya ve gelecekte yapılabilecek araştırmalara yönelik geliştirilen öneriler sunulmuştur.

5.3.1 Araştırma Sonuçlarına Dayalı Öneriler

1. Araştırmada ilköğretim sınıf öğretmenlerinin çeşitli değişkenler açısından elektronik kitap algılarına göre farklılaşma düzeyleri belirlenmiştir. Araştırma sonucunda öğretmenlerin algılarının değişkenlerde farklılaşmadığı görülmüştür. Araştırma farklı bağımsız değişkenlerden yararlanılarak daha geniş bir örneklem grubuna uygulanabilir.
2. Bu araştırma sonucu ilköğretim sınıf öğretmenlerinin elektronik kitaplarla ilgili algıları ortaya konmuştur. Teknolojiyi eğitim ortamında verimli kullanabilen öğretmenler yetiştirmek amacıyla öğretmen adaylarının ve hizmet içi öğretmenlerin elektronik kitapların tanıtımı, uygulanması ile ilgili hem kuramsal hem de uygulamalı çalışmalar yapmaları sağlanabilir.
3. Ülkemizdeki ders kitaplarının, günümüz teknolojisine uygun elektronik kitap formatında yeniden düzenlenmesi, bu doğrultuda ders kitaplarının içeriğinin değiştirilmesi ve etkinliklerin elektronik ortama uygun düzenlemeleri içermesi sağlanabilir.

4. Araştırmada elektronik kitapların özellikleri öğretmenler ve öğrenciler tarafından ilgi çekici bulunmuştur. Elektronik kitaplar tasarlanarak öğretmenlerin ve öğrencilerin elektronik kitapları kullanma fırsatları sağlanabilir.

5.3.2 İleride Yapılabilecek Araştırmalara Yönelik Öneriler

1. Türkiye’de elektronik kitap teknolojisinin tanıtılması, uygulanması, kullanılması ve Elektronik kitapların eğitim ortamında kullanılabilirliğine yönelik araştırmalar artırılabilir.

2. Elektronik kitapların tanıtımı, uygulanması ve kullanılmasına yönelik İlköğretim öğrencilerine elektronik kitaplarla faaliyetler yapılabilir. Öğrencilere elektronik kitap uygulamalarına yönelik etkinlikler düzenlenebilir.

3. Araştırma devlet okullarında çalışan ilköğretim sınıf öğretmenleri ve devlet okullarında eğitim gören ilköğretim öğrencileri ile yürütülmüştür. Araştırmanın kapsamı geliştirilerek, araştırma resmi ve devlet okulları karşılaştırmalı olarak yapılabilir.

4. Gerek öğretmenler gerekse öğrencilerle elektronik kitaplarla ilgili olarak sınıf ortamında uygulamalı deneysel çalışmalar yapılabilir. Örnek uygulamalara yer verilerek, eğitim-öğretim ortamında kullanılacak yaşantılar sağlanabilir. İnteraktif uygulamalarla desteklenerek ders içerikleri genişletilebilir. Elektronik kitapların eğitim-öğretim ortamında kullanılması için öncelikler gerekli alt yapı hizmetleri hazırlıkları yapılmalıdır.

5. Araştırmada ilköğretim sınıf öğretmenlerinin çeşitli değişkenler açısından elektronik kitap algıları ve ilköğretim beşinci sınıfta öğrenim gören öğrencilerin elektronik kitap algıları belirlenmiştir. Araştırma farklı örneklem grubu ile yürütölüp karşılaştırma yapılabilir.

6. Ülkemizde telif hakları alınarak Üniversitelerin ilgili bölümleri ve Milli Eğitim Bakanlığı’nın ortak yürüteceği bir proje ile uygun elektronik kitap formatları geliştirilebilir. Böylelikle elektronik kitap yayıncılığı ve elektronik kitap endüstrisi ülkemizde geliştirilebilir.

7. Ülkemizde öğretmenlerin kullandığı kılavuz kitaplar öğretmenlerin ihtiyaçları doğrultusunda günümüz teknolojisine uygun elektronik kitap formatında yeniden düzenlenmesi, bu doğrultuda kılavuz kitaplarının içeriğinin değiştirilmesi ve etkinliklerin elektronik ortama uygun düzenlemeleri içermesi sağlanabilir.

8. Üniversitelerde özellikle öğretmen yetiştiren fakültelerde derslerde elektronik yayınlara ilişkin konulara yer verilebilir ve elektronik kitap tasarım uygulamaları derslerde örnek uygulamalar uygulanabilir.

KAYNAKÇA

- Abbott, W. ve Kelly, K. (2004). Sooner or Later! - Have E-books Turned the Page? VALA 2004: Breaking Boundaries: Integration and Interoperability. *Proceedings of the 12th Biennial Conference and Exhibition*, Melbourne Convention Centre. <http://www.vala.org.au/vala2004/2004pdfs/46AbbKel.PDF>.
- Ahuja, K. K. ve Goel, H. K. (2010). E-books: Basic issues, advantages and disadvantages. *Shodh, Samiksha aur Mulyankan (International Research Journal)*, 2, 11-12.
- Aksalioğlu, A. G. ve Yılmaz, B. (2007). Öğrencilerin Televizyon İzlemeleri ve Bilgisayar Kullanmalarının Okuma Alışkanlıkları Üzerine Etkisi. *Türk Kütüphaneciliği Dergisi*, 21(1), 3-28.
- Aktaş, Y. A. (2005). “3-18 Yaş Grubu Çocuk ve Gençlerin İnteraktif İletişim Araçlarını Kullanma Alışkanlıklarının Değerlendirilmesi”, *The Turkish Online Journal of Educational Technology Tojet*. 4(4), 9.
- Akyol, H. (2006). *Yeni Programa Uygun Türkçe Öğretim Yöntemleri*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Akyüz, A. ve Akbayraktürk, T.(2006). Konsorsiyumlarda Elektronik Kitap Sağlama Modelleri ve Türkiye Örneği: eBrary. XI. "Türkiye'de İnternet" *Konferansı Bildirileri* . TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi, Ankara.
- Anuradha, K. T. ve Usha, H. S. (2006). Use of e-books in an academic and research environment: A case study from the Indian Institute of Science. *Program: Electronic Library & Information Systems* 40 (1), 48-62.

- Argan, M., Argan, M. T., ve Kurulgan, M. (2008). Kitaplara İlişkin Biçimsel Özelliklerin Okuyucu Tutumları Üzerine Etkisi. *Bilgi Dünyası* 9(1), 179-206.
- Asutay, H. (2009). Elektronik Yazın Yeni Teknolojilerle Birlikte Yazın Dünyasında Ortaya Çıkan Yazınsal Tür ve Biçimler. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(2), 63-86.
- Ayyıldız, M., Bozkurt, Ü. ve Canlı, S. (2006). Okuma Kültürü Üzerine Bir Araştırma. *Milli Eğitim Dergisi* ,169.
- Barton, D., Hamilton, M., ve Ivanic, R. (vd.). (2000). *Situated literacies: Reading and writing in context*. London: Routledge.
- Başaran, M ve Ateş, S. (2009). İlköğretim Beşinci Sınıf Öğrencilerinin Okumaya İlişkin Tutumlarının İncelenmesi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29(1), 73-92.
- Baştuğ, M. ve Keskin, H. K. (2012). Okuma Becerilerinin Okuma Ortamı Açısından Karşılaştırılması:Ekran mı kâğıt mı?. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 16 (3), 73-83.
- Bozkurt, A. (2013). Açık ve Uzaktan Öğrenmeye Yönelik Etkileşimli E-kitap Değerlendirme Kriterlerinin Belirlenmesi. *Yüksek Lisans Tezi*. Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Bozkurt, A. ve Bozkaya, M. (2013). Etkileşimli e-kitap: Dünü, Bugünü ve Yarını. *Akademik Bilişim 2013*. Akdeniz Üniversitesi, Antalya.
- Burke, M.D. ve Burke, S.H. (2007). Concurrent criterion-related validity for early literacy indicators for middle of first grade. *Assessment for Effective Intervention*, 32(2), 66-77.

- Büyüköztürk, Ş. (2007). *Sosyal Bilimler için Veri Analizi El Kitabı*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Cavanaugh, T. W. (2006). *The digital reader:Using e-books in K-12 education*. Eugene,OR:İnternational Society for Technology in Education.
- Chen, Y. (2002), Application and Development of ElectronicBooks in an E – Gutenberg Age, *Online Information Review*, 27.
- Creswell, J. W. (2005). *Educational research: planning, conducting, and evaluating quantitative and qualitative research*. (2nd ed.) Upper Saddle River, NJ: Pearson Merrill Prentice Hall.
- Culen, A. ve Gasparini, A. (2011) iPad: A New Classroom Technology? A Report from Two Pilot Studies. *INFuture2011: Information Sciences and e-Society*, 199-207.
- Çelik, E.,Yıldırım, G.,Yıldırım, S. ve Karaman,S. (2013).Mobil Cihazlarla Öğrenim Gören Lisans Öğrencilerinin E-Ders İçeriklerine ve Mobil Cihazlara Yönelik Görüşlerinin Belirlenmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 97-106.
- Çakıcı, D. (2005). *Ön Örgütleyicilerin Okumaya Yönelik Tutum ve Okuduğunu Anlama Üzerindeki Etkileri*, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Çatal, D. (2008). *Çocuk Hikaye Kitaplarının E- Kitap Olarak İnternet Ortamında Yapılandırılması Ve Billur Köşk İle Elmas Gemi Masalı İçin Uygulama Çalışması*. Sanatta Yeterlik Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.

- Çiftçi, Ö. (2007). *İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Türkçe Öğretim Programında Belirtilen Okuduğunu Anlamaya İlgili Kazanımlara Ulaşma Düzeyinin Belirlenmesi*. Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Çiftçi, Ö. ve Temizyürek, F. (2008). İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Okuduğunu Anlama Becerilerinin Ölçülmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(9), 109-129.
- Coşkun, E. (2002). Lise hızlı okuma teknikleri öğretim programı ve uygulamalarının değerlendirilmesi. *Eğitim Araştırmaları*, 9, 41-51.
- Coşkun, İ. (2010). *İlköğretim 4.Sınıf Öğrencilerinin Okuduğunu Anlama ve Yazılı Anlatım Becerilerindeki Gelişimin Birbirini Etkileme Durumu: Eylem Araştırması*. Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- Dağtaş, A. (2013). Öğretmenlerin Basılı Sayfa ve Ekrandan Okuma Tercihleri İle Eğitimde Elektronik Metin Kullanımına Yönelik Görüşleri. *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*. 8(3), 137-161.
- DeFosse, E. (2012). Ask Not What E-books Do for People, but What People Do With E-books:An Exploration of the Uses and Gratifications Theory in Regards to E-book Technology.
- De Jong, M. T. ve Bus, A. G. (2003). How well suited are electronic books to supporting literacy?. *Journal of Early Childhood Literacy*, 3, 147-164
- Demirel, Ö. (1990). *Yabancı Dil Öğretimi*. Ankara:Usem Yayınları.

- Doğan, F. K. (2012). *Okulöncesi Dönemde Masal Öğretiminde İnsancıl (Hümanist) ve Teknolojik (E-kitap) Yöntemlerinin Karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi. Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Üniversitesi. Konya.
- Duran, E. ve Ertuğrul, B. (2012). İlköğretim Sınıf Öğretmenlerinin Elektronik Ders Kitaplarına Yönelik Görüşleri. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*. Bahar 2012, 10(2), 347-365.
- Emborg, A. M, Noor, A. M., Ali, R. M, Bakar, Z. A. ve Amin, A. M. (2012). Teachers' Perceptions on the Use of E-Books as Textbooks in the Classroom. World Academy of Science, Engineering and Technology. 70.
- Erol, A. (2009). *Dünyada ve Türkiyede Elektronik yayıncılık*. Yüksek Lisans Tezi. Süleyman Demirel Üniversitesi.Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- Fedigan, S. E. (2011). *iRead: An Application for Enhanced Reader Navigation on E-Reading Tablet Devices*. Thesis for the Master. Rochester Institute of Technology.
- Gleason, B. J. (2012). The unlimited textbook—school in the age of e-book. International Conference on Technology and Business Management. Seoul: South Korea.
- Gonzales, L. ve Vodicka, D. (2010). Top Ten Internet Resources for Educators". Leadership. 32-37.
- Gönen, M. ve Balat, G.U. (2002). Çocuk kitaplarına yeni bir yaklaşım: İnternette Resimli Çocuk Kitapları(e-books). *Türk Kütüphaneciliği*, 16(2), 163-170.

- Grabe, W., ve Stoller, F. L. (2002). *Teaching and researching reading*. London: Pearson Education.
- Grimshaw, S, Dungworth. N, McKnight. C, ve Morris, A. (2007). Electronic books: children's reading and comprehension. *British Journal of Educational Technology*. 38(4).
- Gunter, B. (2005). Electronic books: a survey of users in the UK, *Aslib Proceedings: New Information Perspectives*, 57(6), 513-522.
- Gümüş, S., Güler, E., Güler, C., ve Erorta, Ö. (2012). Mobil cihazlar için etkileşimli e-kitap tasarım araçları. *XVI. Türkiye'de İnternet Konferansı*, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Güneş, F. (2007), *Türkçe Öğretimi ve Zihinsel Yapılandırma*. Ankara:Nobel Yayınları.
- Güneş, F. (2009). "Ekran okumada verimlilik". *Kalkınmada Anahtar Verimlilik Gazetesi*, 248, 26-28.
- Gürcan, H. İ. (2005). E-kitap yayımcılığı ve uygulamaları. *X. Türkiye'de İnternet Konferansı*. <http://tr.wikipedia.org/wiki/E-kitap>.
- Hatipoğlu, N. (2011). *Yenilenebilir, Etkileşimli ve Hipermedya Destekli E-Kitap Şablonu Tasarımı*. Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi.
- Henke, H. (2001). *Electronic Books and E-Publishing*, Springer Verlag, London.
- Henke, H. (2002). Survey on Electronic Book Features. <http://www.openebook.org>. adresinden 12.03.2012 tarihinde erişilmiştir.

- Horney, M. A. ve Anderson-Inman, L. (1999). Supported text in electronic reading environments. *Reading and Writing Quarterly*, 15(2), 127–168.
- Hyun, E. (2004). A study of 5- to 6-year-old children's peer dynamics and dialectical learning in a computer-based technology-rich classroom environment. *Computers & Education*, 44(1), 69-91.
- İleri, Z. (2011). *Ekrandan Okumanın İlköğretim 5.Sınıf Öğrencilerinin okuduğunu Anlama ve Okuma Motivasyonu Düzeylerine Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Jones, T. ve Brown, C. (2011). Reading Engagement :A Comparison Between E-Books and Traditional Print Books in An Elementary Classroom. *International Journal of Instruction July*,4(2), 5-22.
- Kanmaz, A. ve Saracaloğlu, A. S. (2012). Okuduğunu Anlama Stratejisi Kullanımının,Okumaya Yönelik Tutum ve Kalıcılığa Etkisi. *e-Journal of New World Sciences Academy 2012*, 7 (2), 764-776.
- Karasar, N. (2000). “*Bilimsel Araştırma Yöntemi*”. Ankara:Nobel Yayınevi.
- Keleş, Ö. (2006). *İlköğretim 4. ve 5. Sınıf Öğrencilerinde Kitap Okuma Alışkanlıklarının İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- Kelly, A. C. (2011). *Designing an E-book for Fifth-Grade Classroom*. Clifornia State University.
- Kissinger, J. S. (2011). *A Collective Case Study of Mobile E-Book Learning Experiences*. Thesis. Unpublished doctoral dissertation. University of North Florida College of Education. UMI Number: 3458925.

- Larson, E. L. C. (2007). *A Case Study Exploring The "New Literacies" During A Fifth-Grade Electronic Reading Workshop*. Unpublished doctoral dissertation. Kansas State University. Manhattan, Kansas.
- Leming, J.S. ve Hendrick, S. (1997). "An Evaluation of the Heart-wood Institutes: An Ethics Curriculum for Children." Paper presented at the annual meeting of the American Educational Research Association, Unpublished doctoral dissertation. Chicago.
- Löwgren, J. Stolterma, E. (2004). *Thoughtful Interaction Design: A Design Perspective on Information Technology*. America.
- Maden, S. (2012). Ekran okuma türleri ve türkçe öğretmeni adaylarının ekran okumaya yönelik görüşleri, *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi* ,3(7) , 16-28.
- Maynard, S. ve McKnight, C. (2001). "Children's comprehension of electronic books: an empirical study". *The New Review of Children's Literature and Librarianship*, 7, 29-53.
- Maynard, S. ve Cheyne, E. (2005). "Can electronic textbooks help children to learn?", *The Electronic Library*, 23(1), 103 – 115.
- McKenna, M. C., Reinking, D. ve Bradley, B. A. (2003). The effects of electronic trade books on the decoding growth of beginning readers. In R. Malatesha Joshi, C. K. Leong, & B. L. J. Kaczmarek (Eds.), *Literacy acquisition: The role of phonology, morphology, and orthography* (pp. 193-202). Amsterdam: IOS Press.
- MEB. (2005). *İlköğretim Türkçe dersi (1-5. sınıflar) öğretim programı ve kılavuzu*. Ankara: Ders Kitapları Müdürlüğü Basımevi.

Miles, M. B. ve Huberman, M. A. (1994). *An expanded sourcebook qualitative data analysis*. London: Sage Publications.

Milliyet Gazetesi. (2009). "Okullarda "Elektronik Kitap" Dönemi" <http://egitim.milliyet.com.tr/Egitim/HaberDetay.aspx?aType> adresinden 20.1.2013 tarihinde erişilmiştir.

Moody, A. (2010). Using Electronic Books in the Classroom to Enhance Emergent Literacy Skills in Young Children. *Journal of Literacy and Technology*.

NRP.(2000).NationalReadingPanel.http://www.nationalreadingpanel.org/publications/citation_examples.htm adresinden 15.03.2012 tarihinde erişilmiştir.

Önder, I. (2010). *Elektronik kitap olgusu ve Türkiyedeki Durum*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Önder, I. (2011). e-Kitap ve Dünyada Elektronik Kitap Yayıncılığı, *Türk Kütüphaneciliği* 25, 1,97-105.

Öngöz, S. (2011). Bir Öğrenme Aracı Olarak Elektronik Kitap. *5th International Computer & Instructional Technologies Symposium*, 22-24 September 2011 Fırat University, Elazığ.

Öngöz, S. (2011). *Eğitim Fakültelerinde Okutulan Gelişim ve Öğrenme Dersine Yönelik Hazırlanan Bir Elektronik Kitabın Değerlendirilmesi*. Doktora Tezi. Karadeniz Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.

- Özen, Ferhat. (2001). *Türkiye’de Okuma Alışkanlığı*. Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Öztürk, E. ve Can, I. (2013). İlköğretim 5.Sınıf Öğrencilerinin Elektronik kitap okumaya ilişkin görüşleri. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*. Vol. 17, pp. 137 - 153 ,ISSN:1301-370X ,DOI: ,Nisan ,2013.
- Özkartal, Z.M. (2007). “Okumanın e-hali”. *Milliyet Gazetesi Kitap Eki*. <http://www.milliyet.com.tr/2007/07/06/kitap/akit.html> adresinden 25.10.2013 tarihinde erişilmiştir.
- Palavuzlar, T. (2009). *Hikaye ve Deneme Türü Metinlerde Okuduğunu Anlama Becerilerinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Edirne.
- Pamuk, S., Çakır, R., Ergun, M., Yılmaz, H. B. ve Ayaz, C. (2013). Öğretmen ve Öğrenci Bakış Açısıyla Tablet PC ve Etkileşimli Tahta Kullanımı: FATİH Projesi Değerlendirmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 13(3) , 1799-1822.
- Quintavalle, A. N. (2013). *The Efficacy of Electronic Books on the Acquisition of Listening Comprehension and Vocabulary Development in Preschool children*. Master of Science. William Paterson University of New Jersey Wayne, NJ.
- Ramaiah, C. K. (2012). Users’ Perception About E-books in India. *DESIDOC Journal of Library & Information Technology*, 32(2), 86-94.
- Rao, S. S. (2001). Familiarization of electronic books, *The Electronic Library*, 19(4), 247-256.

- Roettger, D. (1980). Elementary Students' Attitudes toward Reading. *The Reading Teacher*, 33(4), 451-453.
- Roskos, K., Burstein, K., You, B., Brueck, J., O'Brien, C. (2011). A Formative Study of an E-book Instructional Model in Early Literacy . *Scientific Research*. 2(1), 10-17.
- Rukancı, F. ve Anameriç, H. (2003). E-Kitap Teknolojisi ve Kullanımı. *Türk Kütüphaneciliği* 17(2), 147-166.
- Segers, E. (2009). Learning from interactive vocabulary books in kindergarten. In A. Bus & S. B. Neuman (Eds.), *Multimedia and literacy development*, New York: Routledge,112-123.
- Shamir, A ve Korat, O. (2004). Do Hebrew electronic books differ from Dutch electronic books? A replication of a Dutch content analysis. *Journal of Computer Assisted Learning*, 20, 257–268.
- Shamir, A ve Korat, O. (2007) Electronic books versus adult readers: effects on children's emergent literacy as a function of social class, *Journal of Computer Assisted Learning* , 23, 248–25.
- Shamir, A. ve Korat, O. (2009). The educational electronic book as a tool for supporting children's emergent literacy. In A. Bus & S. B. Neuman (Eds.), *Multimedia and literacy development*. New York: Routledge, 168-181.
- Soydan, E. (2012). E-Kitap Teknolojisi ve Basılı Kitabın Geleceği. *Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi*, 1(1).
- Stahl, S. A. (2003). What do we expect storybook reading to do? How storybook reading impact word reading. In A. van Kleeck, S. A. Stahl, &

E. B. Bauer (Eds.), On reading books to children. Mahwah, NJ: Erlbaum, 363-384.

Şahin, A. (2012). İlköğretim 4 ve 5.Sınıf Öğrencilerinin Kitap Okuma alışkanlıklarının Sosyo-Ekonomik Düzeylerine Göre İncelenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*. 10(2), 367-388.

Tahiroglu, A. Y., Çelik, G. G., Uzel, M., Ozcan, N., & Avcı, A. (2008). Internet use among Turkish adolescents. *Cyber Psychology & Behavior*, 11(5), 537-543.

Taylor, L. K., Alber, S. R. ve Walker, D. W. (2002). The comparative effects of a modified self-questioning strategy and story mapping on the reading comprehension of elementary students with learning disabilities. *Journal of Behavioral Education*, 11, 69–87.

Thomas, S. ve Oldfather, P. (1997). Intrinsic motivation, literacy, and assessment practices: “That’s my grade. That’s me.”. *Education Psychologist*, 32(2), 107-123.

Towell, J. (2008). *How Do Children's Attitudes Toward Reading Relate To Reading Practice And Reading Achievement?*. Doctoral Thesis. Florida Atlantic University.

URL1, <http://u-tx.net/index.html> adresinden 12.03.2012 tarihinde erişilmiştir.

URL2, <http://history-computer.com/ModernComputer/Personal/Dynabook.html> adresinden 12.03.2012 tarihinde erişilmiştir.

Wen, J. R., Chuang, M. K. ve Kuo, S. H. (2012). The Learning Effectiveness of Integrating E-books Technology Classes. *International Journal of*

Humanities and Arts Computing. Edinburgh University Press, 6(1-2), 224-235. DOI: 10.3366/ijhac.2012.0051.

Wigfield, A., Guthrie, J. Kathleen, C., Perencevich, Taboada, A. T., Klauda, S. L., Mcrae, A. ve Barbosa, P. (2008). Role of reading engagement in mediating effects of reading comprehension instruction on reading outcomes. *Psychology in the Schools* 45(5), 432-445.

Wise, D., Olson, R., Annsett, M., Andrews, L., Terjak, M., Schneider, V., et al. (1989). Implementing a long term computerized remedial reading program with syntactic speech feedback: hardware, software and read world issues. *Behavior Research Method Instruction and Computers*, 21, 173-180.

Wood, S. E., Wood, E. G. ve Boyd, D. (2007). *The world of psychology. social & applied psychology*. Rolling Meadows: IL: Riverside.

Yıldırım, G., Karaman, S., Çelik, E. ve Esgice, M. (2011). E-Kitap Okuyucuların Kullanım Deneyimlerine Yönelik Alanyazın İncelemesi. *5th International Computer & Instructional Technologies Symposium*, 22-24 September 2011, Fırat University, Elazığ.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yıldız, M. (2010). *İlköğretim 5.Sınıf Öğrencilerinin Okuduğunu Anlama, Okuma Motivasyonu ve Okuma Alışkanlıkları Arasındaki İlişki*. Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.

Yılmaz, M. (2008). Türkçede Okuduğunu Anlama Becerilerini Geliştirme Yolları. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 5(9), 132-139.

Zucker, T. A., Moody, A. K., McKenna, M. C. (2009). The Effects of Electronic Books on Pre-Kindergarten-to-Grade 5 Students' Literacy and Language Outcomes: *A Research Synthesis* *J. Educational Computing Research*, 40(1), 47-87.

EKLER

EK-1 İLKOKUL ÖĞRETMENLERİNİN ELEKTRONİK KİTAP
ALGILARINA İLİŞKİN ANKET FORMU

EK-2 ÖZGEÇMİŞ

EK-1 İLKOKUL ÖĞRETMENLERİNİN ELEKTRONİK KİTAP ALGILARINA İLİŞKİN ANKET FORMU

Değerli Meslektaşım,

Bu anket İlköğretim öğretmenlerinin elektronik kitaplara ilişkin algılarını belirlemek amacıyla kullanılacaktır. Ankette kişisel bilgiler ve İlköğretim öğretmenlerinin elektronik kitaplara ilişkin algılarını belirlemeye yönelik sorular yer almaktadır. Soruları dikkatli bir biçimde okuyup içtenlikle cevaplamanız bizim için büyük önem taşımaktadır. Verdiğiniz cevaplar sadece araştırmacılar tarafından görülecektir. Soruların her birini okuyunuz ve ankette size en uygun olan seçeneğe X işareti koyunuz. Katkılarınız için şimdiden teşekkür ederim.

Işılınur ÖZTÜRK

İlköğretim Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Öğrencisi

I.Bölüm

1. Cinsiyetiniz? () Kadın () Erkek
2. Mezun olduğunuz fakülte? () Eğitim Fakültesi () Fen Edebiyat Fakültesi () Diğer
3. Öğretmenlikteki kıdeminiz? () 1-10 yıl () 11-20 yıl () 21 yıl ve daha fazlası
4. Okuma amacıyla teknolojiyi kullanma?() Her zaman () Bazen () Hiçbir zaman sıklığınız nedir?

II.Bölüm

Lütfen bu kısımda aşağıdaki yargılara katılma derecenizi belirtiniz.Ölçek maddelerini değerlendirirken (Hiç Katılmıyorum) ile (Tamamen Katılıyorum) arasında bir derecelendirme yapınız ve (X) ile işaretleyiniz.	Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Tamamen Katılmıyorum
<i>Elektronik kitabın işlevselliği</i>					

1.Elektronik kitaplar özellikleriyle ilgi çekicidir.					
2.Elektronik kitaplar okuma motivasyonunu artırır.					
3.Elektronik kitaplar eğitim-öğretim ortamında kullanılabilir.					
4.Elektronik kitaplar farklı öğrenme stiline sahip kişilere hitap eder.					
5.Elektronik kitap temayı (içerik) anlamasını kolaylaştırır.					
<i>Elektronik kitabın sunduğu imkânlar</i>					
6. Elektronik kitaplar çantasız eğitim olanağı sağlar.					
7.Elektronik kitap okumak için cihaz (ı-pad,notebook,laptop) temin etmek kolaydır.					
8. Elektronik kitaplar interaktif eğitim ortamı sağlar.					
9. Elektronik kitaplar anlatılanların görsellerle, videolarla desteklenmesi anlamlandırmayı kolaylaştırır.					
10.Elektronik kitabı temin etmek kolaydır.					
11.Elektronik kitaplar kağıt tasarrufu sağlar.					
<i>Elektronik kitabın okumaya olan yararı</i>					
12.Elektronik kitaplarla kitap tercihine karar vermek kolaylaşır.					
13.Elektronik kitapla okuduğunu anlama kolaylaşır.					
14.Elektronik kitapla daha hızlı bir okuma gerçekleştirmeyi sağlar.					
15.Elektronik kitapla bilgiler kolay hatırlanır.					
16.Elektronik kitaplar karanlıkta başkalarını rahatsız etmeden okunabilme olanağı sağlar.					
17. Elektronik kitap okuyuculara okuma materyallerini (ı-pad,notebook,laptop) taşınma kolaylığı sağlar.					
18.Elektronik kitaplar zamanı verimli kullanmaya imkan sağlar.					
<i>Elektronik kitabın sınırlılıkları</i>					
19.Elektronik kitaplar sağlığımızı olumsuz etkiler (görme, ortopedi vb.).					
20. Elektronik kitaplar metinler arası karşılaştırmada zorluk yaşanmasına neden olur.					
21.Elektronik kitaplar okuma hızını düşürür.					
22.Elektronik kitap okumak dikkat dağınıklığına neden olur.					
23.Elektronik kitaplar gerçeklikten uzaktır.					

Teşekkürler...

ÖZGEÇMİŞ

Işılınur ÖZTÜRK,1988 yılında Sinop'ta doğdu. İlkokulu ve ortaokulu Sinop'ta Fatih İlköğretim Okulu'nda, liseyi Sinop'ta Ayancık Anadolu Lisesi'nde tamamladı. 2010 yılında Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Bölümünden mezun oldu. Aynı yıl Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlköğretim Ana Bilim Dalı ve Sınıf Öğretmenliği Bölümü'nde yüksek lisans eğitimine başladı. Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Ana Bilim Dalı ve Sınıf Öğretmenliği Bölümü'nde yüksek lisans eğitimine devam etti. Aynı yıl İstanbul ilinde Sınıf öğretmeni olarak göreve başladı. Halen İstanbul İlinde Sınıf öğretmeni olarak görev yapmaktadır.